

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Rigorózní práce

**Označení původu – teoretické aspekty a komparatistika české a
německé právní úpravy se zřetelem na ochranu evropskou a
mezinárodní**

**(Indications of Source – Theoretical Aspects and Comparative
Jurisprudence of Czech and German Legal Regulations in
Consideration of European and International Protection)**

Mgr. Jana Majzlíková, LL.M. (München)

červen 2009

Prohlašuji, že jsem tuto rigorózní práci zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala, způsobem ve vědecké práci obvyklým.

Obsah:

1. Úvod	1
2. Teoretické otázky označení původu a zeměpisných označení – především pak z hlediska české právní koncepce	3
2.1 Terminologie a definice v rámci ochrany označení původu, koncepty ochrany	3
2.2 Předmět ochrany a funkce OP a ZO výrobků	7
2.3 OP a ZO jako práva k nehmotným statkům, vymezení práva průmyslového vlastnictví	8
2.4 Zeměpisná označení a právo na ochranu proti nekalé soutěži	16
Exkurs o platnosti bilaterálních smluv uzavřených ČSSR ve světle přistoupení ČR k EU	21
2.5 Průmyslové vlastnictví, OP/ZO a vlastnictví jako věcné právo	29
2.6 Vlastnictví zeměpisného označení původu výrobků jako individuální nebo kolektivní ochranné známky	33
2.6.1 ochrana jako a v rámci individuální ochranné známky	33
2.6.2 kolektivní ochranné známky	38
3. Úprava ochrany zeměpisných označení původu v německém a českém právu s přihlédnutím k právu evropskému, komparatistika	43
3.1 Předmět a koncept ochrany	44
3.1.1 česká právní úprava	45
3.1.2 německá právní úprava	47
Exkurs k právní povaze GH	49
3.2 Vznik, trvání a zánik ochrany; možné způsoby ochrany	61
3.2.1 česká právní úprava	61
Exkurs k ne/výlučné působnosti nařízení č. 510/2006 (č. 2081/92)	70
3.2.2 německá právní úprava	77
3.3 Rozsah práv plynoucích ze zeměpisných označení a jejich ochrana	79
3.3.1 česká právní úprava	80

3.3.2	německá právní úprava	82
3.4	Způsob a prostředky prosazení práv k zeměpisným označením	87
3.4.1	česká právní úprava	88
3.4.2	německá právní úprava	92
4.	Konflikt s ostatními právy na označení, především ochrannými známkami	95
4.1	Mladší zeměpisná označení versus starší ochranné známky	96
4.2	Starší zeměpisná označení versus mladší ochranné známky	99
4.3	Zeměpisná označení versus obchodní jména (firma)	99
5.	Závěr	101
6.	Zusammenfassung	103

Seznam zkratk:

a n.	a následující
BA	časopis Bulletin advokacie
BGH	Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr)
BM	Benutzungsmarke
čl.	článek (Art. – Artikel)
DNotZ	časopis Deutsche Notar-Zeitschrift
EHS	Evropské hospodářské společenství
ES	Evropské společenství
ESD	Evropský soudní dvůr (EuGH – Gerichtshof der Europäischen Gemeinschaften)
EU	Evropská unie
GG	Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland, ze dne 23.5. 1949
GRUR	časopis Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht
LD	Lisabonská dohoda na ochranu označení původu a o jejich mezinárodním zápisu, ze dne 31.10. 1958
Listina	usnesení předsednictva ČNR o vyhlášení Listiny základních práv a svobod, uveřejněné pod č. 2/1993 Sb.
LMK	časopis Kommentierte Rechtsprechung
MarkenG	Gesetz über den Schutz von Marken und sonstigen Kennzeichen (Markengesetz), ze dne 25.10. 1994
m.č.	marginální číslo
MD	Madridská dohoda o potlačování falešných nebo klamavých údajů o původu zboží, ze dne 14.4. 1891
NJW	časopis Neue Juristische Wochenschrift
ObčZ	Občanský zákoník – zákon č. 40/1964 Sb., v platném znění
ObchZ	Obchodní zákoník – zákon č. 513/1991 Sb., v platném znění

odst.	odstavec (Abs. – Absatz)
OP	časopis Obchodní právo
OSŘ	Občanský soudní řád – zákon č. 99/1963 Sb., v platném znění
PP	časopis Právo a podnikání
PR	časopis Právní rádce
PUÚ	Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví ze dne 20.3. 1883 (PVÜ – Pariser Verbandsübereinkunft zum Schutz des gewerblichen Eigentums)
PV	časopis Průmyslové vlastnictví
Smlouva EHS (SEHS)	Smlouva o založení EHS
Smlouva ES (SES)	Smlouva o založení Evropského společenství
SpŘ	Správní řád – zákon č. 500/2004 Sb., v platném znění
SŘS	Soudní řád správní – zákon č. 150/2002 Sb., v platném znění
str.	strana
TRIPS	Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví
TZ	Trestní zákon č. 140/1961 Sb., v platném znění
tzv.	takzvaně
ÚPV	Úřad průmyslového vlastnictví
UWG	Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb, ze dne 3.7. 2004
WIPO	Světová organizace duševního vlastnictví (World Intellectual Property Organization)
WRP	časopis Wettbewerb in Recht und Praxis
ZOZ	Zákon o ochranných známkách č. 441/2003 Sb., v platném znění

1. Úvod

Zeměpisné označení původu lze obecně vymezit jako označení zeměpisné oblasti, odkud výrobek pochází. Tato označení pramenů zemědělských, řemeslných a průmyslových produktů tvoří svým účelem, významem a obsahem široké spektrum, které sahá od prostého, neutrálně vnímaného údaje o původu výrobku, který má pouze informativní povahu a může být použit různými výrobci na kterémkoli zboží, přes označení konkrétních produktů vyráběných dle zvláštních receptur, avšak svou kvalitou a vlastnostmi neodvislých od konkrétních zeměpisných vlastností dané oblasti výroby, až po velmi ceněná označení původu, která jsou ztělesněním výjimečných a jedinečných geografických podmínek často ve spojení s dlouhodobou tradicí, snahou, pílí a nemalými investicemi producentů výrobků nesoucích toto označení.¹

Používání těchto označení a jejich právní úprava není v mnohých státech žádnou novinkou. Vznik tohoto práva na označení a jeho užívání je známo již z dob starověku. Např. označování původu výrobků a zboží odvislých svými vlastnostmi od daného prostředí výroby (o kterých zde bude především řeč), samo o sobě, tj. bez veřejnoprávní regulace, vzniklo *spontánně tradicí* tím, že se takové označení pro výrobce vžilo natolik, že s ním spotřebitelé spojovali konkrétní zboží s určitou kvalitou, danou zeměpisnou oblastí či charakteristickými vlastnostmi dané lokality. Po počáteční regulaci těchto práv na *soukromoprávní* bázi dochází vzhledem k stále rostoucímu významu tohoto institutu v polovině 19., a pak především v 20. a 21. století k *veřejnoprávním* úpravám na národní, evropské, ale i mezinárodní úrovni.²

Tato mnohdy neprávem opomíjená práva hrají důležitou roli především ve státech, které mají již tradičně dobrou pověst určitých výrobků, mezi které se nepochybně řadí i Česká a Německá republika, jejichž právní modely úpravy těchto institutů budou nastíněny později.

¹ V této práci bude pojednáno především o označení původu výrobků ve smyslu posledně dvou jmenovaných případů (zeměpisných označení v širším smyslu), kdy označení produktu představuje určitou hodnotu a dodržení jeho způsobu výroby, ať již závislého na zeměpisném prostředí či nikoli, je předpokladem pro jeho oprávněné používání.

² K historickému vývoji viz např.: *Slováková, Z.*, Průmyslové vlastnictví, LexisNexis, 2007, str. 171-173; *Horáček, R., Čada, K., Hajn, P.* Práva k průmyslovému vlastnictví, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2005, str. 374; *Horáček, R. a kolektiv*, Práva na označení (zákon o ochranných známkách a zákon o ochraně označení původu a zeměpisných označení) – komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2004, str. 264; *Lochmanová, L.* Práva na označení – obchodní jméno, ochranné známky, označení původu výrobku, Orac, 1997, str. 119; *Knap, K., Kunz, O., Opltová, M.*, Průmyslová práva v mezinárodních vztazích,

Pravidelně je s těmito označeními spojován, jak již bylo naznačeno, nejen odkaz na *určitý původ* produktu, ale hlavně i představa o *kvalitě a vlastnostech* odpovídajícím způsobem označených produktů.

A právě toto „vědomí kvality“ nevzniká ze dne na den, ale je výsledkem dlouhodobé a důsledné péče zpracovatelů a producentů o vybrané vlastnosti toho kterého produktu a jeho „image“ na trhu. Spotřebiteli vnímaná a upřednostňovaná kvalita výrobku se pak může zakládat buď spíše na ryze *subjektivní představě* o spojení výjimečných vlastností s určitým místem, aniž by tyto byly odvislé od jedinečných zeměpisných podmínek, vyskytujících se jen na tomto území, a bylo je tak možno případně i vědecky prokázat; použité suroviny a způsob zpracování nejsou nutně vázány na určité místo (jmenujme např. „Lübecker Marzipan“ nebo „touron Alicante“), nebo na *objektivně prokazatelném spojení* kvality produktu s místem jeho původu, které jim ze sebe dává „něco“, čím se od ostatních produktů odlišují (zde např. „Champagne“ nebo „Roquefort“).

Ať je již představa o vlastnostech a kvalitě produktu založena na subjektivním vědomí, založeném většinou na dlouhé tradici a dobrých zkušenostech, či objektivních faktech, je zeměpisné označení produktů uznávanou hodnotou s velkým *hospodářským významem*. A tak toto označení bylo, je a i v budoucnu bude významným činitelem především v ekonomickém světě jejich oprávněných *uživatelů*, ale i *spotřebitelů*, kteří bývají jejich prostřednictvím ovlivňováni při svých rozhodováních o koupi, a v neposlední řadě i pro samotný *stát původu* a jeho vnitřní a zahraniční obchod.

Tato práce se ve svém úvodu bude zabývat teoretickými otázkami spojenými především s právní podstatou tohoto institutu v rámci českého právního řádu a s tím spojenou oprávněností zařazování označení původu mezi práva průmyslového vlastnictví, a to se vzetím v úvahu všech argumentů pro i proti. Dále zde bude pojednáno o právních úpravách těchto označení především v českém a německém právním řádu a bude provedena jejich komparatistika. Do úvahy bude vzata též úprava na evropské, mezinárodní, ale i bilaterální úrovni, bez povšimnutí nezůstane ani řešení vztahů mezi označeními původu na jedné straně mezi sebou navzájem, na druhé straně ve vztahu k ostatním právům na označení, kterážto otázka v době stále rostoucí globalizace a mnohdy nevyhnutelného střetávání se těchto práv nutně získává na významu.

2. Teoretické otázky označení původu a zeměpisných označení – především pak z hlediska české právní koncepce

Označení původu výrobků jsou již tradičně považována za *institut průmyslového vlastnictví*. Toto systematické začlenění vyplývá z historických mezinárodních dokumentů, jako například z Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví (PUÚ), která ve svém čl. 1 odst. 2 řadí *údaje o provenienci zboží nebo označení jeho původu* k předmětům ochrany průmyslového vlastnictví, nebo dohody TRIPS, která *zeměpisná označení* řadí pod širší pojem duševního vlastnictví (čl. 1 odst. 2), a je také zastáváno mnohými teoretiky jak v naší³, tak i zahraniční⁴ literatuře. Jelikož se však v mnoha aspektech jedná o odlišný způsob ochrany než u ostatních průmyslových práv a konkrétněji práv na označení (v této práci bude pro účely srovnání jako hlavní zástupce těchto práv brána ochranná známka), nemusí se toto zařazení jevit až tak jednoznačné. Které konkrétní argumenty hovoří pro zařazení do práv průmyslových a které popřípadě proti, co má tento institut společného s právem nekalé soutěže, či zda se popřípadě jedná o právo sui generis a zda toto právo může být předmětem vlastnictví (v potaz bude brán i návrh nového občanského zákoníka), o tom všem bude pojednáno v této kapitole.

2.1 Terminologie a definice v rámci ochrany označení původu, koncepty ochrany

Před hledáním odpovědi na otázku systematického zařazení tohoto práva na označení je třeba se s tímto institutem (zeměpisného označení původu) nejprve seznámit, pokusit se ho definovat a určit předmět jeho ochrany, popřípadě jeho hlavní funkce, které v hospodářském životě plní.

Hned u zadefinování pojmu označení původu však vyvstává problém *nejednotnosti* této **definice**, ať již v mezinárodních⁵ či národních právních úpravách. To úzce souvisí i s celkově

³ Za všechny např. Knap, K., Kunz, O., Opltová, M., Průmyslová práva v mezinárodních vztazích, Academia 1988, str. 107, 108.

⁴ Zde např. Vojčík, P., Právo priemyselného vlastníctva, Iura Edition 1998, str. 229.

⁵ Podrobněji k mezinárodním smlouvám, upravujícím zeměpisná označení, např. Týč, V., Mezinárodní úprava ochrany průmyslových a autorských práv, Masarykova univerzita v Brně 1993, str. 85, 86. Vztah mezinárodního a vnitrostátního práva je upraven čl. 10 české Ústavy; takové mezinárodní smlouvy pak mají při rozporu se zákonem aplikační přednost – Telec, I., Tůma, P., Přehled práva duševního vlastnictví 2, Doplněk, Brno 2006, str. 19.

nejednotnou terminologií, která se při právní úpravě ochrany tohoto institutu vyskytuje. Tak např. PUÚ se ve svém čl. 10 zmiňuje o „*označení původu*“ v nejširším slova smyslu („*indication of source*“) a následcích v případě použití falešných nebo klamavých údajů, aniž by tento pojem definovala. Signatáři této úmluvy jsou tak zavázáni tato označení chránit nezávisle na tom, zda jsou registrována nebo nikoli, a zda u produktů jimi opatřených je či není možno prokázat jejich zvláštní kvalitu, vlastnosti či renomé.⁶ Stejný rozsah předmětu ochrany má pak i **Madridská dohoda (MD)**, která své členské státy zavazuje k postihu falešného nebo klamavého údaje o původu výrobků („*indications of source*“). Tato dohoda ovšem poskytuje označením ochranu pouze na bázi předpisů země ochrany, nikoli země původu.⁷

Kompromis pro členské státy Světové obchodní organizace pak představuje definice v čl. 22 TRIPS, kde se „*zeměpisným označením - ZO*“⁸ („*geographical indications*“), pod která spadají i OP jakožto užší pojem⁹, rozumí označení, která „určují zboží pocházející z území člena, nebo oblasti či místa tohoto území a u kterých lze danou jakost (*quality*), pověst (*reputation*), nebo¹⁰ jiné charakteristické znaky (*other characteristic*) zboží připsat jeho zeměpisnému původu“.¹¹ Co se souvislosti mezi zbožím a zeměpisnou oblastí týče, kryje se tato definice ve vymezení ZO s tou, použitou v § 2 písm. b) **českého zákona č. 452/2001 Sb.** o ochraně označení původu a zeměpisných označení a o změně zákona o ochraně spotřebitele, či v čl. 2 odst. 1 písm. b)¹² **nařízení č. 510/2006**.¹³ Toto evropské nařízení se však, jinak než česká

⁶ Knaak, Tilmann, GRUR Int. 1994, 161, 163.

⁷ Ingerl/Rohnke, Markengesetz, 2. Auflage 2003, §§ 126-139 MarkenG, m.č. 4.

⁸ Pojem „zeměpisná označení“ v TRIPS nahrazuje pojem „označení původu zboží a výrobků“ v PUÚ a LD. Jakl, L., Evropský systém ochrany průmyslového vlastnictví a jeho vliv na vývoj v České republice, ÚPV, Praha 1999, str. 19.

⁹ Dobřichovský, T., Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví v kontextu evropského práva, dohody TRIPS a aktivit WIPO, Linde Praha, a.s., 2004, str. 112; Slovákova, Z., Průmyslové vlastnictví, LexisNexis 2007, str. 175.

¹⁰ Vazba mezi produktem a jeho zeměpisným původem může být daná kvalitou, pověstí nebo jinými charakteristickými znaky/vlastnostmi (*Eigenschaften*) produktu. V určitých případech mohou být relevantní všechny faktory, v jiných také jen některé. Zeměpisná oblast, odkud produkt pochází, by měla být přesně specifikovaná a doplněná mapou, stejně tak dobře by měla být popsána i kvalita produktu uvedením jeho vlastností včetně způsobu výroby a proč/jak právě daná oblast ovlivňuje kvalitu výrobku. Pověst výrobku je spojována s vnímáním zákazníka a jeho schopností rozeznat zeměpisné označení chráněného produktu ve vztahu k ostatním produktům stejného/odlišného typu. Je vždy nutné objasnit, jak jsou kvalita, pověst či jiné vlastnosti spojeny s danou zeměpisnou oblastí. K tomu podrobněji: WIPO – dokument č. SCT/10/4 z 25. 3.2003 (Elements on which the Definition of Geographical Indications is based).

¹¹ K tomu – Dokumenty WIPO: SCT/8/5 z 2.4.2002 (Geographical Indications: Historical Background, Nature of Rights, Existing systems for Protection and obtaining protection in other Countries) a SCT/9/4 z 1.10.2002 (The Definition of Geographical Indications).

¹² Definice převzaté z čl. 2 odst. 2 nařízení Rady (EHS) č. 2081/92, které bylo od 31.3. 2006 nahrazeno nařízením č. 510/2006.

¹³ Nařízení Rady (ES) č. 510/2006 ze dne 20. března 2006 o ochraně zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin.

úprava¹⁴ a úprava v TRIPS, vztahuje pouze na zemědělské produkty a potraviny. Zde jsou pak chráněná zeměpisná označení vyhrazena produktům, u kterých existuje spojení mezi oblastí původu (které lze přičíst jakost/*pověst*/jinou vlastnost produktu) a alespoň jednou fází výroby; produkcí, zpracováním *nebo* přípravou.¹⁵

S určitými odlišnostmi je pak další definice, a to „*označení původu - OP*“ („*appellations of origin*“) uvedena v jiné mezinárodní dohodě, zabývající se však výhradně OP, a to v **Lisabonské dohodě (LD)** na ochranu označení původu a o jejich mezinárodním zápisu. (Ve svém čl. 2 odst. 1 však, na rozdíl od TRIPS, nezmiňuje „pověst“ výrobku, zato však umožňuje jakost nebo znaky výrobku připsat nejen pouze zeměpisnému prostředí, ale i „činitelům přírodním *a* lidským“.) Od tohoto vymezení pojmu OP jsou pak odvozeny definice v české (§2 písm. a) z.č. 452/2001 Sb.) a evropské (čl. 2 odst. 1 písm. a) nařízení č. 510/2006) právní úpravě, kde jako chráněná označení původu mohou být označeny takové produkty, jejichž produkce, zpracování *a* příprava musí probíhat ve vymezené zeměpisné oblasti (které převážně či výlučně vděčí za svou jakost/vlastnosti) podle předem přesně stanoveného procesu.

Samotná WIPO¹⁶ se, především pak v rámci úprav na mezinárodní úrovni, drží teoretického a terminologického dělení zeměpisných označení na tři skupiny. Tou první a vše zahrnující jsou **indications of source** (údaje o původu zboží, údaje o zeměpisném původu zboží ve smyslu PUÚ a MD), která odkazují na zemi nebo místo původu produktu (patří mezi ně i např. *made in...*). Pod tuto širokou skupinu se pak řadí **geographical indications** (zeměpisná označení zboží ve smyslu TRIPS), která jsou pak širěji vymezena než nejužší skupina, kterou tvoří **appellations of origin** (označení původu zboží ve smyslu LD). Smysl a rozsah používané terminologie v rámci této práce pak vyplyne z kontextu jejího použití v rámci daných kapitol a subkapitol.

Lze tedy shrnout, že většina mezinárodních a národních právních předpisů chrání označení původu výrobků jako tzv. „***kvalifikovaná zeměpisná označení***“, tedy označení produktů, jejichž zvláštní a specifické vlastnosti jsou spojeny s určitým geografickým územím. Takovýmto označením je poskytována široká ochrana, srovnatelná s tou, která je poskytována

¹⁴ Podle § 2 písm. c) z.č. 452/2001 Sb. se označení vztahují ke zboží, kterým je jakákoliv movitá věc, která byla vyrobena, vytěžena nebo jinak získána bez ohledu na stupeň jejího zpracování a je určena k nabídce spotřebiteli.

¹⁵ *Mickel/Bergmann*, Handlexikon der Europäischen Union, 3. Auflage, OMNIA Verlag 2005, heslo „Geschützte geografische Angabe (g.g.A.)“.

ochranným známkám. Hlavní roli zde hraje výjimečná vlastnost produktu, kterou nevykazuje žádný jiný srovnatelný produkt vyrobený na jiném místě, jejíž dodržení je také většinou států úředně kontrolováno. Mimoto se však hojně vyskytuje, a to především v bilaterálních smlouvách, i ochrana tzv. „prostých (*einfache - qualitätsneutrale geographische Herkunftsangaben*) zeměpisných označení“, také nazývána „označením proveniencí“, u nichž se jejich charakteristika nedá odvodit z podmínek spojených s určitou geografickou oblastí, jako jsou např. klima nebo vlastnosti půdy. Tato označení jsou určena k tomu, aby spotřebitele informovala, že výrobek takto označený pochází z konkrétního místa, regionu nebo země.¹⁷ Doslova vzato by tento produkt ve stejné kvalitě mohl být vyráběn i v jakékoli jiné oblasti. Přesto může být s těmito označeními spojena určitá hodnota a obliba zákazníků. Cháněna jsou především proti klamavé reklamě a neoprávněnému využívání jejich pověsti.¹⁸

K doplnění třídění zeměpisných označení je ještě třeba uvést, že jsou jak mezinárodně¹⁹ tak i národně chráněna označení „přímá“ (*unmittelbare geographische Herkunftsangaben*), která poukazují přímo na původ zboží z určité oblasti (např. Parmská šunka), tak i označení „nepřímá“ (*mittelbare geographische Herkunftsangaben*), která nezmiňují přímo název místa, ale pouze na něj nepřímou poukazují (např. vlajka v barvách zelená/bílá/červená na maďarských salámech). Zeměpisná označení, která však ochrany nepožívají, jsou „zduhovělá“ a „fantazijní“ označení (k těmto ještě později).

Tak, jak se od sebe více či méně odlišují terminologie a definice označení původu, tak pestrá je pak i paleta **způsobů a pojetí** těmto označením **poskytované ochrany**.²⁰ Jejich zakotvení lze nalézt např. v rámci *zvláštních zákonů* věnovaných úpravě konkrétního označení původu, *práva známkového* (především pak jako kolektivní známky), předpisech *o ochraně spotřebitele* či *proti nekalosoutěžnímu jednání*, *bilaterálních mezinárodních smluv*, či ve *zvláštních normách* o zeměpisných označení. Ochrana poskytovaná Českou republikou a evropským nařízením č. 510/2006 pak patří k několika málo úpravám, které pojímají zeměpisné

¹⁶ Dokument WIPO SCT/5/3 ze dne 8.6. 2000 (Possible Solutions for Conflicts between Trademarks and Geographical Indications and for Conflicts between Homonymous Geographical Indications).

¹⁷ EuGH GRUR Int. 1997, 737, 739 (bod 36) – „*montagne*“.

¹⁸ EuGH GRUR Int. 1993, 76, 77 bod 11 - „*Turron*“ – (k tomuto rozhodnutí ještě viz. níže).

¹⁹ Např. čl. 1 odst. 1 MD, který chrání výslovně i nepřímá označení, nebo čl. 22 odst. 1 TRIPS, který zahrnuje taktéž ochranu i nepřímých označení (“indications/Angaben”). K tomu *Knaak*, GRUR Int. 1995, 642, 643, 647.

²⁰ Rozdílné koncepty poskytované ochrany pramení z odlišných cílů, které jsou jejich prostřednictvím tím kterým zákonodárcem sledovány. K tomu *Büscher*, GRUR Int. 2008, 977, 978.

označení jako *registrované formální právo*.²¹ Konkrétně ke zvoleným konceptům a způsobu ochrany těchto práv v české a německé právní úpravě viz. níže.

2.2 Předmět ochrany a funkce OP a ZO výrobků

Po nastínění různých definic a obsahů pojmu zeměpisného označení původu v mezinárodní, evropské a české právní úpravě a po stručném přehledu možných způsobů ochrany, budou další úvahy této kapitoly věnovány především postavení tohoto institutu v českém právním řádu.²²

Zde je tedy **předmětem ochrany** zeměpisný název určitého regionu ve spojitosti s výrobkem či službou vyhovující legálnímu pojmu **OP** nebo **ZO**, které jsou vymezeny v ustanoveních § 2 z.č. 452/2001 Sb.

Z toho, co již bylo naznačeno, vyplývají pak i **funkce** OP/ZO, které v hospodářském životě plní. K té hlavní patří

- individualizace produktů pocházejících z určité zeměpisné oblasti a jejich odlišení od produktů jiného zeměpisného původu.²³

K dalším funkcím, které pak taková označení plní, patří např.

- funkce garanční, neboť bývá často s určitým produktem, pocházejícím z daného území, spojována u spotřebitelů záruka kvality, s čímž dále úzce souvisí
- funkce propagační a soutěžní, neboť osvědčená kvalita produktu, hlavně v dnešní době, kdy zákazník rád připlatí za kvalitní zboží, je tou nejlepší reklamou, což se pak potažmo projevuje i na posílení pozice producenta/ů takového produktu na trhu vůči ostatním soutěžitelům.
- V neposlední řadě je třeba zmínit i funkci ochrannou, kdy je nejen zakázáno uvádět klamavé zeměpisné označení, ale u registrovaných označení je pak možné vyžadovat dodržení určité kvality, vlastností či dokonce specifikace daného výrobku a bránit tak

²¹ Dobřichovský, T., Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví v kontextu evropského práva, dohody TRIPS a aktivit WIPO, Linde Praha, a.s., 2004, str. 111; WIPO dokument č. SCT/9/4 III.

²² V komentářích a literatuře, vydané před účinností z.č. 452/2001 Sb., se vyskytuje pouze termín „označení původu“ a nikoli již „zeměpisné označení“. To je dáno tím, že starší zákon č. 159/1973 Sb. toto druhé označení ještě neznal. To bylo českým zákonodárcem upraveno až v souvislosti s evropskou ochranou poskytovanou zeměpisným označením a vůlí poskytnout zboží z EU rovnocennou ochranu i v České republice.

²³ „Hlavní funkcí OP/ZO je zakotvit ve vědomí spotřebitelské veřejnosti vztah výrobku ke všem podnikatelům z téže zeměpisné oblasti.“ – Rozhodnutí ÚPV ze dne 22.2. 1994 (OP 27-67), *Jakl, L.*, Sbírnka správních rozhodnutí ve věcech průmyslových práv I. Díl, ÚPV, Praha 1999, str. 97.

v používání určitého názvu na výrobcích těch soutěžitelů, kteří předepsaný proces výroby nedodrží.

Není pochyb o tom, že *ochranná známka* patří do průmyslového vlastnictví. Jako „prototyp“ práva na označení bude v této práci vzata v potaz při hledání odpovědi na úvodní otázku po systematickém zařazení OP/ZO do práv průmyslového vlastnictví. Ochranné známky, stejně jako OP/ZO, slouží především k individualizaci a rozlišování zboží a služeb. Na rozdíl od OP/ZO, které rozlišují jednotlivé *produkty* dle jejich *zeměpisného původu*, dochází prostřednictvím ochranných známek k rozlišování *produktů (zboží a služeb)* dle jejich *původu u konkrétní osoby, v konkrétním podniku*.²⁴ Stejně tak i *obchodní jméno*, jakožto další právo na označení²⁵, slouží k individualizaci *určitého podniku* a tím jeho odlišení od podniků ostatních. Ve své hlavní funkci a smyslu (**individualizování, rozlišování**) se tedy OP/ZO od ostatních práv na označení neliší, což lze přiřadit k **argumentům pro** jejich zařazení k právům průmyslového vlastnictví.

I ostatní funkce OP/ZO jsou funkcím ochranných známek²⁶ velmi podobné. *Rozdíl* lze nalézt snad pouze u *funkce ochranné*, která se u ochranných známek projevuje *výlučnou oprávněností vlastníka* této známky užívat ji k označování svých produktů. Odlišnost ochranné funkce u OP/ZO, o které již byla řeč výše, pak plyne z vlastní povahy těchto označení jakožto *práv všech oprávněných producentů* dané oblasti, jejichž zboží má odpovídající kvalitu či vlastnosti, v případě zemědělských výrobků a potravin určenou specifikaci (§ 8 odst. 2 z.č. 452/2001 Sb.). Právě tato „nevýlučnost“, nebo také oprávněnost k užívání názvu jakoukoli oprávněnou osobou, by se mohla jevit jako **argument proti** řazení OP/ZO k právům průmyslovým (k tomu podrobněji níže).

2.3 OP a ZO jako práva k nehmotným statkům, vymezení práva průmyslového vlastnictví

V rámci této kapitoly by měla být především hledána odpověď na otázku oprávněnosti dosavadního zařazování tohoto institutu mezi práva průmyslová, popřípadě nalezení jiného vhodnějšího systematického zařazení. Jak bylo na prvních dvou příkladech právě naznačeno, lze najít jak argumenty pro, tak i proti řazení OP/ZO k právům na označení, potažmo k právům

²⁴ Např. § 1 z.č. 441/2003 Sb. o ochranných známkách.

²⁵ *Knap, K., Kunz, O., Opltová, M.*, Průmyslová práva v mezinárodních vztazích, Academia 1988, str. 108.

průmyslovým. Aby ale bylo možno dojít ke konečnému závěru a rozhodnutí v této teoretické otázce, je třeba pokusit se nejdříve o vymezení pojmu průmyslová práva/průmyslové vlastnictví.²⁷

Bohužel není obsah pojmu průmyslových práv žádnou právní normou definován. Pomocnou úlohu však splnil výčet předmětů průmyslového vlastnictví tak, jak ho podala PUÚ ve svém čl. 1 odst. 2. A tak se mnozí teoretikové snažili v průběhu času nalézt sjednocující znaky těchto práv a ty pak vtělit pomocí společných jmenovatelů do více či méně podobných definic.²⁸ Příkladně lze uvést **Boháčkovu definici** pojmu průmyslové vlastnictví: „Průmyslové vlastnictví představuje souhrn zvláštních absolutních subjektivních práv k nehmotným statkům průmyslově využitelným, jejich právní ochranu“²⁹, **Hákovu** definici: „Průmyslové vlastnictví představuje souhrn územně (teritoriální omezenost) a časově (časová omezenost) omezených absolutních práv k nehmotným statkům průmyslově využitelným, nezávislým na hmotném substrátu, v němž jsou vyjádřeny (potenciální ubiquita)“³⁰, či **Vojčíkovu**: „Průmyslové vlastnictví je možno charakterizovat jako vylučné právo majitele (spolumajitelů) zákonem vymezený předmět patřící do systému průmyslového vlastnictví v mezích zákona chránit, využívat a disponovat s ním nezávisle na oprávnění jiného subjektu“³¹.

Právo průmyslového vlastnictví je z hlediska systematiky řazeno k *právům k nehmotným statkům*, která patří mezi pět hlavních částí *občanského práva*.³² V rámci dalšího členění práv k nehmotným statkům se lze v literatuře setkat s různými názory, kdy někteří autoři tato dělí na:

- práva na ochranu osobnosti,

²⁶ K funkcím ochranných známek viz. *Slováková, Z.*, Průmyslové vlastnictví, LexisNexis 2007, str. 129.

²⁷ Převážnou částí autorů je používán termín „ průmyslové vlastnictví“. To lze odůvodnit paralelou mezi předměty těchto práv, tedy nehmotnými statky, a předměty práva vlastnického. Obsah pojmu průmyslových práv k nehmotným statkům pak koresponduje s obsahem pojmu průmyslové vlastnictví – *Růžička*, PV 1/1991, 1, 6. K synonymnímu použití těchto dvou pojmů – *Hák*, PV 4/2008, 109. Termín průmyslové vlastnictví je však podroben i kritice, která naopak vyzdvihuje podřízenost nehmotných statků jiným principům, odlišných od zásad ovládajících vlastnické právo – *Knap, K., Kunz, O., Opltová, M.*, Průmyslová práva v mezinárodních vztazích, Academia 1988, str. 79. Lze se setkat i s teoretickým členěním práv průmyslového vlastnictví, jakožto pojmu nadřazenému, na práva průmyslová, práva příbuzná průmyslovým právům a práva s průmyslovými právy souvisejícími. K tomu viz. *Vojčík, P.*, Právo priemyselného vlastníctva, IURA EDITION 1998, str. 24, 25. V této práci budou pojmy průmyslové vlastnictví a průmyslová práva používána ve stejném smyslu a dělena na dva základní podsystémy, totiž práva k výsledkům duševní tvorby a práva k označením.

²⁸ K historii koncepcí teorie průmyslového vlastnictví viz *Růžička*, PV 1/1991, str. 1-7, *Knap, K., Kunz, O., Opltová, M.*, Průmyslová práva v mezinárodních vztazích, Academia 1988, str. 79-85.

²⁹ *Boháček, M., Jakl, L.*, Právo duševního vlastnictví, VŠE, Praha 2002, str. 6.

³⁰ *Hák*, PV 4/2008, 109, 112.

³¹ *Vojčík, P.*, Právo priemyselného vlastníctva, IURA EDITION 1998, str. 27.

³² *Knappová, M., Švestka, J., a kol.*, Občanské právo hmotné, svazek I., ASPI 2002, str. 52-55.

- práva duševního vlastnictví (individuální výsledky tvůrčí činnosti – např. právo autorské) včetně *průmyslového vlastnictví* (výsledky tvůrčí činnosti postrádající individuální povahu - např. práva k vynálezům); zde jsou považována za *pojmy stejné úrovně*,
- *práva na označení počítaná k průmyslovému vlastnictví* (jako další majetková práva a výsledky netvůrčí činnosti - např. označení původu – *nelze považovat za předmět vlastnictví duševního*).³³

Jiní autoři pak průmyslová práva spolu s právem autorským považují za určitý úsek práv duševního vlastnictví³⁴, vyznačující se určitými specifickými rysy.³⁵

Zda jako podkategorie duševního vlastnictví³⁶ či na stejné úrovni, lze najít všeobecný konsens o tom, že se *průmyslová práva řadí k právům k nehmotným statkům* a jsou spojena s výsledky technické tvůrčí činnosti lidí či *označování jejich produkce*.³⁷ Pakliže budou za základ vzaty shora uvedené definice doplněné o další společné znaky, lze konstatovat, že **práva řazená k průmyslovému vlastnictví, potažmo k právům na označení:**

a) mají za **předmět právní úpravy nehmotný statek**. Nehmotným statkem se rozumí statek vytvářený konkrétním duševním obsahem, jehož objektivní výraz umožňující jeho smyslové vnímání, je způsobilý být předmětem společenských vztahů, aniž by bylo třeba jeho ztělesnění v hmotné podobě (hmotném substrátu, který podléhá režimu vlastnického práva).³⁸ Jedná se tedy o objektivně (smysly vnímatelně) vyjádřené ideální (nehmotné) předměty, které nejsou ani věcmi v právním smyslu, ani právy, nýbrž jinými nehmotnými majetkovými hodnotami.³⁹ Využívat je pak lze nezávisle na času a místě současně více subjekty, aniž by se snižovala jejich hodnota nebo funkce (**potenciální ubiquita**).⁴⁰ Pakliže z tohoto úhlu pohledu bude posouzeno *označení původu* výrobků, je třeba dojít k závěru, že k nehmotným statkům patří; je spoznatelné lidskými smysly, jeho využívání nezávisí na existenci hmotného substrátu,

³³ Srovnej poznámku č. 20, str. 53, 54, 266.

³⁴ Další systematické rozlišování práv duševního vlastnictví na práva k výtvorům a práva k hospodářským výkonům, k nimž jsou řazena i práva na označení - např. *Telec, I., Tůma, P.*, Přehled práva duševního vlastnictví 2, Doplněk, Brno 2006, str. 21.

³⁵ Např. *Vojčík, P.*, Právo priemyselného vlastníctva, IURA EDITION 1998, str. 24, 25; *Slováková, Z.*, Průmyslové vlastnictví, LexisNexis 2007, str. 13; *Týč, V.*, Průmyslová a autorská práva v mezinárodním obchodě, Linde Praha 1997, str. 10.

³⁶ Také v čl. 1 odst. 2 TRIPS; čl. 2 (viii) Úmluvy o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví (...rights resulting from *intellectual activity* in the industrial, scientific, literary or artistic fields).

³⁷ *Hák, P.V.* 4/2008, 109, 110.

³⁸ *Knap, K., Opltová, M., Kříž, J., Růžička, M.*, Práva k nehmotným statkům, CODEX, Praha 1994, str. 11.

³⁹ *Telec, I.*, Tvůrčí práva duševního vlastnictví, Doplněk, Brno 1994, str. 20.

je způsobilé být předmětem právních vztahů, nespotebovává se a jeho kvalita se časem nesnižuje, může být vnímáno kdekoli kýmkoli a jeho převod je s privativními účinky pro převodce vyloučen⁴¹. Tím je otevřeno volné pole pro další hledání možných argumentů pro i proti jeho řazení k právům průmyslovým, neboť předmětem úpravy tohoto práva je označení původu výrobku – nehmotný statek.

b) upravují **ochranu absolutních subjektivních práv**. Tento bod, který je v definicích průmyslového vlastnictví uváděn jako společný jmenovatel, je, co se hlavně systematického řazení zeměpisných označení týče, tím nejdiskutabilnějším. Jak již bylo výše naznačeno, náleží právo toto zapsané označení původu užívat, jinak než u ochranné známky či obchodního jména, všem výrobcům, kteří splňují předepsané nároky na daný produkt. Proto zákonodárce nehovoří v zákoně na jejich ochranu o vlastníkově či majiteli, ale pouze o *žadatel* i o zápis označení původu do rejstříku vedeném Úřadem průmyslového vlastnictví (§ 5 z.č. 452/2001 Sb.), a dále pak již zmiňuje „oprávněné užívání“ takového označení každého, kdo vyrábí, zpracovává a připravuje zboží s odpovídající kvalitou či vlastnostmi, popřípadě specifikací na vymezeném území (§ 8 odst. 2 z.č. 452/2001 Sb.), bez ohledu na to, zda je či není zapsán v rejstříku. Zde se tedy jedná o tzv. *oprávněné uživatele*.

Oprávnění uživatelé pak mají nejen určité povinnosti (např. dodržovat specifikaci výrobku), ale i *subjektivní práva*, mezi něž se především řadí právo používat registrované označení původu na svých výrobcích a zároveň ho chránit proti neoprávněnému užívání ostatních. Toto *majetkové právo* je však, na rozdíl např. od ochranných známek, jak ve své pozitivní, tak i ve své negativní složce značně omezeno. Jeho pozitivní složka, tj. právo k pozitivnímu výkonu, je díky jeho vazbě na určitou zeměpisnou oblast a nikoli na určitou osobu či podnik, redukováno na pouhé právo užívání, které je na jakémkoli souhlasu jiných oprávněných uživatelů zcela nezávislé; zejména pak jeho umístování na zboží (§ 8 odst. 2 z.č. 452/2001 Sb.). To, že ho může užívat jakýkoli producent, který splňuje všechny podmínky, činí další pozitivní práva, jako např. právo toto označení převést, nebo poskytnout souhlas s jeho užíváním jiným osobám (licenci), nelogickými. To došlo také svého právního vyjádření v ustanovení § 8 odst. 3 a 4 z.č. 452/2001 Sb., kde je jasně stanoveno, že se zapsané označení původu *nemůže stát předmětem licence ani zástavy*, jejímž základním předpokladem je právě převoditelnost.⁴² Při vnitřní reorganizaci oprávněného uživatele, např. při jeho sloučení,

⁴⁰ *Růžička*, PV 1/1991, 1, 6.

⁴¹ K tomu *Lochmanová*, PP 2/2001, 7.

⁴² K tomu např. *Slováková*, PV 9-10/2002, 173, 174.

rozdělení, nebo při jeho převodu, přechází toto právo stejným způsobem jako jiná jeho práva a nový producent ho může nadále používat (za splnění všech podmínek s oprávněným užíváním takového označení spojených). Pakliže by se oprávněný uživatel z dané zeměpisné oblasti přesunul někam jinam, či jakýmkoli jiným způsobem již nesplňoval předepsané podmínky s používáním registrovaného označení spojených, ztrácí právo toto označení nadále na svých výrobcích uvádět.

Co se týká *negativní složky* (tzv. právo záповědní, tj. právo každého jiného z možnosti takového výkonu vyloučit⁴³) práva na označení původu, je tato rovněž omezena, a to pouze na neoprávněné uživatele, tedy takové, kteří používají zapsané označení na produktech, aniž by splňovali podmínky pro užívání zapsaných OP/ZO, tato označení zneužívají, napodobují nebo jinak připomínají, užívají je na srovnatelném zboží, na které se ale zápis nevztahuje, těží z jeho pověsti, či jinak vyvolávají nepravdivý dojem o původu zboží (§ 23 odst. 1 z.č. 452/2001 Sb.). Jinak, než např. u ochranné známky, kde právo jejího užívání a ochrana náleží pouze jejímu vlastníkovu a kde hlavně v jeho zájmu je, aby jeho známka nebyla zneužívána, je zákonné používání OP/ZO nejen v zájmu jejich oprávněných uživatelů, ale i široké veřejnosti, která si s určitým označením původu jistého výrobku spojuje danou zeměpisnou oblast a z toho odvozenou kvalitu či zvláštní vlastnosti produktu na trhu. Tento obecný zájem se pak projevuje v *aktivní legitimaci* k ochraně správného označování, která přísluší, v případě porušení práva k OP/ZO, nejen oprávněným uživatelům, ale, jak zákon č. 452/2001 Sb. ve svém § 24 zakotvuje, *každému* (k jednotlivým právním prostředkům ochrany, které mohou uplatnit pouze subjekty práv k zapsaným OP/ZO a k prostředkům ochrany, které může uplatnit každá osoba, viz. níže).

Svým způsobem se tedy jedná o *kolektivní absolutní právo*, které přísluší užšímu kruhu (a může jím být i pouze jeden jediný - § 5 odst. 1 z.č. 452/2001 Sb.) oprávněných uživatelů, s účinky vně tohoto kruhu *erga omnes* toto právo nerušit. Bylo by však chybné toto výlučné užívací právo, které, jak již řečeno, může sloužit současně více subjektům vymezené geografické oblasti splňujícím dané předpoklady, právě kvůli nemožnosti jeho „vlastnění“ pouze jedním jediným oprávněným subjektem (exkluzivní princip), řadit svou povahou k *veřejným statkům*.⁴⁴ Veřejné statky, poskytované převážně státem, jsou většinou chápány jako statky, které se vyznačují principy nevylučitelnosti (Non-excludability, Nicht-Ausschließbarkeit) a

⁴³ Knap, K., Kunz, O., Opltová, M., Průmyslová práva v mezinárodních vztazích, Academia 1988, str. 99.

⁴⁴ Telec, I., Tůma, P., Přehled práva duševního vlastnictví 2, Doplněk, Brno 2006, str. 63.

nekonkurence (Non-rivalness, Nicht-Rivalität im Konsum).⁴⁵ Myšlenkou těchto principů je, že ze spotřeby veřejných statků nelze nikoho rozumně vyloučit a že jejich spotřeba jedním člověkem neomezuje spotřebu ostatních. Tyto principy se však u označení původu neuplatní. Jejich spotřeba je totiž omezena jen na určité území a tudíž jsou z ní vyloučeni všichni ti, kdo na tomto území daný produkt nevyrábí, či jejichž produkt nesplňuje předem dané podmínky; kvalitu, vlastnosti, potažmo specifikaci. Taková geografická oblast se svými specifickými podmínkami je pak i prostorově omezena a pakliže se tam, např. díky jejímu specifickému klimatu a výjimečnému složení půdy, bude něco pěstovat a tato plodina bude popřípadě dále zpracována v produkt s jedinečnými vlastnostmi, které žádný jiný produkt na jiném místě nemá, zákonitě budou ve „spotřebě“ omezeni všichni ti ostatní, pro jejichž podnikání zde již není místo. I sami oprávnění uživatelé zapsaného OP/ZO mohou být k sobě ve vztahu určité rivality, kdy se snaží produkty se stejným označením původu uvést na trh a dosáhnout vyšších zisků, než ti ostatní z nich. A tak se může stát, že jeden producent v rámci dlouhého vývoje dospěl k výrobě toho kterého jistého produktu, kterému dal formu, obsah a název, a který si u svých spotřebitelů vydobyl určité renomé, a ostatní oprávnění uživatelé pak naplněním podmínek výroby jeho zisky a podíl na trhu určitým způsobem omezí.

U označení původu se totiž nejedná o určitý „hotový statek“, na který by stát poskytoval ostatním pomyslnou licenci. I když se v novém zákoně (oproti jeho předchůdci z.č. 159/1973 Sb. o ochraně označení původu výrobků, konkrétně pak v jeho § 1 odst. 1) již k jeho zápisu nepožaduje, aby se označení původu výrobku stalo obecně známým, stojí za konkrétním konečným produktem, jeho typem a pojmenování většinou dlouhý proces jeho vývoje a produkce. Na začátku je třeba určitá myšlenka, idea, která vezme v potaz specifické podmínky určité zeměpisné oblasti, vezme z ní to nejlepší a výjimečné a přetvoří to v konkrétní produkt. Ať již to jsou oplatky, sýr, pivo nebo jiný produkt, jedná se o **hodnotu**, která namnoze představuje delší období pokusů a omylů, nemalé investice do výroby a reklamy a také mnoho jiné péče a úsilí.

Hodnota registrovaného OP/ZO na národní i evropské úrovni pak může dosáhnout rozměrů **rovnajících se takřka hodnotě patentu**. Jeho používání je určitým časově neomezeným monopolem několika málo vybraných producentů, kteří výrobou takto označených produktů vysoké kvality a mimořádného renomé dosahují nemalých zisků. Příkladem za všechny může být víno *Champagne*, kde je území jeho původu vymezeno francouzským zákonem z roku

⁴⁵ K teorii veřejných statků viz. *Samuelson, P.A.*, The Pure Theory of Public Expenditure, Review of Economics and Statistics 36 (4), str. 387-389.

1927 na přibližně 34 000 ha, což představuje zhruba 3% celkové plochy pro pěstování vinné révy Francie. Mimo toto území nesmí být pěstováno žádné víno, které by neslo označení Champagne. Důležitým kritériem pro vymezení této plochy pro jeho pěstění, které probíhá již od 4. století, byly vlastnosti půdy a mírné podnebí. Dokonce je každý rok těsně před vinobraním zákonem stanoveno množství hroznů na hektar, které mohou být pro výrobu tohoto vína použity. Nebo sýr *Roquefort*, kde již Karlem VI. byl v roce 1411 obyvatelům francouzské vesničky Roquefort udělen monopol na výrobu tohoto sýra prostřednictvím jeho zrání ve vápencových jeskyních horského masivu Combalou.

c) **vyznačují se svou průmyslovou (hospodářskou) využitelností.** Pojmenování „průmyslových“ práv by mohlo vést k nesprávnému pochopení a omezení jejich pole působnosti pouze na oblast průmyslu jako takovou. Proto je třeba tento relativně úzký pojem chápat širěji a rozumět pod ním všechny předměty těchto práv, nehmotné statky, které se přímo či nepřímo uplatňují při tvorbě, výměně a uplatňování materiálních hodnot, tj. v průmyslu pojímaném v širším smyslu.⁴⁶ O opakovatelné hospodářské využitelnosti (využitelnosti) pak u označení původu nemůže být pochyb. Ta jsou nedílnou součástí produktů uváděných na trh (hmotného substrátu) a jako taková slouží nikoli jen k informování spotřebitele o tom, že zboží má určité vlastnosti dané jeho původem, ale jsou, jak již bylo shora naznačeno, i pro jednotlivé producenty-podnikatele důležitou součástí jejich *nehmotného obchodního majetku*, která slouží k jejich podnikání (ve smyslu § 6 odst. 1 obchodního zákoníku, z.č. 513/1991 Sb.).⁴⁷

d) **vznik práv** k jejich předmětům vyžaduje převážně **formální zápis do příslušného veřejnoprávního rejstříku**; ve většině případů jsou upraveny **speciálními zákony**. Až na některé výjimky, ke kterým patří např. objevy, know how nebo goodwill, jsou jednotlivá průmyslová práva, jejich vznik a ochrana, upraveny ve speciálních zákonech. Nejinak je tomu i v případě OP a ZO, jejichž formální ochrana je aktuálně upravena zákonem č. 452/2001 Sb. v platném znění.⁴⁸

Ústředním orgánem státní správy ve věcech ochrany průmyslového vlastnictví je v České republice *Úřad průmyslového vlastnictví*.⁴⁹ Ten rozhoduje o poskytování ochrany i pro označení původu výrobků (§ 2 písm. a z.č. 14/1993 Sb. o opatřeních na ochranu průmyslového

⁴⁶ *Růžička*, PV 1/1991, 1, 5; *Vojčík*, P., Právo průmyslového vlastnictví, IURA EDITION 1998, str. 26.

⁴⁷ K tomu např. *Vojčík*, P., Právo průmyslového vlastnictví, IURA EDITION 1998, str. 22; *Knappová*, M., *Švestka*, J., a kol., Občanské právo hmotné, svazek I., ASPI 2002, str. 266.

⁴⁸ Český zákonodárce označil v důvodové zprávě k tomuto zákonu z 4.5. 2001 (PSP tisk 922/0) označení původu za „*již tradiční institut průmyslověprávní ochrany*“.

vlastnictví), přičemž jej po pozitivně ukončeném řízení o žádosti o zápis zapíše do jím vedeného *rejstříku* (§ 15 z.č. 452/2001 Sb.). Ochrana OP/ZO pak vzniká dnem jeho zápisu (§ 8 odst. 1 z.č. 452/2001 Sb.; k tomu ještě níže). Jako u většiny ostatních průmyslových práv probíhá rozhodnutí o udělení ochrany i u označí původu v rámci *správního řízení* (§ 13 odst. 1 z.č. 452/2001 Sb.).

e) **jsou územně a časově omezena.** Mezinárodní ochrana průmyslových práv, a tím i práv označení původu, je ovládána několika hlavními principy a zásadami. K těm základním se, např. vedle principu priority nebo zásady reciprocity, řadí právě i princip teritoriality⁵⁰, který je výsledkem historického vývoje průmyslového vlastnictví, kdy byly speciální zákony na národní úrovni vydávány především v zájmu vlastního hospodářství a pro ochranu těchto práv jen na území vlastního státu.⁵¹ Tento princip tedy říká, že se ochrana toho kterého předmětu průmyslového vlastnictví řídí národním právem toho státu, který tuto ochranu udělil. Pro získání ochrany stejného předmětu i v jiném státě je pak nutné o ni požádat i zde. V mnoha oblastech průmyslového vlastnictví však díky mezinárodním ujednání došlo k ulehčení procesu získání ochrany v několika státech najednou, což platí i pro označení původu, jejichž mezinárodní zápis upravuje Lisabonská dohoda a ochranu vybraných označení ve všech státech Evropské unie pak i jednotlivá nařízení. K rozšíření ochrany OP/ZO mimo stát původu pak také často dochází na základě uzavírání bilaterálních smluv.

V čem se pak úprava OP/ZO od úpravy naprosté většiny jiných práv průmyslového vlastnictví odlišuje, je její *časově neomezená doba ochrany* (§ 8 odst. 1 z.č. 452/2001 Sb.). To je logickým důsledkem toho, o čem již v této práci byla řeč, totiž vazby tohoto práva na zeměpisné území; není tu žádný zájem na ukončení monopolu (jako např. u patentů) a dokud výrobky nesoucí toto označení splňují předepsané nároky, není důvod ochranu OP/ZO omezovat.⁵² Podobně je na tom délka ochrany obchodního jména, která sice není omezena na určité časové období po jejím získání, zaniká však s ukončením činnosti majitele tohoto jména. Doba platnosti dalšího z práv na označení – ochranné známky – může být každých 10 let na stejnou dobu prodloužena (§ 29 odst. 1, 2 z.č. 441/2003 Sb. o ochranných známkách).

⁴⁹ § 2 odst. 1 číslo 4 z.č. 2/1969 Sb. ve spojení s § 1 odst. 1 z.č. 14/1993 Sb.

⁵⁰ K tomu dokument WIPO *SCT/9/5* ze dne 1.10. 2002 (Geographical Indications and the Territoriality Principle); *Zäch, R.*, Grundzüge des Europäischen Wirtschaftsrechts, 2. Auflage, Berliner Wissenschafts-Verlag, Schulthess 2005, str. 113, m.č. 245; *Celli, A.L.*, Der internationale Handelsname, Schulthess Polygraphischer Verlag, Zürich 1993, str. 103-105.

⁵¹ *Beier, F.K., Heinemann, A.*, Einführung zum Patent- und Musterrecht, 8. Auflage, C.H.Beck, München 2006, str. XII.

Průmyslové vlastnictví je tvořeno pestrout paletou práv, která se od sebe v mnohém odlišují, např. podmínkami pro vznik právní ochrany, řízením předcházejícím poskytnutí ochrany nebo její délkou. Jak však bylo v této podkapitole ukázáno, existuje ale i mnoho společných rysů, které tyto práva spojují. To platí i o označení původu, nehmotném statku, ideí, která se váže k určité zeměpisné oblasti. A tak i když mají OP/ZO i jiný význam, než ostatní předměty průmyslového vlastnictví (monopolizace pro určitý subjekt – majitele, vlastníka), a informují především spotřebitele o původu produktu a tím i o jeho vlastnostech z dané geografické oblasti odvozených, platí i u tohoto práva, že má pro producenta a umístování jeho zboží na trhu velký ekonomický význam. A je to právě jejich průmyslová využitelnost, které za svůj vznik jednotlivá označení původu vděčí. Svými základními funkcemi – individualizace a identifikace – se pak právem řadí, spolu s ochrannou známkou a obchodním jménem, v rámci práv průmyslových k právům na označení (maximálně by se dalo uvažovat o jejich označení, díky jejich povaze „kolektivních absolutních práv“, za právo *sui generis* mezi těmito právy).

2.4 Zeměpisná označení a právo na ochranu proti nekalé soutěži

Zeměpisná označení obecně, tedy nejen OP/ZO upravená speciálním zákonem, hrají, jak již bylo řečeno, důležitou roli v ekonomickém životě producentů takto označených výrobků, stejně jako v každodenním procesu rozhodování spotřebitelů o případné koupi těchto produktů. Aby bylo v rámci tohoto procesu zabráněno jakémukoli zneužití těchto zeměpisných označení, popřípadě jejich prostřednictvím klamání veřejnosti/spotřebitele, jsou tato práva zákonem chráněna. A právě tato *snaha o regulaci soutěžního chování* je tím hlavním pojítkem mezi ochranou zapsaných OP/ZO zakotvenou v z.č. 452/2001 Sb., ale i ostatních průmyslových práv, a právem proti nekalé soutěži (upraveno v § 44 a n. z.č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník), které **formální ochranu** OP/ZO doplňuje o **ochranu neformální**⁵³, zahrnující všechny druhy zeměpisných označení bez ohledu na jejich spojitost se zvláštními vlastnostmi či kvalitou produktu. Pro úplnost je třeba zmínit, že český právní řád obsahuje i ochranu dvou speciálních označení původu, a to v z.č. 97/1996 Sb., o ochraně chmele, ve znění pozdějších předpisů, označení „*žatecký chmel*“ a ve vládním nařízení č. 54/1936 Sb., o okrskovém pojmenování „*Třeboňský kapr*“.⁵⁴

⁵² Tím není samozřejmě vyloučena možnost zrušení zápisu OP/ZO ze zákonných důvodů (§ 11 z.č. 452/2001 Sb.).

⁵³ Horáček, R. a kol., Práva na označení, komentář 1. vydání, C.H.Beck, Praha 2004, str. 235; Slováková, PV 7-8/2001, 137; Lochmanová, PP 2/2001, 7, 10, 11.

Právo na ochranu nekalé soutěže určuje pravidla pro soutěžní chování a jejich prosazení.⁵⁵ Jeho účelem je tedy upravit chování soutěžitelů navzájem a soutěžitelů vůči spotřebitelům (§ 44 odst. 1 obchodního zákoníka) a tím chránit jejich zájem na poctivosti soutěže. V případě porušení těchto jasně daných pravidel soutěžitelem-rušitelem se lze proti němu domáhat, aby se tohoto závadného jednání zdržel, odstranil závadný stav, popřípadě poskytl přiměřené zadostiučinění (§ 53 obchodního zákoníka). U práva proti nekalé soutěži se tedy jedná o **právo odpovědného charakteru**⁵⁶, které upravuje odpovědnost za nekalosoutěžní jednání. *Předmětem jeho úpravy tedy nejsou subjektivní práva k nehmotnému statku* tak, jako je tomu u práv průmyslového vlastnictví (viz. výše). S tím souvisí i to, že v jeho rámci **vznikají vztahy relativní**⁵⁷ (obligační), mezi rušitelem hospodářské soutěže a poškozeným, kde platí princip ekvivalence. To je druhý významný prvek, kterým se toto právo odlišuje od práv průmyslového vlastnictví, která jako absolutní subjektivní práva působí *erga omnes*. A tak i když PUÚ uvádí potlačování nekalé soutěže jako další úkol průmyslového vlastnictví (čl. 1 odst. 2)⁵⁸ a i v literatuře se lze setkat s názorem, že právo nekalé soutěže patří do skupiny průmyslových práv⁵⁹, je třeba se přiklonit k názoru, že se jedná o **samostatnou právní oblast**, která však **s průmyslovými právy úzce souvisí**.⁶⁰ A protože každá z forem ochrany zeměpisných označení, jak formální, tak i neformální, má své pojmové znaky, které je třeba pro jejich aplikovatelnost naplnit a které se od sebe mohou odlišovat, bude možno určité protiprávní jednání stíhat buď jen v rámci zákona č. 452/2001 Sb., nebo jen ustanovení o nekalé soutěži, je však myslitelná i jejich *konkurence*.⁶¹

Jak již bylo výše naznačeno, upravují zákonodárci různých států ochranu zeměpisných označení produktů různým způsobem. To je dáno zaprvé tím, že vycházejí z různých historických a geografických podmínek a ochranou těchto označení sledují různé cíle, a za druhé také tím, že naprostá většina mezinárodních úmluv upravujících oblast průmyslového, popřípadě duševního vlastnictví, nutnost formální ochrany a registrace zeměpisných označení

⁵⁴ Tato speciální označení jsou řazena spíše do rámce ochrany neformální – *Munková, J.*, Ochranné známky, další práva na označení a hospodářská soutěž, ÚPV, Praha 2000, str. 49.

⁵⁵ *Lettl, T.*, Das neue UWG, C.H.Beck, München 2004, str. 3.

⁵⁶ K tomu *Růžička*, PV 1/1991, 1, 5.

⁵⁷ K tomu *Knap, K., Kunz, O., Opltová, M.*, Průmyslová práva v mezinárodních vztazích, Academia 1988, str. 18, 207 a n.

⁵⁸ Posléze byla ochrana proti nekalé soutěži zařazena i v rámci Úmluvy o zřízení organizace duševního vlastnictví ve svém čl. 2 viii mezi práva duševního vlastnictví (protection against unfair competition).

⁵⁹ *Beier, F.K., Heinemann, A.*, Einführung zum Patent- und Musterrecht, 8. Auflage, C.H.Beck, München 2006, str. XI.

⁶⁰ *Vojčík, P.*, Právo priemyselného vlastníctva, IURA EDITION 1998, str. 27.

⁶¹ Neoprávněné užití OP/ZO je zpravidla možno kvalifikovat i jako nedovolené soutěžní jednání. Ochrany se pak bude možné domáhat podle obou těchto předpisů (ObchZ a z.č. 452/2001 Sb.).

nepředepisuje. Jedinou úmluvou, která je úpravou *speciální formální ochrany*, je **Lisabonská dohoda** (LD). Ta ve svém čl. 3 zajišťuje, ovšem pouze označením původu, ochranu proti veškerému přisvojování nebo napodobování, i když je pravý původ výrobku označen/označení je použito v překladu/je doprovázeno výrazy „druh“, „typ“, „způsob“, „imitace“ a pod. (delokalizační klauzule). Stíháno tedy může být jakékoli jednání naplňující tyto znaky, aniž by muselo jeho prostřednictvím dojít k uvedení v omyl. O ochraně v ostatních zemích Zvláštní unie (čl. 1 odst. 1 LD) rozhoduje ochrana v zemi původu takového označení. Ta je určující i co se možného zdruhovění označení původu týče, v důsledku čehož zaniká ochrana takového označení i v ostatních členských zemích (čl. 6 LD).

Lisabonská úmluva je zvláštní úmluvou PUÚ (čl. 19 PUÚ), stejně tak jako jí je i **Madridská dohoda** (MD). V té se jedná o jakékoli zeměpisné označení zboží, tedy o označení výrobku v nejširším slova smyslu, které zahrnuje i prosté označení, odkud zboží pochází, aniž by měl tento původ jakýkoli vliv na jeho vlastnosti. Údaje o původu zboží jsou dle čl. 1 chráněny proti falešnému a klamavému užití. Ochrana je díky čl. 3bis z pouhého užití těchto údajů na zboží rozšířena na každé použití údajů v obchodním styku, přičemž je zakázáno uvádět veřejnost v omyl o původu výrobků. Na rozdíl od ochrany označení původu v rámci LD, je však při ochraně označení původu zboží odvislé od uvádění veřejnosti v omyl rozhodné právo země ochrany (země dovozu), tedy nikoli země původu. To jasně říká čl. 4 MD, podle kterého soudy každé země rozhodnou, která pojmenování, pro svou vlastnost druhových názvů, nebudou dle této dohody chráněna. Judikatury soudů různých států a názory na to, kdy je jaké označení hodné ochrany, popřípadě kdy už se jedná o označení druhové a kdy se obecně jedná o uvedení v omyl a kdy ne, se tak stát od státu mohou výrazně odlišovat. Delokalizační klauzule v MD výslovně upraveny nejsou. V případě jejich použití by tak bylo postupováno v rámci zákazu uvádění v omyl. Tím je tedy řečeno, jinak než v LD, že zakázány jsou pouze takové delokalizační klauzule, které jsou sto uvést veřejnost v omyl, je však povoleno takové klauzule používat, u kterých toto nebezpečí nehrozí.

Podobně jako MD pak obecně upravuje ochranu zeměpisných označení (tedy pouze označení, u nichž lze určité vlastnosti zboží připsat jeho zeměpisnému původu) i **TRIPS**⁶². Ve svém čl. 22 odst. 2 jim poskytuje ochranu proti nekalé soutěži ve smyslu čl. 10bis PUÚ a užívání uvádějícímu veřejnost v omyl, dále pak v odst. 3 zakotvuje překážku pro klamavé ochranné

⁶² Čl. 22 a n. TRIPS jako předpisy na ochranu proti nekalé soutěži (Wettbewerbsrechtliche Schutzvorschriften), *Drexel v Rebmann/Säcker/Rixecker*, Münchener Kommentar zum BGB, 4. Auflage, C.H.Beck, München 2006, m.č. 27.

známky (skládající se z nebo obsahující zeměpisná označení) a konečně v odst. 4 upravuje zákaz používání stejně znějících zeměpisných označení, která ač jsou pravdivá, jsou sto u veřejnosti vzbuzovat představu o jiném původu zboží. Ani zde není zákaz používání delokalizačních klauzulí přímo upraven, lze ho však dovodit ze zákazu vyvolání nebezpečí záměny (čl. 10bis odst. 3 číslo 1 PUÚ) nebo z obecného zákazu uvedení v omyl.⁶³ Zeměpisná označení *vín a lihovin* jsou čl. 23 chráněna, na rozdíl od ostatních zeměpisných označení, bez ohledu na nebezpečí uvedení spotřebitelů v omyl nebo nebezpečí nekalosoutěžního jednání, tedy absolutně.⁶⁴

Ochranu spotřebitele proti jakémukoli klamání o původu výrobků a ochranu označení původu výrobků v tom nejširším slova smyslu, tedy i pouhých údajů o původu, před nekalou soutěží mají za cíl i **bilaterální smlouvy**. Jejich smyslem a účelem bylo a je zabránit producentům z jednoho smluvního státu používat zeměpisná označení druhého smluvního státu a tím využívat ve svůj prospěch dobré jméno a pověst těchto výrobků, dále zajistit poctivost soutěže a konečně i zabránit zdruhovění chráněných označení.⁶⁵

Tyto smlouvy byly uzavírány především mezi a se státy, které nebyly součástí Zvláštní unie LD, avšak chtěly poskytnout všem svým „důležitým“ označením ochranu srovnatelnou s ochranou v rámci LD. Protože je ochrana označením původu LD poskytována nezávisle na uvádění v omyl či nebezpečí zaměnitelnosti, nalezneme tuto absolutní ochranu, nehledě na v úvodních ustanoveních proklamovanou ochranu proti nekalé soutěži, jak bude dále ukázáno, i v těchto smlouvách. Mezi státy, které tyto smlouvy v 60., 70. a 80. letech uzavíraly, patřila i Československá socialistická republika. Ta uzavřela celkem tři, konkrétně se Švýcarskem⁶⁶, Rakouskem⁶⁷ a Portugalskem⁶⁸, které je stejně jako ČR členem LD.

Dvoustranné smlouvy však v rámci úprav ochrany, poskytované zeměpisným označení produktů, představují určitou výjimku, neboť pro ochranu těchto označení není **rozhodující**

⁶³ K tomu *Knaak*, GRUR Int. 1995, 642, 648.

⁶⁴ Podrobněji *Dobřichovský, T.*, Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví v kontextu evropského práva, dohody TRIPS a aktivit WIPO, Linde, Praha 2004, str. 113, 114; *Knaak*, GRUR Int. 1995, 642, 648 a n.

⁶⁵ Rozsudek ESD ze dne 18.11. 2003 – „*American Bud*“, věc č. C-216/01, bod 88 a 99.

⁶⁶ Smlouva mezi ČSSR a Švýcarskou konfederací o ochraně údajů o původu, označení původu a jiných zeměpisných označení, vyhláška č. 13/1976 Sb.

⁶⁷ Smlouva mezi ČSSR a Rakouskou republikou o ochraně údajů o původu, označení původu a jiných označení zemědělských a průmyslových výrobků odkazujících na původ, vyhláška č. 19/1981 Sb.

⁶⁸ Dohoda mezi vládou ČSSR a vládou Portugalské republiky o ochraně údajů o původu, označení původu a jejich zeměpisných a obdobných označení, vyhláška č. 63/1987 Sb.

právo země ochrany, ale **země původu**.⁶⁹ V zemi ochrany se výrobky země původu smějí užívat jen za těch podmínek, jaké stanoví zákonodárství země původu (např. čl. 2 odst. 1 smlouvy se Švýcarskem).⁷⁰ Z toho také plyne, že pakliže tedy ochrana cizího zeměpisného označení vyplývá z bilaterální smlouvy, je rozhodující, zda je toto označení v zemi původu stále jako označení původu produktů chráněno, či zda se tam přeměnilo v označení druhové, v důsledku čehož ztratilo nárok na ochranu i v zemi ochrany. Výslovně je také stanoveno, že použití jmen země původu jako označení druhu v zemi ochrany, je nepřipustné (čl. 4 odst. 3 smlouvy se Švýcarskem, čl. 5 odst. 3 dohody s Portugalskem).

Tyto smlouvy jsou založeny na systému seznamu produktů a názvů oblastí, které jsou zařazeny do skupin. Zeměpisná označení produktů pak mohou být na území smluvního státu (země ochrany) použita výhradně pro zboží pocházející ze země původu a, jak již bylo řečeno, za podmínek stanovených jejím právním řádem (např. čl. 2 odst. 1, čl. 3 odst. 1 dohody s Portugalskem). Jména a označení jednoho smluvního státu, uvedená ve smlouvě přímo či v příloze nebo dohodě k ní, požívají tedy na území druhého partnera absolutní ochrany, nezávislé na nebezpečí uvedení v omyl či zaměnitelnost (např. čl. 7 odst. 1 smlouvy s Rakouskem).⁷¹

Co se týče stíhání a sankcí za porušení ustanovení těchto dohod, tak je odkazováno na předpisy o potírání nekalé soutěže nebo o potlačení nepřipustných označení smluvní stranou, v níž se ochrana uplatňuje, tedy země ochrany. I když je tato ochrana absolutní, bude se její porušení v praxi řešit v rámci ustanovení ObchZ o nekalé soutěži; jelikož se hovoří o užívání označení v obchodním styku, tak přinejmenším v rámci generální klauzule, vzít v úvahu by bylo možné (v souvislosti s účelem bilaterálních smluv, o kterém byla řeč výše) i ustanovení § 48 ObchZ o parazitování na pověsti výrobků jiného soutěžitele. Těchto předpisů se použije i v případě jazykového překladu označení, uvedení skutečného původu nebo uvedení delokalizační klauzule. V tomto bodě se smlouvy se Švýcarskem a Portugalskem odlišují od smlouvy uzavřené s Rakouskem, neboť první dvě zakazují užívat takto pozměněná nebo doplněná označení jen pokud u nich i přes odlišnosti trvá nebezpečí záměny (čl. 5 odst. 2 dohody s Portugalskem, čl. 4 odst. 2 smlouvy se Švýcarskem), zatímco v té třetí je takové užití zakázáno i bez ohledu na nebezpečí záměny (čl. 6 odst. 3 smlouvy s Rakouskem). Ochrana je vymezeným označením a jejich pozměněné formě poskytována nejen v rámci stejných výrobků, ale i při

⁶⁹ Tím tvoří i výjimku z *principu teritoriality*, kdy se ochrana označení původu řídí zákony země, ve které se o ochranu žádá (země ochrany-dovozu).

⁷⁰ Ke stejným principům i u jiných bilaterálních smluv, např. Německa, viz. *Schulte-Beckhausen*, GRUR Int. 2008, 984, 986, 987; *Büscher*, GRUR Int. 2008, 977, 981.

⁷¹ Stejně *Büscher*, GRUR Int. 2008, 977, 981.

jejich použití pro výrobky odlišné, pokud dojde v obchodním styku k nebezpečí záměny (čl. 7 odst. 2 smlouvy s Rakouskem), nebo by takové užívání mohlo přivodit nevýhody podnikům po právu takové označení užívajícím, nebo bylo s to způsobit újmu zvláštní pověsti/přitažlivé síle/reklamnímu účinku označení (čl. 2 odst. 2, čl. 3 odst. 2 dohody s Portugalskem; čl. 2 odst. 2, čl. 3 odst. 2 smlouvy se Švýcarskem). V zemi ochrany a dle jejích předpisů o potírání nekalé soutěže a potlačování nepřipustných označení bude také stíháno použití známek, jmen, vyobrazení a pod. užívaných v obchodním styku, které obsahují přímo či nepřímo nepravé nebo klamavé údaje o původu, povaze, odrůdě nebo podstatných vlastnostech produktů (čl. 6 odst. 1 dohody s Portugalskem, čl. 8 odst. 1 smlouvy s Rakouskem, čl. 5 odst. 1 smlouvy se Švýcarskem). Lze tedy shrnout, že je ochrana poskytovaná bilaterálními smlouvami velmi rozsáhlá a vztahuje se jak na zeměpisná označení produktů prostá, tak i kvalifikovaná, jak přímá, tak i nepřímá.

Exkurs o platnosti bilaterálních smluv uzavřených ČSSR ve světle přistoupení ČR k EU

Jelikož jsou názory na přetrvávající platnost bilaterálních smluv, uzavřených ČSSR s třemi výše jmenovanými státy, nejednotné⁷², což pramení především z přistoupení ČR k EU a s tím spojenou přímou platností nařízení Rady (EHS) č. 2081/92 potažmo nařízení Rady (ES) č. 510/2006, je vhodné se této otázce blíže věnovat.

Již před vydáním nařízení č. 2081/92 se Evropský soudní dvůr zabýval obecně otázkou vztahu národní ochrany zeměpisných označení a zásadou volného pohybu zboží v rámci EHS⁷³. Učinil tak ve dvou svých rozhodnutích, a to rozsudkem ve věci „*Sekt/Weinbrand*“⁷⁴, ve kterém mimo jiné judikoval, že ochrana kvalifikovaných zeměpisných označení spadá pod výhradu průmyslového a obchodního vlastnictví (čl. 36 SEHS, nově čl. 30 SES) a rozsudkem ve věci „*Bocksbeutel*“⁷⁵, ve kterém již oprávněnost národní ochrany nepřímého označení původu (tvar vinné láhve) posuzoval nikoli v rámci čl. 36 SEHS, ale jako „kategorické požadavky“ ve smyslu

⁷² Např. pro přetrvávající platnost – „...ČR je vázána třemi bilaterálními smlouvami...“ *Slováková, Z.*, Průmyslové vlastnictví, 2. vydání, LexisNexis, Praha 2007, str. 190. Proti např. *Štěrbová*, internetový deník Britské listy (www.blisty.cz), článek z 3.3. 2004 – „...po vstupu do EU přestávají platit dvoustranné dohody mezi současnými státy EU a ČR o ochraně zeměpisných označení.“

⁷³ EHS vzniklo Smlouvou o založení Evropského hospodářského společenství ze dne 25.3. 1957 a Smlouvou o EU ze dne 7.2. 1992 bylo přejmenováno na ES. K tomu *Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J., Král, R.*, Evropské právo, 2. vydání, C.H.Beck, Praha 2004, str. 34.

⁷⁴ Rozsudek ESD ze dne 20.2. 1975, Sbíрка rozhodnutí ESD 1975, str. 181, věc 12/74.

⁷⁵ Rozsudek ESD ze dne 13.3. 1984, Sbíрка rozhodnutí ESD 1984, str. 1299, věc 16/83.

rozsudku „*Cassis de Dijon*“⁷⁶, konkrétně pak odůvodnění této ochrany na základě ochrany spotřebitele a poctivosti obchodního styku.⁷⁷

Pro ochranu zeměpisných označení v rámci bilaterálních smluv pak měl velký význam rozsudek ESD ve věci „*Exportur*“⁷⁸, který byl vydán necelé čtyři měsíce po schválení nařízení č. 2081/92. V této záležitosti se jednalo o Francouzsko-španělskou úmluvu o ochraně označení provenience a označení původu, přesněji pak o ochranu španělských prostých zeměpisných označení „*Turron de Alicante*“ a „*Touron de Jijona*“, jejichž vlastnosti a znaky se nevztahují k jejich zeměpisnému původu, ve Francii. ESD odmítl názor Komise, že je zákaz používání zeměpisného označení pro jiné podniky odůvodněn ochranou průmyslového a obchodního vlastnictví jen v případě, kdy vlastnosti a znaky takto označeného produktu vyplývají z jeho místa původu, tedy pouze když se jedná o kvalifikovaná zeměpisná označení, neboť by to mělo za důsledek zbavení veškeré ochrany **prostých zeměpisných označení** (označení provenience). Dále ESD uvedl, že se i takováto označení mohou mezi spotřebiteli těšit dobré pověsti a pro výrobce představovat základní prostředky pro přilákání klientely. Jako takové mají nepopíratelné právo na ochranu⁷⁹ (bod 27 a 28 uvedeného rozsudku) a **patří mezi průmyslové a obchodní vlastnictví ve smyslu čl. 30 SES**⁸⁰. Tímto přelomovým rozsudkem byl ESD judikován soulad bilaterální smluv o ochraně zeměpisných označení a jejím rozšíření ze země původu do země ochrany-dovozu s principem volného pohybu zboží v EU a vyslovena ochrana veškerým označením původu; kvalifikovaným, prostým, přímým i nepřímým.⁸¹ Chráněna jsou tato

⁷⁶ Rozsudek ESD ze dne 20.2. 1979, Sbíрка rozhodnutí ESD 1979, str. 649, věc 120/78. V tomto rozhodnutí se jednalo o čl. 30 SEHS (nyní čl. 28 SES), kde i nediskriminační předpisy státu určení mohou mít podobné účinky jako zakázaná kvantitativní omezení, pokud vytvářejí uvnitř Společenství překážky obchodu. Tato opatření pak mohou být odůvodněna tzv. kategorickými požadavky. Podrobněji: *Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J., Král, R.*, Evropské právo, 2. vydání, C.H.Beck, Praha 2004, str. 264 a n.; *Enchelmaier, S.*, Europäisches Wirtschaftsrecht, Kohlhammer, Stuttgart 2005, str. 48 a n.

⁷⁷ K těmto rozsudkům více: *Beier/Knaak*, GRUR Int. 1992, 411, 419 a n.

⁷⁸ Rozsudek ESD ze dne 10.11. 1992, Sbíрка rozhodnutí ESD 1992, str. 5529, věc C-3/91, známý také jako „*Touron Alicante*“, viz. GRUR Int. 1993, 76-82, s poznámkou od *F.K. Beier* na str. 79 a n.

⁷⁹ Za předpokladu nezduhování takových označení v zemi původu (bod 37 a 39 uvedeného rozsudku).

⁸⁰ Toto průmyslové a obchodní vlastnictví se vyznačuje výlučností svých práv. Zeměpisná označení původu pak v tomto rámci tvoří výjimku, neboť nemusí mít povahu výlučného subjektivního práva jednotlivce. Obsahově pak ESD opírá jejich zařazení mezi toto vlastnictví o jejich hospodářskou hodnotou a zvláštní funkci, sloužící k vytvoření a udržení si okruhu zákazníků. Více k ochraně průmyslového a obchodního vlastnictví: *Groeben/Schwarze*, Kommentar zum Vertrag über die Europäische Union und zur Gründung der Europäischen Gemeinschaft, 6. Auflage, Nomos, Baden-Baden 2003, m.č. 69-90. K účelu a specifickým funkcím zeměpisných označení a označení původu viz. *Mestmäcker/Schweitzer*, Europäisches Wettbewerbsrecht, 2. Auflage, C.H.Beck, München 2004, m.č. 31.

⁸¹ Dále k rozhodnutí „*Exportur*“ např.: *Hagen Meyer/Klaus*, GRUR 2003, 553, 554, 555; *Knaak*, GRUR Int. 1995, 642, 645; *Obergfell*, GRUR 2001, 313, 316; *Schulte-Beckhausen*, GRUR Int. 2008, 984, 985.

označení i nezávisle na konkrétní formě jejich ochrany, tedy i taková, která jsou chráněna na základě „pouhého“ zákazu uvádění v omyl.⁸²

Z toho, co bylo právě uvedeno, lze učinit závěr, že vznik a platnost bilaterálních smluv, tedy i těch uzavřených bývalou ČSSR, je v souladu s právem ES. Co se týče politických a územních přeměn ČSSR, byla na základě čl. 34 odst. 1 Vídeňské dohody o nástupnických státech z roku 1978 a ústavním zákonem č. 4/1993 Sb., o opatřeních souvisejících se zánikem ČSFR (čl. 1 odst. 1), ze dne 15.12. 1992 potvrzena *právní kontinuita* práv a závazků pro ČR, které pro ČSFR vyplývaly ke dni jejího zániku i z mezinárodního práva.

V případě smlouvy uzavřené mezi *ČSSR (nyní ČR) a Švýcarskem*, je situace celkem jasná, neboť se Švýcarsko nestalo členem EU a tudíž pro něj ani neplatí předpisy upravující zeměpisná označení na evropské úrovni. To, že tato bilaterální smlouva zůstává v platnosti i po přistoupení ČR k EU, vyplývá z ustanovení *čl. 307 odst. 1 SES*, který říká, že smlouvy uzavřené přistupujícím státem (ČR) s třetím státem (Švýcarsko) přede dnem jeho (ČR) přistoupení, nejsou SES dotčeny. Z odst. 2 pak vyplývá, že tyto smlouvy musí být v souladu s SES, jinak by byl přistupující stát nucen případnou neslučitelnost odstranit všemi vhodnými prostředky.⁸³ Jak již bylo shora rozebráno, nejsou bilaterální smlouvy, týkající se ochrany zeměpisných označení produktů, na základě čl. 30 v rozporu s čl. 28 SES a tudíž není žádná neslučitelnost smlouvy mezi ČR a Švýcarskem s SES zjevná. A tak i na základě principu platného obecně v mezinárodním právu – *pacta sunt servanda*, podpořeného pro ČR čl. 1 odst. 2 Ústavy (z.č. 1/1993 Sb.), podle kterého Česká republika dodržuje závazky, které pro ni vyplývají z mezinárodního práva, lze uzavřít, že *tato bilaterální smlouva zůstává i nadále v platnosti a účinnosti*.

U dvoustranných *smluv s Rakouskem a Portugalskem* je situace poněkud odlišná. Oba dva státy jsou totiž členy EU; Portugalsko od roku 1986 a Rakousko od roku 1995. V obou těchto státech již před vstupem ČR do EU tedy platilo *nařízení Rady (EHS) č. 2081/92*. V té době, kdy ČR ještě členem EU nebyla, byl ESD vydán rozsudek ve věci „*Budějovický Budvar*“⁸⁴, který se týkal dvoustranné smlouvy mezi Českou republikou a Rakouskem. Zde bylo

⁸² *Beier/Knaak*, GRUR Int. 1993, 602, 606.

⁸³ K tomu *Streinz, R.*, Europarecht, 7. Auflage, C.F.Müller, Heidelberg 2005, str. 253, m.č. 682.

⁸⁴ Rozsudek ESD ze dne 18.11. 2003, C-216/01. Žalobcem byl podnik Budějovický Budvar, národní podnik, který po žalovaném – rakouský podnik Rudolf Ammersin sro. (prodával pivo amerického výrobce - pivovaru Anheuser-Busch v Rakousku pod značkou Americký Bud) žádal zákaz užívání ochranné známky Bud v Rakousku pro piva nevyrobená v ČR. K dalšímu pokračování sporu viz. C-

judikováno, že čl. 28 SES a nařízení Rady (EHS) č. 2081/92 nestojí v protikladu k použití ustanovení dvoustranné dohody uzavřené mezi členským státem a třetí zemí (ČR), která poskytuje jednoduchému a nepřímému zeměpisnému údaji zemi původu v zemi dovozu ochranu nezávislou na jakémkoli nebezpečí uvedení v omyl (bod 78 rozsudku). Pokud by však bylo v rámci takové smlouvy chráněno označení, pod kterým by veřejnost v zemi původu (zde tedy v ČR) neviděla ani přímé ani nepřímé zeměpisné označení výrobku, bylo by takové ustanovení v rozporu s čl. 28 SES (bod 107, 108, 111). Lze shrnout, že jsou označení v rámci bilaterálních smluv řazena k průmyslovému a obchodnímu vlastnictví ve smyslu čl. 30 SES, pakliže je spotřebitelé vnímají skutečně jako zeměpisná označení a v zemi původu se nestala označeními druhovými.⁸⁵

K 1. květnu 2004 se stala členem EU i Česká republika. Tím se na jejím území začaly aplikovat právní předpisy ES, jak primární, tak i sekundární, konkrétně tedy i již zmíněné nařízení⁸⁶ o ochraně zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin. Vyvstává tedy otázka, zda toto obecně působící a přímo aplikovatelné nařízení změnilo něco na závaznosti těchto bilaterálních smluv. Ještě před zodpovězením této otázky je však třeba porovnat obsah i rozsah úpravy dvoustranných smluv a nařízení.

Již od svého vydání bylo nařízení Rady (EHS) č. 2081/92 vystaveno silné kritice.⁸⁷ V literatuře bylo označeno dokonce za částečně neplatné, kvůli překročení zmocňujícího podkladu⁸⁸, či mu byly vytýkány jiné právní a hospodářskopolitické chyby⁸⁹; mimo jiné i nesoulad s TRIPS. Novým nařízením Rady (ES) č. 510/2006 byly některé rozporné otázky odstraněny, jako například vztah se třetími zeměmi⁹⁰, ale výtku, která se týká samotného předmětu úpravy, nebyla ani tímto novým nařízením vzata v potaz. A to je rozpor s judikaturou ESD, který v již zmíněném „*Touron*“–rozhodnutí vyslovil ochranu i prostým zeměpisným

478/07 – žádost o rozhodnutí o předběžné otázce ze dne 27.9. 2007, podané obchodním soudem ve Vídni, *Písemné vyjádření ČR* – Ministerstva zahraničních věcí z února 2008 ve věci C-478/07.

⁸⁵ *Schulte-Beckhausen*, GRUR Int. 2008, 984, 989.

⁸⁶ Nařízení má obecnou působnost, je závazné *erga omnes* a ve všech svých částech, a je přímo použitelné ve všech členských státech (čl. 249 odst. 2 SES). K tomu *Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J., Král, R.*, Evropské právo, 2. vydání, C.H.Beck, Praha 2004, str. 235, 295, 314.

⁸⁷ K tomu *Dobřichovský, T.*, Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví v kontextu evropského práva, dohody TRIPS a aktivit WIPO, Linde, Praha 2004, str. 119-121.

⁸⁸ Řeč je především o bývalých člancích 43, 113, 100a, 38 odst. 3, k tomu *Tilmann*, GRUR Int. 1993, 610, 610-612; *Beier/Knaak*, GRUR Int. 1993, 602, 608.

⁸⁹ *Tilmann*, GRUR Int. 1993, 610, 612 a n.; *Beier/Knaak*, GRUR Int. 1993, 602, 607-609.

⁹⁰ K tomu *Knaak*, GRUR Int. 2006, 893, 893-896.

označením, zatímco evropské nařízení upravuje pouze označení kvalifikovaná⁹¹ (o výlučnosti či nevýlučnosti nařízení bude ještě řeč níže). Tento agrárně-politický přístup je shledáván za příliš úzký.⁹² K tomu se přidává i omezení ochrany pouze na zemědělské produkty a potraviny, což je proti myšlence harmonizace ochrany zeměpisných označení na evropské úrovni v rámci průmyslového vlastnictví, která by měla zahrnovat i výrobky průmyslové.

Z toho také vyplývá, že se *předmět a rozsah ochrany* zeměpisných označení v rámci nařízení od předmětu a rozsahu ochrany v bilaterálních smlouvách *odlišuje*. Zatímco *nařízení* upravuje pouze úzký okruh produktů a tyto musí své vlastnosti odvozovat od zeměpisné oblasti původu a splňovat tak i podmínky předepsané specifikace (*kvalifikovaná* označení), upravují dvoustranné smlouvy jak *kvalifikovaná*, tak *prostá* zeměpisná označení *výrobků přírodních, průmyslových a řemeslných* (čl. 1 odst. 1 dohody s Portugalskem)/*zemědělských a průmyslových* (čl. 1 smlouvy s Rakouskem). Z užití pojmu „název“ pro OP/ZO *nařízení* vyplývá, že jsou jím chráněna pouze *označení přímá*. Jinak je tomu u *bilaterálních smluv*, která chrání „jména a vyobrazení“ (čl. 1 ve spojení s čl. 8 odst. 2, čl. 2 smlouvy s Rakouskem a čl. 6 odst. 2 dohody s Portugalskem), tedy *označení přímá i nepřímá*. Na rozdíl od toho je pojetí ochrany v obou úpravách obdobné. Zatímco rozsáhlá ochrana zapsaných OP/ZO, poskytovaná ve všech státech EU, takřka odpovídá ochraně poskytované ochranným známkám⁹³ (čl. 13 nařízení č. 2081/92 i 510/2006), vylučuje u zapsaných označení jejich zdruhovění, a to i v zemi původu, a není závislá na porozumění spotřebitele⁹⁴, byly bilaterální smlouvy uzavřeny z důvodu převážně absolutní ochrany v nich zakotvených názvů oblastí a označení výrobků v zemi dovozu (viz. výše), jakož i ochrany spotřebitele proti jakémukoli klamání o původu výrobků (čl. 1 dohody s Portugalskem; smlouva s Rakouskem pak ve svém čl. 1 hovoří o ochraně údaje o původu, označení původu a jiných označení výrobků proti nekalé soutěži v obchodním styku). Také ony mají za cíl předcházet možnému zdruhovění, ovšem především v zemi dovozu (např. čl. 5 odst. 3 ve spojení s odst. 1 dohody s Portugalskem).

⁹¹ Fezer, K.H., Markenrecht: Kommentar zum Markengesetz, zur Pariser Verbandsübereinkunft und zum Madrider Markenabkommen, 3. Auflage, C.H.Beck, München 2001, m.č. 11; GRUR Int. 2001, 51-55, bod 44 rozsudku ESD ze dne 7.11. 2000 ve věci „*Warsteiner*“, C-312/98.

⁹² *Beier/Knaak*, GRUR Int. 1993, 602, 609.

⁹³ Fezer, K.H., Markenrecht: Kommentar zum Markengesetz, zur Pariser Verbandsübereinkunft und zum Madrider Markenabkommen, 3. Auflage, C.H.Beck, München 2001, m.č. 17.

⁹⁴ *Hacker/Kunz-Hallstein/Loschelder/Spuhler*, GRUR Int. 2006, 697.

Důležité rozhodnutí, týkající se OP/ZO zapsaných v evropském registru vedeném Komisí, vydal ESD v rozsudku ve věci „*Gorgonzola/Cambozola*“⁹⁵, kde mimo jiné uvádí, že takto registrovaná označení nepožívají žádnou národní nebo bilaterální ochranu, a to i v případě, kdy tyto ochrany poskytovaly rozsáhlejší ochranu než je ta na evropské úrovni.⁹⁶ Z toho lze *a contrario* dovodit, že u zeměpisných označení, která v rejstříku registrována nejsou (nesplňují podmínky, nebyla přihlášena či registrována), nadále platí ochrana, poskytovaná ve dvoustranných smlouvách.⁹⁷ To potvrdil ESD pro prostá zeměpisná označení v rozsudku „*Warsteiner*“⁹⁸, u kterých nařízení č. 2081/92 nebrání uplatnění národního zákonodárství, které u nich zakazuje potenciální klamavé použití.

Na základě toho, že tyto bilaterální smlouvy nemohou být použity k paralyzování komunitárního práva⁹⁹, ani neukládají žádnou povinnost tomuto právu odporující, je třeba učinit závěr, že *zůstávají i nadále platné a účinné* (k jejich vypovězení nedošlo, platí po neomezenou dobu, čl. 14 odst. 2 dohody s Portugalskem, čl. 16 odst. 2 smlouvy s Rakouskem). Jen v těch oblastech, které jsou výlučně upraveny předpisy sekundárního práva Evropské unie (zvláštní úprava pro vína, minerální vody, lihoviny, či zemědělské a potravinářské výrobky), mají tyto přednost a jejich úprava v bilaterálních smlouvách se nepoužije, ve všech jiných případech však ano.

V rámci přehledu mezinárodních úprav ochrany zeměpisných označení proti nekalé soutěži, je třeba i krátce zmínit *sekundární právo EU*. K němu se řadí např. směrnice Evropského parlamentu a Rady **2000/13/ES** ze dne 20.3. 2000, o sblížování právních předpisů členských států týkajících se označování potravin, jejich obchodní úpravy a související reklamy, a to především její čl. 2 odst. 1 písm. a) i) a zákaz při označování uvádět kupujícího v omyl, zejména pokud jde o charakteristiky potravin, ke kterým se řadí mimo jiné jejich původ nebo provenience. Dále lze uvést směrnici Evropského parlamentu a Rady **2006/114/ES** ze dne 12.12. 2006, o klamavé a srovnávací reklamě, která se týká tzv. **B2B** vztahů (mezi soutěžiteli), konkrétně pak její čl. 3 písm. a), který říká, že je při posouzení otázky, zda je reklama

⁹⁵ GRUR Int. 1999, rozsudek ESD ze dne 4.3. 1999, věc C-87/97, bod 18; národní a bilaterální ochrana momentem zápisu podle nařízení č. 510/2006 zaniká.

⁹⁶ Stejně Stanovisko generálního advokáta *Dámasa Ruiz-Jaraba Colomera* předané dne 5. února 2009 ve věci C-478/07, Budějovický Budvar, bod 129. Jinak pojali toto rozhodnutí *Ingerl/Rohnke*, Markengesetz 2003, Vorbemerkung zu §§ 126-139, m.č. 4, kteří citují bod 20 tohoto rozsudku ESD a vyvozují, že ochrana a základě bilaterálních smluv trvá nadále i v aplikační oblasti nařízení č. 2081/92.

⁹⁷ Stejně např. *Meyer/Klaus*, GRUR 2003, 553, 556; *Obergfell*, GRUR 2001, 313, 314.

⁹⁸ Rozhodnutí ESD ze dne 7.11.2000 ve věci C-312/98, bod 45, 50.

⁹⁹ *Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J., Král, R.*, Evropské právo, 2. vydání, C.H.Beck, Praha 2004, str. 311.

klamavá¹⁰⁰, třeba posoudit všechny její části, zvláště pak v ní obsažené údaje o zeměpisném původu zboží. Čl. 4 a) pak na tento čl. 3 odkazuje a stanovuje, že je srovnávací reklama¹⁰¹ přípustná mimo jiné v případě, kdy není klamavá. V neposlední řadě je třeba jmenovat i směrnici Evropského parlamentu a Rady **2005/29/ES** ze dne 11.5. 2005, o nekalých obchodních praktikách ve vztahu **B2C** (mezi soutěžiteli a spotřebiteli), která v čl. 5 odst. 1 tyto výslovně zakazuje. Mezi nekalé praktiky pak mimo jiné řadí klamavé obchodní praktiky (čl. 5 odst. 4 písm. a) ve spojení s čl. 6). To jsou takové, které obsahují *nesprávné informace* (nepravdivé), nebo jakýmkoli způsobem uvádí nebo jsou schopny uvést průměrného spotřebitele v omyl ve vztahu např. k hlavním znakům produktu, ke kterým je počítán i jeho zeměpisný původ (čl. 6 odst. 1 písm. b) směrnice), a to i když jsou tyto informace *věcně správné*. V obou případech to pak vede nebo může vést k rozhodnutí spotřebitele o obchodní transakci, kterou by jinak neučinil (soutěžněprávní relevance – k té ještě níže). Na závěr tohoto stručného přehledu lze dodat, že je třeba národní právo (a je jedno, zda bylo vydáno před nebo po směrnici), které směrnici recipuje a implementuje, orgány členského státu vykládat konformě s dikcí a účelem směrnice.¹⁰²

Všem *skutkovým podstatám nekalosoutěžního jednání* je společné, že musí vždy naplňovat znaky generální klauzule, uvedené v § 44 odst. 1 ObchZ. Musí se tedy jednat 1) o jednání v hospodářské soutěži, 2) které je v rozporu s dobrými mravy soutěže a 3) je způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo spotřebitelům. Dále uvádí ObchZ příkladmo (nekalé může být i jiné chování, než které uvádí ObchZ, vždy však musí být naplněna generální klauzule¹⁰³) několik specifických skutkových podstat. Vztah k průmyslovým právům mají především ustanovení §§ 45, 46, 47, 48 a 50a. Ve spojitosti se zeměpisnými označeními zde bude zmíněn především § 46¹⁰⁴, který postihuje *klamavé označení zboží a služeb*. Jak již bylo naznačeno, jedná se u této skutkové podstaty o jakékoli označení zboží či služeb, tedy i včetně prostého a nepřímého označení. Předmět ochrany je tak mnohem širší než u z.č. 452/2001 Sb. a také není pro ochranu podle ObchZ vyžadováno splnění podmínek z.č. 452/2001 Sb. Předpokladem postihu dle této skutkové podstaty je klamavost označení; jinak je tomu u OP/ZO,

¹⁰⁰ Každá reklama, která jakýmkoli způsobem, včetně předvedení, klame nebo pravděpodobně může klamat osoby, kterým je určena nebo které zasáhne, a která pro svůj klamavý charakter *pravděpodobně ovlivní jejich ekonomické chování*, nebo která z těchto důvodů poškodí nebo může poškodit jiného soutěžitele (čl. 2 písm. b) směrnice).

¹⁰¹ Každá reklama, která výslovně nebo nepřímo označuje soutěžitele nebo zboží či služby nabízené soutěžitelem (čl. 2 písm. c) směrnice).

¹⁰² Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J., Král, R., Evropské právo, 2. vydání, C.H.Beck, Praha 2004, str. 236, 237; „Pflicht zur richtlinienkonformen Auslegung“ viz. Streinz, R., Europarecht, 7. Auflage, C.F.Müller, Heidelberg 2005, str. 161, m.č. 455.

¹⁰³ Munková, PV 1/1995, 11, 13.

¹⁰⁴ K ostatním skutkovým podstatám nekalé soutěže, relevantním pro označení původu výrobků (§§ 47 písm. b), 48, 50a odst. 2 písm. f) a g) ObchZ) viz. Slováková, PV 9-10/2002, 173, 179, 180.

kteřá jsou chráněna, aniž by musela uvádět v omyl (k obsahu ochrany zapsaných OP/ZO viz níže). § 46 odst. 1 postihuje i údaje pravdivé, které však mohou vyvolat mylnou domněnku o místě původu výrobku (odkaz na § 45 odst. 3 ObchZ). Ze slov „...které je způsobilé vyvolat...“ pak vyplývá, že se jedná o delikt ohrožovací. Odst. 2 se pak zabývá tzv. delokalizačními klauzulemi, kdy jsou povoleny takové, které vylučují jakýkoli omyl o původu zboží, zakázány pak ty, které jsou způsobilé vyvolat o původu zboží mylnou domněnku (§ 23 odst. 1 písm. b) z.č. 452/2001 Sb. zakazuje tyto klauzule obecně, tedy i takové, které v omyl neuvádějí). Lze shrnout, že neformální ochrana chrání jen proti klamavému užití, kdežto ochrana formální proti jakémukoli neoprávněnému obchodnímu užití nebo užití zapsaných OP/ZO neoprávněným subjektem. Odst. 3 povoluje užívání druhových označení, zakázán je však dodatek, který by byl opět způsobilý klamat o původu (např. „pravý“, „původní“). U zeměpisných označení, chráněných pouze na základě předpisů o nekalé soutěži, není vyloučeno jejich zdruhování. Proti tomuto jsou zapsaná OP/ZO výslovně chráněna § 23 odst. 2 z.č. 452/2001 Sb. Odst. 4 pak dodává, že speciální ochrana nehmotných statků, v našem případě tedy z.č. 452/2001 Sb., zůstává nekalosoutěžním právem nedotčena.¹⁰⁵ To vyplývá z toho, jak již bylo naznačeno, že předmět úpravy těchto dvou práv je odlišný, což však nevylučuje jejich souběh a konkurenci. Jedná se tedy o vztah norem stojících vedle sebe¹⁰⁶, kdy každá z nich chrání svou specifickou sféru, společně pak chrání daný nehmotný statek komplexněji.¹⁰⁷ Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži a aktivní legitimaci pak upravují §§ 53 a 54 ObchZ.¹⁰⁸ Právní prostředky ochrany OP/ZO jsou společně pro všechna práva průmyslového vlastnictví upravena v z.č. 221/2006 Sb. o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví ze dne 25.4. 2006, který do českého právního řádu implementoval směrnici Evropského parlamentu a Rady ES č. 2004/48 ze dne 29.4. 2004¹⁰⁹ (k tomu ještě později).

¹⁰⁵ Blíže k nekalé soutěži a klamavému označení zboží a služeb: *Hajn, P.*, Soutěžní chování a právo proti nekalé soutěži, Masarykova univerzita, Brno 2000, str. 162-170; Použití klamavého označení nemusí být kryto zaviněním, jedná se o *odpovědnost absolutní*, tedy bez zřetele na zavinění, fantazijní zeměpisná označení nejsou klamavá – *Patěk*, OP 11/2006, 2, 3 a n.; *Patěk*, OP 6/2007, 2-7; *Kobliha, I. a kol.*, Obchodní zákoník – Komentář, Linde, Praha 2006, str. 114-116; Předmětem ochrany § 46 ObchZ je *poctivost obchodování*, aby nedocházelo ke klamání v hospodářském styku – *Munková, J.*, Právo proti nekalé soutěži: Komentář, 2. vydání, C.H.Beck, Praha 2001, str. 60-66.

¹⁰⁶ Nejde o vztah obecné a zvláštní normy, ale o *poměr komplementarity*, kdy jsou právo nekalé soutěže a OP/ZO na sobě relativně nezávislé právní úpravy stejné právní síly (zákona), kde každou je třeba aplikovat v mezích její působnosti. Skutkový děj je pak třeba kvalifikovat podle předpisů obojího práva. *Čermák*, BA 2/2005, str. 39 a n.

¹⁰⁷ *Munková*, PV 1/1995, 11, 12.

¹⁰⁸ K tomu *Slováková*, PV 9-10/2002, 173, 180, 181; *Patěk*, OP 7-8/2007, str. 2-9 (zadržovací a odstraňovací nárok, nárok na náhradu škody, na vydání bezdůvodného obohacení, na přiměřené zadostiučinění, právo uveřejnit rozsudek).

¹⁰⁹ *Kopecká*, PV 9-10/2004, str. 153 a n.

Zájem na ochraně před nekalou soutěží je vtělen nejen do již uvedených ustanovení ObchZ, ale je i objektem *trestného činu podle § 149 TZ*.¹¹⁰ Za tento trestný čin hrozí trest odnětí svobody až na 1 rok/peněžitý trest/propadnutí věci. Co se práv na označení týče, ta jsou chráněna ustanovením *§ 150 TZ*¹¹¹, který mezi ně počítá ochranné známky, obchodní jména a označení původu (OP). Trestem může být odnětí svobody až na 2 léta/peněžitý trest/propadnutí věci. TZ zde zmiňuje pouze OP, ZO však neupravuje. Porušení práv k ZO by tedy muselo být postihnuto v rámci jiné skutkové podstaty, zřejmě § 149.¹¹² V důsledku by to znamenalo absurdní situaci, kdy by bylo možné za trestněprávní porušení práv k OP udělit dvakrát tak vysoký trest odnětí svobody než u ZO. Tuto nesrovnalost odstraňuje *návrh nového TZ* z roku 2004, který v *§ 249* zakotvuje trestný čin porušování práv k ochranné známce, obchodní firmě, označení původu a zeměpisnému označení. Na základě odst. 2 písm. b) ve spojení s odst. 1 hrozí pachateli trest odnětí svobody až na 2 léta/propadnutí věci/zákaz činnosti. Podle důvodové zprávy k novému trestnímu zákonu mají pak být takto potrestáni, na rozdíl od dosud platného § 150 TZ, nejen osoby, které uvádějí do oběhu výrobky neoprávněně opatřené označením původu, ale i osoby, jež se na trestné činnosti podílejí jednáním předcházejícím uváděním do oběhu (např. výrobou, dovozem, vývozem a skladováním takových výrobků).

Trestný čin *nekalé soutěže* pak bude upraven v rámci *§ 225 odst. 1* nového TZ (porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže), který upravuje porušení jednotlivých skutkových podstat nekalé soutěže upravených v §§ 45 až 53 ObchZ. Za naplnění této skutkové podstaty bude pachateli hrozit trest odnětí svobody až na 3 léta/propadnutí věci/zákaz činnosti. Z toho je vidět, že zákonodárce hodnotí tento trestný čin, a tedy i klamavé označování zboží a služeb (viz. výše), jako závažnější než je porušování práv k OP/ZO podle z.č. 452/2001 Sb.

2.5 Průmyslové vlastnictví, OP/ZO a vlastnictví jako věcné právo

Jak již bylo v této práci naznačeno, je používání pojmů „duševní vlastnictví“ a „průmyslové vlastnictví“¹¹³ trochu zavádějící v tom smyslu, že se od pravého vlastnictví, jako

¹¹⁰ Více k tomu Novotný, O. a kol., Trestní právo hmotné II. - Zvláštní část, 4. vydání, ASPI, Praha 2004, str. 343-347; Jelínek, J., Slovák, Z., Trestní zákon a trestní řád – poznámkové vydání s judikaturou, 19. vydání, Linde, Praha 2003, str. 153, 154.

¹¹¹ Více k tomu Šámal, P., Púry, F., Rizman, S., Trestní zákon, Komentář, II. díl, 6. doplněné a přepracované vydání, C.H.Beck, Praha 2004, str. 954-962.

¹¹² Telec, I., Tůma, P., Přehled práv duševního vlastnictví 2, Doplněk, Brno 2006, str. 81.

¹¹³ U průmyslového vlastnictví je třeba odlišovat jeho hmotný substrát, který je způsobilý být předmětem vlastnictví, od samotného nehmotného statku, který je předmětem práva průmyslového vlastnictví.

věcného práva, v mnohém odlišují.¹¹⁴ Jejich předmětem jsou statky nehmotné a i jinak jsou tato práva podřízena principům odlišným od těch, které se uplatňují v právu vlastnickém.¹¹⁵ Protože však mají i některé prvky s právem vlastnickým společné, budou tyto, stejně jako i vzájemné odlišnosti těchto práv, stručně nastíněny (v potaz bude brán i návrh nového občanského zákoníku, ve kterém dojde ke změnám v dosavadním pojetí vlastnictví, jako právního vztahu k věci hmotné a jeho vliv na práva průmyslového vlastnictví).

Vlastnictví patří mezi základní věcná práva (iura in rem)¹¹⁶, která jsou zpravidla chápána jako párová kategorie s právem závazkovým. Zatímco práva závazková (obligační) předpokládají určitý relativní právní vztah jednoho subjektu k druhému, vyznačují se věcná práva přímým právním „panstvím“ oprávněného subjektu nad věcí. A tak se k hlavním definičním znakům věcných práv, a s nimi i práva vlastnického, počítá jejich absolutní povaha (působí *erga omnes*), jí odpovídající povinnost nekonání, a to, že je jejich předmětem věc hmotná (movitá či nemovitá).¹¹⁷ Pakliže se nadále soustředíme na právo vlastnické, lze ho vymezit jako soubor dílčích práv – *ius possidendi* (právo věc držet), *ius utendi* (právo věc užívat), *ius fruendi* (právo věc požívat, brát z ní plody), *ius disponendi* (právo s věcí nakládat), k němuž se řadí *ius alienandi* (právo věc zcizit) a oprávnění věc *transferovat* (převést) na jinou osobu. Právo vlastnické je definováno jako právo ovládat věc mocí nezávislou na současné existenci moci kohokoli jiného k téže věci.¹¹⁸

Jak již bylo v rámci subkapitoly „OP/ZO jako práva k nehmotným statkům“ řečeno, lze tato označení chápat jako kolektivní absolutní práva, která mohou užívat výlučně oprávnění uživatelé pro své produkty z dané oblasti, které splňují předepsané požadavky. Tomu odpovídá povinnost všech ostatních tato jejich práva nerušit a oprávnění zákonných uživatelů všechny ty, kteří stanovené podmínky nesplňují, z užívání takových označení vyloučit. Jejich předmětem však, na rozdíl práv věcných a tím i práva vlastnického, není věc hmotná, nýbrž nehmotný statek (viz. výše). A proto zde nelze hovořit o právu vlastnickém tak, jako bylo nastíněno výše, ale o právech, která spadají do zvláštní kategorie práv – práv k nehmotným statkům, která, jak již bylo uvedeno, tvoří vedle práv věcných jednu ze základních částí občanského práva.

¹¹⁴ Souhrn odlišností v: *Vojčík, P.*, Právo priemyselného vlastníctva, IURA EDITION 1998, str. 38-41.

¹¹⁵ *Knap, K., Kunz, O., Opltová, M.*, Průmyslová práva v mezinárodních vztazích, Academia 1988, str. 79.

¹¹⁶ Ke kterým jsou platným občanským zákoníkem počítána dále: právo zástavní, právo zadržovací a práva odpovídající věcným břemenům. Jejich výčet je taxativní.

¹¹⁷ S výjimkou práva zástavního, k tomu *Knappová, M., Švestka, J.*, Občanské právo hmotné 1, ASPI, Praha 2002, str. 260.

¹¹⁸ *Knappová, M., Švestka, J.*, Občanské právo hmotné 1, ASPI, Praha 2002, str. 267, 271.

Jednotlivé předměty průmyslového vlastnictví, a tedy nehmotné statky, jsou teorií řazeny mezi **jiné majetkové hodnoty** (jedná se tedy o hodnoty majetkové a o jiný předmět než o věc v právním smyslu/byt či nebytový prostor/právo) podle § 118 odst. 1 ObčZ a mohou být tedy předmětem občanskoprávních vztahů, jestliže to jejich povaha připouští.¹¹⁹ Ačkoli ObčZ a Listina rozumí pod právem vlastnickým právě vztah subjektu k určité hmotné věci, lze se již v novějších zákonech z oblasti průmyslového vlastnictví setkat s tendencí nahlížet některé imateriální předměty jako předměty vlastnictví (např. z.č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách - § 8 - hovoří o výlučném právu „vlastníka“ a připisuje mu oprávnění typická pro právo vlastnické - *ius utendi, fruendi et disponendi*¹²⁰; nebo z.č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech, který ve svém § 12 hovoří o „majiteli“ užitného vzoru). Této tendenci vychází vstříc i **návrh nového ObčZ** (rozděleného do 5 částí: část 1. obecná část, 2. rodinné právo, 3. absolutní majetková práva (věcná práva a právo dědické), 4. relativní majetková práva, 5. ustanovení společná, přechodná a závěrečná), zveřejněný na webových stránkách Ministerstva spravedlnosti ČR.¹²¹ Ten počítá s nahrazením dělení předmětu občanskoprávních vztahů v rámci § 118 odst. 1 ObčZ širším pojetím věci v právním smyslu. Podle tohoto pojetí bude věcí v právním smyslu **vše, co je rozdílné od člověka a slouží jeho potřebě**, tedy jak věci hmotné, tak i věci nehmotné.¹²² Konkrétně to pak v § 890 odst. 1 návrhu znamená: „Vše, co někomu patří, všechny jeho věci hmotné i nehmotné, je předmětem jeho vlastnického práva.“ (subjektivním vymezení vlastnického práva se pak zabývá § 891). To by znamenalo, že by se i předměty průmyslových práv počítaly k předmětům vlastnictví, přičemž by byl u těch práv, u kterých se používá pojem „majitel“¹²³, tento pojem nahrazen „vlastníkem“.

Pro jakékoli vlastnictví však platí, že jej užívat a jím disponovat může výhradně vlastník. Jen on může dát svolení jiné osobě, aby jeho vlastnictví užívala nebo jím disponovala.¹²⁴ A v tomto smyslu jsou také takřka všechna práva průmyslového vlastnictví pojata. Jsou spojena s určitou osobou nebo podnikem, ať už je to vynálezce nebo vlastník ochranné známky, kterému poskytují práva svým obsahem rovnocenná právům vlastnickým. A tak budou i tato práva

¹¹⁹ Slováková, Z., Průmyslové vlastnictví, LexisNexis, Praha 2007, str. 15; Knappová, M., Švestka, J., Občanské právo hmotné 1, ASPI, Praha 2002, str. 236, 237; Švestka, J. a kol., Občanský zákoník – Komentář, 10. vydání, C.H.Beck, Praha 2006, str. 457.

¹²⁰ K tomu Čermák, PV 11-12/2002, 241, 242.

¹²¹ <http://portal.justice.cz/ms/ms.aspx?o=23&k=381&j=33&d=125304>. Absolutní majetková práva jsou v něm upravena v části třetí, v její hlavě II pak věcná práva, v rámci nichž je v díle 3. upraveno vlastnictví. Návrh byl zpracován K. Eliášem a M. Zuklínovou.

¹²² K tomu Švestka, J. a kol., Občanský zákoník – Komentář, 10. vydání, C.H.Beck, Praha 2006, str. 457, 458; širší pojetí věci v právním smyslu odpovídá i čl. 11 odst. 1 Listiny.

¹²³ Např. „majitel patentu“ - § 11 odst. 1 z.č. 527/1990 Sb. nebo „majitel užitného vzoru“ v § 12 odst. 1 z.č. 478/1992 Sb.

¹²⁴ Týč, V., Průmyslová a autorská práva v mezinárodním obchodě, Linde, Praha 1997, str. 9.

vykazovat hlavní rysy vlastnického práva, jako jsou **nezávislost** (moc vlastníka nad věcí je nezávislá na moci kohokoli jiného), **jednotnost** (sepětí jeho pozitivní – nakládání s věcí dle libosti kterýmkoli způsobem – a negativní – zabránění ostatním v užívání věci – stránky), **úplnost** (volné nakládání s vlastnictvím), **elasticita** (právo nezanikne, pozbude-li vlastník některé ze svých dílčích oprávnění) a **trvalost** (k zániku vlastnického práva může dojít jen z některého zákonného důvodu).¹²⁵

Jinak je tomu ale u OP/ZO, která jsou sice vyhrazena určitému počtu oprávněných uživatelů z dané zeměpisné oblasti, která však nevyjadřují vztah výrobků, pro které jsou používána, k určitému podniku a jedinému nositeli práv k nim, ale k určitému geograficky vymezenému místu, které svými vlastnostmi ovlivňuje kvalitu tohoto výrobku. A tak i když OP/ZO svou povahou, jako nehmotné statky, a významem do okruhu předmětů průmyslového vlastnictví patří (viz. výše), jsou jejich subjektivní práva konstruována jiným způsobem. *Ius utendi* svědčí, jak již bylo vícekrát zdůrazněno, každému, kdo vyrábí, zpracovává a/nebo připravuje zboží s odpovídající kvalitou či vlastnostmi na vymezeném území. Negativní stránka *iuris utendi* je omezena pouze na neoprávněné uživatele, *ius fruendi*, ve smyslu užitku např. prostřednictvím udělení licence, již ze zákona chybí (§ 8 odst. 2 z.č. 452/2001 Sb.), stejně jako *ius disponendi*, které je vyloučeno již z podstaty těchto práv (a také § 8 odst. 4 z.č. 452/2001 Sb.).¹²⁶ K tomu se přidává i to, že mají záповědní práva, v případě ohrožení nebo porušení práv ze zapsaných označení, nejen oprávnění uživatelé, ale každý (§ 24 z.č. 452/2001 Sb.). O nezávislosti, jednotnosti, úplnosti, elasticitě či trvalosti, jako typických rysech vlastnického práva, pak u OP/ZO nemůže být řeč buď vůbec, či se u nich uplatňují jen v omezeném rozsahu.

A tak zůstanou OP/ZO právy upravenými zvláštním zákonem, na která se ustanovení o věcných právech nového ObčZ (obecná ustanovení, držba, vlastnictví, spoluvlastnictví, věcná práva k cizím věcem, správa cizího majetku) a tudíž i právu vlastnickém nepoužijí, a tím se stanou ve vztahu k jiným právům průmyslového vlastnictví jakýmsi **právem sui generis**. Vždyť i zápis do veřejného seznamu, který upravují v rámci obecné části k věcným právům §§ 879-884, se v případě OP/ZO řídí jinými principy. Ne každý oprávněný uživatel musí být v rejstříku ÚPV zapsán a přesto může tato označení po právu užívat. Smyslem rejstříku OP/ZO je tedy především informace o výrobku, jeho původu a vlastnostech, popřípadě vymezení specifikace, které se producenti potravin a zemědělských výrobků musí držet a jejíž dodržení je kontrolováno státními

¹²⁵ Viz. Důvodová zpráva k novému ObčZ, konkrétně k jeho § 891.

orgány. Podle § 9 odst. 2 nového ObčZ se soukromá práva a povinnosti majetkové povahy řídí ObčZ v tom rozsahu, v jakém je neupravují zvláštní předpisy. Bude tedy i nadále působit vůči z.č. 452/2001 Sb. jako *lex generalis*.

2.6 Vlastnictví zeměpisného označení původu výrobků jako individuální nebo kolektivní ochranné známky

Aby bylo možno uvažovat ve vztahu k zeměpisným označením původu výrobků o vlastnickém právu jako takovém, je třeba se přesunout do právní úpravy **ochranných známek**. U těchto průmyslových práv na označení, jak již bylo naznačeno, nejen český, ale i evropský zákonodárce zastává teorii vlastnickou, podle které je ochranná známka pojímána jako samostatný předmět vlastnického práva. To je důsledkem toho, že ochranné známky, na rozdíl od zeměpisných označení původu, neslouží k rozlišování a identifikaci výrobků podle jejich geografického původu, ale identifikují výrobky jednoho konkrétního podniku (vlastníka) a tím je i odlišují od výrobků ostatních osob. Odkazují tedy nikoli na původ zeměpisný, ale podnikový. I když se lze v literatuře setkat s názorem, že by zeměpisná označení neměla být zpřístupněna monopolizaci, čímž by docházelo k setření rozdílu mezi nimi a ochrannými známkami,¹²⁷ nelze popřít fakt, že je jak na české, tak i evropské úrovni, zakotvena možnost ochrany údajů o zeměpisném původu výrobků v rámci známkového práva. Především se tak děje ve dvou možných variantách - ve formě *individuální nebo kolektivní ochranné známky*.

2.6.1 ochrana jako a v rámci individuální ochranné známky

a) ochranné známky slovní

Zásadně platí, že by zeměpisná označení neměla požívat ochrany jako individuální známky a měla by zůstat k dispozici všem místním producentům. Z tohoto pravidla jsou však možné výjimky. Z.č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách (ZOZ) obecně hovoří na několika místech o zeměpisném původu výrobků nebo služeb. Především tak činí v rámci absolutních a relativních důvodů pro odmítnutí ochrany přihlášené ochranné známky. Tak je ze zápisu do rejstříku ochranných známek *vyloučeno označení, které je výlučně tvořeno označeními nebo údaji, které slouží v obchodě k určení zeměpisného původu výrobků (§ 4 písm c ZOZ)*. Jelikož

¹²⁶ Podobné omezení práv nalezneme např. u **kolektivních ochranných známek**, které jsou upraveny v §§ 35-40 ZOZ. Dle § 39 nemůže být kolektivní známka předmětem licence, nemůže být poskytnuta jako zástava a nemůže být ani převedena na jinou osobu.

bylo toto ustanovení transponováno do českého právního řádu na základě **směrnice Rady č. 89/104/EHS** ze dne 21.12. 1988, kterou se sblížují právní předpisy členských států o ochranných známkách (tato směrnice byla věcně změněna a z důvodu srozumitelnosti a přehlednosti byla kodifikována jako směrnice nová, a to **směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2008/95/ES** ze dne 22. 10. 2008, kterou se sblížují právní předpisy členských států o ochranných známkách – dále směrnice), konkrétně pak jejího čl. 3 odst. 1 písm. c), platí pro aplikaci a výklad tohoto ustanovení judikatura ESD. Ten se jím zabýval ve svém rozhodnutí „*Chiemsee*“¹²⁸, ve kterém se jednalo o popisný charakter tohoto zeměpisného označení pro sportovní oblečení. **ESD vyloučil zápis takových popisných označení jako ochranné známky, a tudíž i jejich monopolizaci jedním podnikem, s odůvodněním nutnosti zachování možnosti užívání takového označení i jinými uživateli** (potřeba zachování volného přístupu – *Freihaltebedürfnis*). Registrace takového označení jako ochranné známky je pak vyloučena nejen v případech, kdy je zeměpisné označení relevantní veřejnosti¹²⁹ již aktuálně spojováno s danou skupinou zboží, ale i v případech, kdy může být takové označení podnikateli pro danou skupinu zboží teprve v budoucnu používáno (lze to rozumně očekávat – bod 37 rozsudku). Tato překážka však není nepřekonatelná, neboť jak čl. 3 odst. 3 směrnice, tak i § 5 ZOZ **připouští, v případě získání rozlišovací způsobilosti, zápis** takového popisného označení do rejstříku ochranných známek (to platí i pro označení, která hned od počátku nedisponují rozlišovací způsobilostí – viz. níže). A tak může být jako ochranná známka zapsáno nejen zeměpisné označení, které relevantní veřejnosti *není známo vůbec/není známo jako označení zeměpisné oblasti*, u kterého *není zjevná žádná prokazatelná potřeba zachování volného přístupu k němu* - zde by se muselo jednat o případy, kdy by jako producent zboží s tímto označením přicházela v úvahu pouze jedna osoba, popřípadě by byl k produkci zboží oprávněn pouze jeden jediný podnikatel v malé a nepříliš známé zeměpisné oblasti (především prameny minerálních vod nebo malé vinice)¹³⁰ a ani do budoucna se nedá očekávat, že by se k němu přidaly další oprávněné osoby¹³¹, nebo které je díky podmínkám daného místa (hory, jezera, atd.) *veřejností vnímáno jako nepravděpodobné místo původu*

¹²⁷ Např. *Berg*, GRUR Int. 1996, 425, 427, 432, podle kterého by měla být stanovena zásada, že se ochrannou známkou nemůže stát to, ce je pouze nebo převážně údajem o místě výroby nebo vlastnosti zboží.

¹²⁸ EuGH GRUR 1999, 723-728. K tomuto rozhodnutí a dále i k rozhodnutí Soudu první instance ve věci T-379/03 – „*Peek & Cloppenburg*“ *Pipková, H.*, Ochranná známka Společenství a ochranná známka v Evropském společenství, ASPI, Praha 2007, str. 196-199.

¹²⁹ „*beteiligte Verkehrskreise*“ – je ta část veřejnosti, která přichází jako spotřebitel konkrétního zboží v úvahu. ÚPV označuje relevantní veřejností zejména současné nebo potencionální spotřebitele daného okruhu zboží, pro které se známky užívá, nebo osoby zapojené do distribuční sítě daného druhu zboží, popřípadě obchodní kruhy, zabývající se daným druhem zboží, pro které se známka užívá (ÚPV O-151565/1.6. 2004).

¹³⁰ *Ullmann*, GRUR 1999, 666, 672.

¹³¹ *Kahler*, GRUR 2003, 10, 12.

takového zboží, např. „Sahara“ pro kosmetické přípravky nebo „Mont-blanc“ pro plnicí pera¹³² (bod 33 rozsudku), ale i takové zeměpisné označení, které *v důsledku jeho užívání získalo schopnost výrobky jednoho určitého podniku*, pro které je požadován zápis, *odlišit od výrobků podniků ostatních*.¹³³ **Zápisná překážka** je tedy *překonána* v případě, kdy bude zboží, označené daným zeměpisným označením, *vnímáno relevantní veřejností nebo alespoň její výraznou částí* (erheblicher Teil) **jako zboží pocházející od určité konkrétní osoby** (bod 52).¹³⁴ A tak se označení zeměpisného původu zboží (ať již kvalifikované nebo prosté), po nabytí rozlišovací způsobilosti a úspěšně provedeném zápisném řízení, stává jako individuální ochranná známka předmětem vlastnického práva.

Zatímco se tedy u ustanovení § 4 písm. c) ZOZ a jemu odpovídajícím ustanovením evropského nařízení (č. 40/94) a směrnice jedná o zájem veřejnosti na volném užívání popisných označení a vyloučení jejich monopolizace jediným vlastníkem, je třeba se v rámci ustanovení **§ 4 písm. b) ZOZ** ptát výlučně po schopnosti označení rozlišovat konkrétní zboží konkrétního podniku při braní zřetele na jeho vnímání veřejností. Ochrana zeměpisných označení původu výrobků jako ochranné známky vyžaduje vždy kumulativní splnění dvou základních zákonných podmínek, a to grafické znázornitelnosti a rozlišovací způsobilosti. U první podmínky žádný problém zpravidla vyvstávat nebude, splnění druhé podmínky, tedy nabytí schopnosti označení rozlišit výrobky jedné osoby od výrobků jiné osoby, již bude náročnější.¹³⁵ Dá se totiž předpokládat, že samo o sobě takové zeměpisné označení tento předpoklad hned od počátku splňovat nebude a k *dosažení rozlišovací způsobilosti* bude potřeba mnoho úsilí a delší časové období – v závislosti na známosti zeměpisného označení – čím více známé, tím delší doba jeho používání bude zpravidla potřeba (splnění této podmínky pak bude posuzováno na základě podílu ochranné známky na trhu, intenzity, geografického rozšíření, délky používání,

¹³² Stejně u fantazijních zeměpisných označení i ÚPV – není klamavé a má dostatečnou rozlišovací způsobilost (ÚPV O-156954/4.6. 2002). K tomu např. i rozhodnutí Úřadu o rozkladu ze dne 21.2. 1994, uveřejněné v PV 10/1994, str. 317 – „*NAGAI*“, podle kterého mohou zeměpisné údaje, se kterými nemají výrobky žádnou spojitost, sloužit jako ochranné známky, pokud v zemi zápisu nedochází ke klamání spotřebitele o místě původu výrobků.

¹³³ Bod 47 rozsudku ESD ve věci „*Chiemsee*“. V bodu 51 stejného rozsudku pak ESD vyjmenoval faktory, které musí být v rámci posouzení rozlišovací způsobilosti ochranné známky brány v potaz. Mimo jiné zde ESD judikoval i to, že mezi rozlišovací způsobilostí podle čl. 3 odst. 1 písm. b) a rozlišovací způsobilostí ve smyslu čl. 3 odst. 3 směrnice není žádný rozdíl.

¹³⁴ Označení se může vztít pro konkrétní výrobky přihlašovatele pouze v případě, že ho užívá výlučně přihlašovatel. Samotné užívání ještě nemusí znamenat, že se označení pro uživatele vžilo; užívání v obchodním styku nelze vždy ztotožnit se získáním rozlišovací způsobilosti. Doklady je třeba zhodnotit z hlediska dlouhodobosti, četnosti a způsobu užívání daného označení – *Horáček, R., Macek, J.*, Sbíрка správních a soudních rozhodnutí ve věcech průmyslového vlastnictví, C.H.Beck, Praha 2007, str. 9, 10.

¹³⁵ Na posuzování rozlišovací způsobilosti klade ESD důraz a vyžaduje po zápisných úřadech, aby v této otázce provedly přísný průzkum a předešly tak neoprávněnému zápisu ochranné známky (EuGH GRUR 2003, 604 – „*Libertel*“ – C-104/01 ze dne 6.5. 2003).

vynaložených nákladů za reklamu, podílu relevantní veřejnosti, která dokáže zboží na základě jeho známky přiřadit jedné určité osobě, nebo vyjádření obchodní komory¹³⁶).

Většina zeměpisných označení však není tvořena pouhým geografickým názvem (Warsteiner, Chiemsee,...), ale je **složena z názvu určité zeměpisné oblasti a názvu výrobků**¹³⁷ – např. Jablonecká bižuterie, Žatecký chmel nebo Znojemské okurky.¹³⁸ Taková označení nesplňují základní podmínku pro zápis jako ochranné známky, neboť nemají dostatečnou rozlišovací způsobilost.¹³⁹ Jsou totiž tvořena údajem o zeměpisném původu a údajem sloužícím k určení druhu výrobku, tedy označením popisným. Obě části ochranné známky by pak byly tvořeny zcela běžně používanými výrazy, u kterých zákonodárce zásadně nepřipouští možnost jejich přivlastnění si a tím i následné vyloučení všech ostatních známek, které by se týkaly podobných výrobků.

Pakliže se na stejné výrobky vztahuje i shodné zapsané OP/ZO podle z. č. 452/2001 Sb., neboť splňují podmínku souvislosti specifické kvality produktu s oblastí jeho zeměpisného původu, je třeba dbát ustanovení § 4 odst. 4 tohoto zákona, na jehož základě je ze zápisu do rejstříku ÚPV vyloučeno OP/ZO pro shodné zboží, označené mimo jiné shodnou ochrannou známkou, pokud by v důsledku této shody mohlo dojít ke klamným domněnkám o skutečném původu zboží. Ochranná známka tedy tvoří v tomto případě starší právo s časovou prioritou. V opačném případě, kdy už by zde existovalo zapsané OP/ZO, které je přístupné všem místním producentům splňujícím předepsané podmínky, nejenže by omezovalo okruh výrobků, které by mohly být takovou známkou označovány (pro širší okruh výrobků, než které jsou zapsány u OP/ZO, by byla ochranná známka klamavá¹⁴⁰), ale bylo by i třeba ze strany jejího vlastníka prokázat, že se dané označení pro něj stalo příznačným právě jako ochranná známka (k tomu také ustanovení § 10 odst. 2 ZOZ, které přikazuje vlastníkovi ochranné známky strpět užívání

¹³⁶ Bod 51 rozsudku ESD ve věci „*Chiemsee*“. Dále judikoval ESD k tématu rozlišovací způsobilosti: WRP 2003, 627 – „*Linde u.a.*“ bod 41 – ...tu je třeba posuzovat s ohledem na konkrétní zboží a také vnímání *průměrně informovaného, pozorného a inteligentního průměrného spotřebitele toho kterého konkrétního zboží* (relevantní veřejnost). Podle ÚPV má označení rozlišovací způsobilost pro konkrétní výrobky, pokud spotřebitel je nebo bude schopen podle něj rozlišit výrobky pocházející od určitého konkrétního zdroje (ÚPV O-186725/28.6. 2004, ÚPV O-164305/18.8. 2004).

¹³⁷ Zeměpisná označení patří, na rozdíl od ochranných známek nebo obchodních jmen, k tzv. determinovaným označením, tedy takovým, která nelze volně volit - *Knap, K., Kunz, O., Opltová, M.*, Průmyslová práva v mezinárodních vztazích, Academia 1988, str. 101.

¹³⁸ *Lochmanová, L.*, Práva na označení – obchodní jméno, ochranné známky, označení původu výrobku, Orac, Praha 1997, str. 119, 120; *Zamrzla, PV 9/1994*, 269.

¹³⁹ Podle rozhodnutí ESD ve věci „*Baby-dry*“ musí být popisný charakter ochranné známky zkoumán nejen u každého slova, ze kterých se tato skládá, zvláště, ale i pro celek, který tato slova společně tvoří (bod 40, C-382/99 ze dne 20.9. 2001, WRP 2001, 196).

¹⁴⁰ ÚPV O-87412/11.3. 2003 – „*Karlovarské oplatky*“.

staršího shodného či podobného označení). I když si lze tuto situaci představit jen ve velmi malém počtu případů, nelze ji však, alespoň teoreticky, vyloučit. Vždyť **paralelní existence zeměpisných označení a ochranných známek**, už jen z důvodu jejich odlišné povahy, funkce a zaměření, není, za splnění určitých podmínek, vyloučena (možnost získání rozlišovací způsobilosti).¹⁴¹

A tak je třeba dojít k závěru, že i zde lze zápisem zeměpisného označení produktu jako ochranné známky nabýt vlastnické právo. Nesmí se však zapomenout na to, že ochranná známka nesmí klamat veřejnost, zejména pokud jde o zeměpisný původ výrobku (§ 4 písm. g) ZOZ)¹⁴², a že **vína či lihoviny** označené přihlašovanou známkou, která obsahuje zeměpisné označení, musí i skutečně takovýto zeměpisný původ mít (§ 4 písm. h) ZOZ, čl. 23 odst. 1 TRIPS)¹⁴³. Pakliže jsou používána či zapsána **starší označení**, která jsou s přihlašovaným označením stejná, podobná nebo by jinak mohlo dojít k narušení práva staršího průmyslového práva (např. OP/ZO), je možno na základě námitek vlastníka¹⁴⁴ těchto starších práv zápisu novějšího práva – ochranné známky – zabránit (k tomu – relativní důvody pro odmítnutí ochrany § 7 odst. 1 písm. g)¹⁴⁵ a j) ZOZ).

b) ochranné známky kombinované

O něco jednodušší, především co se podmínky získání rozlišovací způsobilosti týče, pak bude získání ochrany zeměpisného označení v rámci ochranných známek slovních grafických, které jsou provedeny v graficky upraveném písmu, nebo kombinovaných, tedy tvořených kombinací prvků slovních a obrazových. Důvodem je totiž, oproti ochranným známkám slovním, přítomnost určité grafické úpravy zeměpisného označení nebo dalších rozlišujících prvků, které jsou kromě zeměpisného označení ve známce přítomny. Za splnění požadavků § 1, 4, případně 5 ZOZ a neexistence zapsaného OP/ZO nebo jiné nezapsané zeměpisné označení ve smyslu § 7 odst. 1 písm. j) a g) ZOZ, jehož uživatelem by mohla být proti zápisu ochranné

¹⁴¹ ÚPV O-87412/11.4. 2003.

¹⁴² Srovnej ustanovení čl. 22 odst. 3 TRIPS, který obsahuje obecnou překážku ochrany klamavých ochranných známek a výjimku plynoucí z čl. 24 odst. 5 TRIPS. K tomu *Busche/Stoll*, TRIPS, Carl Heymanns Verlag, München 2007, str. 377-380; *Knaak*, GRUR Int. 1995, 642, 648, 651.

¹⁴³ K tomu např. Roszudek ESD ze dne 28.1. 1999 ve věci „*Sektellerei Kessler*“, především pak body 23 a 38, EuGH GRUR Int. 1999, 345, 347, 348.

¹⁴⁴ V ustanovení § 7 odst. 1 písm. j) ZOZ se vlatníkem míní u OP/ZO jejich oprávněný uživatel (ÚPV O-179073/9.4. 2004).

¹⁴⁵ Ustanovení poskytuje ochranu označení, které není zapsáno v rejstříku ochranných známek a ani není k zápisu přihlášeno. Užívání musí být déle trvající a kontinuální, označení nesmí mít jen místní dosah. Více – ÚPV O-169328/27.2. 2006.

známky vznesena námitka, je zápis takové známky možný.¹⁴⁶ Ve spojitosti s ochranou zeměpisných označení v rámci kombinovaných ochranných známek je třeba si uvědomit, že se nejedná o ochranu slovního označení výrobku jako takového, ale zeměpisného označení začleněného do určitého obrázku, přičemž je chráněna tato ochranná známka jako celek a zeměpisné označení v ní obsažené jen jako její část, tedy nepřímo.¹⁴⁷ *Zápisem přihlašováného označení tedy přihlašovatel označení nezíská výlučné právo k zeměpisnému označení, ale k označení kombinovanému, a to pouze v konkrétní grafické podobě, jak je přihlášeno.*¹⁴⁸ To, zda pak toto zeměpisné označení v rámci kombinované známky hraje roli dominantní nebo pouze doplňující, je pak rozhodující pro posouzení zásahů do tohoto práva jinými ochrannými známkami a označeními, popřípadě i naopak, tedy pro posouzení zásahu této kombinované známky do práv ke starším ochranným známkám nebo označením (např. OP/ZO).¹⁴⁹ Lze totiž předpokládat, že v případě, kdy zeměpisné označení hraje ve známkách stěžejní roli, dojde spíše k případu jejich podobnosti a zaměnitelnosti¹⁵⁰ průměrným spotřebitelem, se všemi následky z toho plynoucími, než je tomu u známek, které jsou tvořeny především jiným výrazným motivem a zeměpisné označení v nich má jen druhotnou úlohu. Jinak i zde platí, že vlastník takové ochranné známky, která obsahuje zeměpisné označení a druh výrobku (tedy údaje, které v zásadě nemohou být předmětem ochrany - § 2 odst. 1 písm. b) a c) ZOZ), nemůže bránit v jejich užívání dalším osobám, u kterých používání těchto údajů odpovídá skutečnosti a zároveň i neporušuje dobré mravy a pravidla hospodářské soutěže (§ 10 ZOZ).¹⁵¹

2.6.2 kolektivní ochranné známky

ZOZ uvádí ve svém § 2 taxativní výčet ochranných známek, které požívají ochrany na území České republiky. Pod písmenem c) jsou uvedeny ochranné známky Společenství, které jsou podle *nařízení Rady ES č. 40/94 o ochranné známce Společenství*,¹⁵² ze dne 20.12. 1993,

¹⁴⁶ Kombinované známky, které obsahují zeměpisná označení, mohou být zapsány již na základě rozlišovací způsobilosti zbylých prvků, které jsou součástí této známky (*Schricker/Bastian/Knaak, Gemeinschaftsmarke und Recht der EU-Mitgliedstaaten*, C.H.Beck, München 2006, Deutschland, m.č. 132).

¹⁴⁷ *Ullmann*, GRUR 1999, 666, 672.

¹⁴⁸ ÚPV O-179073/9.4. 2004 - „*HOŘICKÉ TRUBIČKY*“.

¹⁴⁹ To však již záleží na vůli vlastníka staršího práva z průmyslového vlastnictví, zda svá starší práva uplatní podáním námitek či návrhu na prohlášení ochranné známky za neplatnou.

¹⁵⁰ Kritériem pro hodnocení zaměnitelnosti ochranné známky je zrakový, sluchový a významový vjem běžného spotřebitele (ÚPV O-165735/4.11.2003).

¹⁵¹ Rozsudek Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 Cmo 194/2002/4.11. 2003.

¹⁵² Toto nařízení neobsahuje žádné přímo závazné předpisy pro národní ochranu známek. Má ale spolu se směrnicí č. 89/104/EHS (2008/95/ES) společný koncept ochrany známek v rámci evropského práva, a proto by tyto dva předpisy spolu s národní úpravou ochranných známek měly být pokud možno stejně interpretovány a aplikovány. K tomu *Sack*, GRUR 1995, 81, 82.

zapsány v rejstříku vedeném Úřadem pro harmonizaci ve vnitřním trhu. Mimo to, že toto nařízení přejalo znění čl. 3 odst. 1 písm. b) a c) a odst. 3 směrnice Rady č. 89/104/EHS a zakotvilo je ve svém čl. 7 odst. 1 písm. b) a c) a odst. 3, a tudíž i pro tato ustanovení platí shora zmíněná judikatura ESD, upravuje i tzv. **kolektivní ochrannou známku Společenství**. I v tomto případě se nařízení inspirovalo směrnicí, která v čl. 15 odst. 2 poskytuje zákonodárcům členských států možnost upravit ve svých právních řádech kolektivní ochranné známky, které, odchylně od čl. 3 odst. 1 písm. c), mohou tvořit i údaje, které v oblasti obchodu slouží k označení zeměpisného původu zboží (jinak platí i pro kolektivní známku v podstatě ty samé absolutní i relativní překážky zápisu, jako pro známku individuální). Jak bude ještě dále ukázáno, český zákonodárce tuto možnost výslovně nevyužil, zatímco ten německý ano (§ 99 a n. MarkenG).

Kolektivní ochranná známka Společenství je upravena v čl. 64-72 zmíněného nařízení. Taková známka musí být schopna rozlišovat výrobky členů sdružení (sdružení výrobců, poskytovatelů služeb nebo obchodníků), které je majitelem známky, od výrobků jiných podniků; musí mít tedy ***rozlišovací způsobilost***. Odst. 2 čl. 64 vymezuje možnost, odchylně od čl. 7 odst. 1 písm. c), aby tuto známku tvořila i označení, která mohou v obchodním styku sloužit k označení zeměpisného původu výrobku. Jelikož je odkazováno právě na ustanovení čl. 7 odst. 1 písm. c), lze mít za to, že má čl. 64 odst. 2 na mysli ty známky, které by ***obsahovaly výlučně označení***, sloužící k označení zeměpisného původu výrobků (např. Plzeň, Chiemsee...). Pro takovéto známky je pak ustanovení čl. 7 odst. 1 písm. c) bez významu – nepoužije se, což však nemění nic na potřebě přítomnosti rozlišovací způsobilosti kolektivní známky.¹⁵³ Jedná se zde svým dosahem a významem pro praxi v podstatě o zopakování čl. 7 odst. 3 ve spojení s odst. 1 písm. c) nařízení č. 40/94, které připouští překonání výluky ze zápisu prostřednictvím dlouhodobějšího užívání a s ním spojeného nabytí rozlišovací způsobilosti. Činnost, směřující k získání této způsobilosti, tak sice nebude probíhat v zájmu překonání překážky popisného charakteru označení původu, ale v zájmu odstranění nedostatku schopnosti odlišit výrobky tohoto konkrétního sdružení od výrobků jiných podniků, což pro přihlašovatele vyjde v konečném efektu prakticky nastejno.

Majitel zapsané kolektivní známky Společenství podle čl. 64 odst. 2 věta 1., tedy takové, která obsahuje výlučně označení zeměpisného původu, nemůže zakázat třetím osobám užívání tohoto označení v obchodním styku, pokud je toto užívání v souladu s dobrými mravy v oblasti

¹⁵³ To potvrdil i BGH v rozhodnutí „**MADEIRA**“ – BGH GRUR 1996, 270, 271, podle kterého se potřeba individualizace a odlišení vztahuje u kolektivních ochranných známek, jinak než u individuálních, na

průmyslu a obchodu (věta 2. téhož ustanovení). Podle čl. 65 odst. 2 musí pravidla sdružení pro užívání ochranné známky umožnit každé osobě, jejíž výrobky pocházejí z dotyčné zeměpisné oblasti, aby se stala členem tohoto sdružení (majitele známky). I osobám, které se členy nestanou, je pak vyhrazena možnost takové označení užívat (čl. 64 odst. 2 věta za středníkem, čl. 12 písm. b) nařízení). V případě, kdy by byla předmětem zápisu kolektivní ochranná známka, která ztělesňuje údaj o zeměpisném původu výrobků, které vykazují určitou kvalitu (kvalifikované zeměpisné označení), byli pak by producenti z dané oblasti, kteří však nejsou členy sdružení, oprávněni toto označení používat za podmínky dosažení dané kvality i u svých výrobků.¹⁵⁴

Kolektivní známky, které kromě údaje o původu zboží **obsahují i název výrobku** (např. Bayerisches Bier, Lübecker Marzipan...), mohou být registrovány za splnění všech podmínek, uvedených především v čl. 4, 7 a 8, mezi kterými je i nově zavedena absolutní překážka zápisu v čl. 7 odst. 1 písm. k) nařízení. Podle ní nemůže být zapsána známka, která je podle nařízení č. 2081/92 (510/2006) zaregistrovaným OP/ZO, nebo taková označení obsahuje, vztahuje se na stejný druh produktů a naplňuje některou ze skutkových podstat čl. 13 nařízení č. 2081/92 (nyní č. 510/2006). Co se týče pravidel pro užívání takové kolektivní ochranné známky Společenství, tak z ustanovení čl. 65 odst. 2 věta 2., který odkazuje na čl. 64 odst. 2 nařízení vyplývá, že ta nemusí umožnit každé třetí osobě, jejíž výrobky pocházejí z dotyčné zeměpisné oblasti, aby se stala členem sdružení, které kolektivní známku vlastní. Výlučné právo je tedy u složených označení silnější než u těch, která obsahují pouze zeměpisný údaj. Neomezené však také není, neboť i zde platí, stejně jako u ochranných známek individuálních, že majitel takové známky není oprávněn zakázat používání obecných údajů o zeměpisném původu a druhu zboží třetím osobám, které je používají v obchodním styku v souladu s poctivými zvyky v průmyslu a obchodě (čl. 64 odst. 3 ve spojení s čl. 12 písm. b) nařízení).

Čl. 64 odst. 3 nařízení stanovuje, že se na kolektivní ochranné známky Společenství, tedy v našem případě jak na ty výlučné tak i na složené, vztahují ustanovení tohoto nařízení, nestanoví-li čl. 66 až 72 jinak. V krátkosti lze shrnout, že např. čl. 9 hovoří o „majiteli“ a jeho výlučném právu, čl. 16 o předmětu vlastnictví, stejně tak se na kolektivní známky vztahuje i čl. 17 a s ním i možnost převodu (ovšem opět pouze na jiné sdružení, což vyplývá z možnosti přihlášení této známky jen sdružením), čl. 19 a ochranná známka jako předmět věcných práv a

produkt členů sdružení (vlastníka známky) podle jeho nejen podnikového, ale i zeměpisného původu, druhu, kvality nebo jiných vlastností od vlastností produktů jiných osob.

¹⁵⁴ Podobně i § 100 odst. 1 MarkenG, k tomu *Knaak*, GRUR 1995, 103, 108.

zástavy¹⁵⁵, čl. 20 a s ním i možnost stát se předmětem nuceného výkonu práva a v neposlední řadě i čl. 22, který pojednává o známce Společenství jako o předmětu licence¹⁵⁶. Protože není podmínkou pro zápis zeměpisných označení výrobků vztah mezi produktem a místem jeho původu, lze touto cestou chránit i označení prostá. Důvodem této úpravy byl fakt, že je ochrana zeměpisných označení původu produktů na evropské úrovni nedostačující a tím se tedy vyšlo vstříc požadavku po silnější ochraně těchto práv, s čímž jde ruku v ruce i jejich lepší prosaditelnost.¹⁵⁷ Pakliže však již určité zeměpisné označení původu výrobků bude splňovat podmínky zápisu do evropského rejstříku OP/ZO podle nařízení č. 510/2006, dají jeho uživatelé s největší pravděpodobností přednost právě této ochraně. I když by se u zeměpisného označení ve formě kolektivní ochranné známky stali jeho majiteli, jejich práva by byla omezena místními producenty takřka stejně, jako u zapsaných OP/ZO, velkým nedostatkem a zátěží by však byla např. jen omezená doba platnosti ochranné známky, nutnost jejího užívání nebo riziko jejího zdruhovění. Pro uživatele těch zeměpisných označení, jež požadavky nařízení č. 510/2006 nespĺňují, je to však alespoň náhradní způsob, jak dosáhnout určité úrovně ochrany svého označení.

Obecně lze říci, že hlavním rozdílem mezi individuální a kolektivní ochranou známkou, pomineme-li nyní ustanovení čl. 65 až 72 nařízení, je jejich majitel, kdy u té první je to individuální osoba a u té druhé sdružení. To platí i pro úpravu těchto dvou typů známek v rámci českého právního řádu. **ZOZ** však, na rozdíl od zmíněného nařízení o ochranné známce Společenství, možnost zápisu zeměpisných označení výrobků v podobě kolektivní známky výslovně neupravuje (dle **čl. 7bis PUÚ** jsou unijní země zavázány chránit svazové-kolektivní ochranné známky; je však na vůli každého zákonodárce, jakým způsobem tak učiní¹⁵⁸), a tudíž ani nevyužil možnosti její úpravy, která je pro členské státy EU zakotvena v čl. 15 odst. 2 směrnice č. 89/104/EHS. Zároveň však tuto možnost ani nevylučuje, a tak lze mít za to, že za podmínky splnění všech požadavků na zápis ochranné známky (především tedy § 4 písm. c) a b) ZOZ - rozlišovací způsobilost se hodnotí s přihlédnutím k § 35 odst. 1 ZOZ), lze zeměpisné označení nechat zapsat i ve formě kolektivní ochranné známky pro členy či společníky právnické osoby nebo účastníky sdružení. V takovém případě si lze představit jako jednu položku smlouvy

¹⁵⁵ Fezer, K.H., Handbuch der Markenpraxis – Markenverfahrensrecht und Markenvertragsrecht, Band I. Markenverfahrensrecht, C.H.Beck, München 2007, m.č. 77, 78.

¹⁵⁶ Fezer, K.H., Handbuch der Markenpraxis – Markenverfahrensrecht und Markenvertragsrecht, Band II. Markenvertragsrecht, C.H.Beck, München 2007, str. 59.

¹⁵⁷ v. Mühlendahl, Ohlgart, v. Bomhard, Die Gemeinschaftsmarke, C.H.Beck, München 1998, str. 84 a n.

¹⁵⁸ K tomu dokument WIPO SCT/9/4 ze dne 1.10. 2002 (The Definition of Geographical Indications), ve kterém se též uvádí (bod 34), že pakliže už je zeměpisné označení jednou registrováno jako kolektivní

o užívání kolektivní smlouvy (§ 35 odst. 2 ZOZ) i ustanovení o postupu výroby/produkce výrobků a jejich vlastností. Právo na členství ve sdružení upraveno není, pouze změna jeho složení (§ 37 odst. 2 ZOZ). A tak se místní výrobci-nečlenové nemohou těšit výhod, které mají nečlenové se zájmem vstoupit do sdružení nebo i bez tohoto zájmu u kolektivních ochranných známek Společenství. Především je třeba dbát i na to, že taková známka nesmí být klamavá (§ 4 písm. g) ZOZ), a že je její vlastník omezen ve svém výlučném právu užíváním zeměpisného označení po právu třetí osobou (§ 10 odst. 1 písm. b) ZOZ). Na rozdíl od ochranné kolektivní známky Společenství však česká kolektivní známka nemůže být předmětem licence, poskytnuta jako zástava nebo být převedena na jinou osobu (§ 39 ZOZ). Tímto ustanovením se ZOZ podobá § 8 odst. 3 a 4 z.č. 452/2001 Sb.

Lze tedy shrnout, že o vlastnickém právu jako takovém, nelze hovořit u zapsaných označení původu a zeměpisných označení v rámci zákona č. 452/2001 Sb. Přesto je pro uživatele označení produktů, které splňují požadavky tohoto zákona výhodnější nechat taková OP/ZO zapsat do rejstříku těchto označení vedeného ÚPV. Vlastnické právo ve smyslu věcného výlučného práva se pak ve vztahu k zeměpisným označením původu produktů vyskytuje ve formě individuální nebo kolektivní ochranné známky. To bude přicházet především v úvahu u těch geografických označení, která nesplňují požadavek na vztah mezi místem původu a kvalitou výrobku, tedy u prostých zeměpisných označení. U těchto je však situace ztížena požadavkem na rozlišovací způsobilost známky, kterou lze získat v mnoha případech až užíváním označení pro konkrétní výrobky teprve postupem času, dále zákazem klamavosti známky, což omezuje možnost jejího převodu (§ 31 odst. 1 písm. b) ZOZ – minimálně v rámci veřejnosti, která je schopna být oklamána, tedy rozeznat klamavost známky), možností zdruhování takové známky (§ 31 odst. 1 písm. b) ZOZ), nutností řádného užívání (§ 31 odst. 1 písm. a) ZOZ), omezenou dobou platnosti (§ 29 odst. 1 ZOZ) a v neposlední řadě i povinností připustit oprávněné užívání údaje, týkajícího se zeměpisného původu, třetí osobou (§ 10 odst. 1 písm. b) ZOZ). K tomu se přidává i omezení práv z české kolektivní ochranné známky (§ 39 ZOZ), které však již neplatí pro kolektivní ochrannou známku Společenství. Lze tedy předpokládat, že tyto požadavky naplní jen velmi malé procento slovních ochranných známek, skládajících se výlučně ze zeměpisných údajů nebo je obsahujících. U ochranných známek kombinovaných je pak šance na získání nepřímé ochrany zeměpisného označení vyšší (viz. výše).

ochranná známka, tak má sdružení, které ji vlastní, právo zakázat její užívání osobám, které nejsou členy tohoto sdružení.

3. Úprava ochrany zeměpisných označení původu v německém a českém právu s přihlédnutím k právu evropskému, komparatistika

V této práci již bylo naznačeno, že jsou označení původu produktů v národních zákonodárstvích *upravována různými způsoby*. To pramení *za první* především z toho, že tato označení představují hospodářsky významný právní institut, který hraje důležitou roli jak v rámci poctivosti, popřípadě nekalosti soutěže, tak ale i v rámci ochrany oprávněných uživatelů označení, která slouží v obchodním styku k rozlišování zboží; přičemž každý zákonodárce může upřednostňovat jiný účel ochrany, a *za druhé* také z toho, že mezinárodní úmluvy, jako jsou PUÚ nebo TRIPS, nepředepisují státům a jejich zákonodárcům, jakým způsobem mají údaje o původu zboží upravovat a ukládají jim pouze povinnost k jejich ochraně, popřípadě určují její obsah. A tak lze mezi členskými státy těchto úmluv nalézt dva stěžejní koncepty¹⁵⁹, které se od sebe v mnohém odlišují, s čímž také souvisí i jejich odlišná terminologie. Konkrétně se pak jedná o ochranu na nekalosoutěžní bázi a na bázi ochrany těchto označení jako průmyslového práva na označení.¹⁶⁰

Ochranný koncept nekalosoutěžní zvolili ti zákonodárci, kterým záleží především na ochraně poctivosti soutěže, stejně jako na ochraně spotřebitele a zajištění pravdivosti zeměpisného označení původu výrobku. Tento systém pak zeměpisným označením neposkytuje absolutní ochranu, ale chrání je pouze proti klamavým použitím v obchodním styku. Zda takové uvedení v omyl existuje je pak většinou odvislé od vnímání průměrného spotřebitele. Tím jsou tato označení chráněna pouze „zprostředkovaně“ a nikoli jako nehmotné statky ve smyslu absolutních kolektivních práv. Před zdruhověním pak nejsou zeměpisná označení v rámci tohoto konceptu nijak ochráněna. Naproti tomu je ochrana zeměpisných označení jako práva průmyslového pojata velmi široce a je takřka srovnatelná s ochranou ochranných známek. Tento systém předpokládá jasné stanovení předmětu ochrany a je většinou spojen se zápisem zeměpisných označení do registru a případně i s následnou státní kontrolou. Taková označení jsou pak chráněna přímo jako nehmotný statek, tato ochrana je převážně absolutní a nezávislá na uvádění v omyl a vnímání spotřebitele. Producenti z dané geografické oblasti, jejichž produkty vyhovují předepsaným podmínkám, pak požívají subjektivní právo, které lze chápat jako jejich

¹⁵⁹ Nekalosoutěžní a jako právo na označení. Možná je ale i ochrana absolutní (např. v bilaterální smlouvě mezi ČR a Rakouskem – viz. výše), nebo také jejich kombinace (např. čl. 13 odst. 1 písm. a) a b) nařízení č. 510/2006). K tomu *Büscher*, GRUR Int. 2008, 977, 978.

kolektivní absolutní právo. Takto chráněna jsou ale pouze zapsaná označení a výrobky, používání delokalizačních klauzulí a zdruhovění je ze zákona vyloučeno.

V následujících subkapitolách bude pojednáno o způsobu ochrany zeměpisných označení v německém a českém právním řádu, jejím vzniku, obsahu, zániku a jejích dalších aspektech. Bude hledána odpověď na otázku zařazení těchto dvou úprav do nastíněných ochranných konceptů (hlavně co se německé úpravy týče, neboť české úpravě byla již věnována předešlá část této práce) a provedena bude i jejich komparace. Zřetel bude brán i na právní akty evropské, neboť se promítají do národních úprav a ovlivňují je. V potaz při tom budou brána i správní a soudní rozhodnutí, a to jak ESD, tak i Spolkového soudního dvora (BGH), v Čechách pak především rozhodnutí ÚPV.

3.1 Předmět a koncept ochrany

V rámci této subkapitoly bude podrobně rozebrán předmět ochrany zeměpisných označení původu a jeho rozsah v českém a německém právním řádu, z jejichž komparistiky je patrný i odlišné koncepty ochrany těchto označení, které ten který zákonodárce zvolil. A tak zatímco je v českém zákoně č. 452/2001 Sb. předmět ochrany vymezen velmi úzce a je vtělením určité specifické vlastnosti nebo kvality produktu, kterou získává z jedinečných přírodních podmínek oblasti svého původu, jsou tato označení v německém MarkenG pojata velmi široce, což vyvolává otázku po právní povaze nejen těch zeměpisných označení, která splňují požadavky českého zákona a nařízení č. 510/2006 (objektivně kvalifikovaná označení), ale i označení prostých. Jak již bylo v této práci rozebráno, je na českém území za průmyslové právo a tedy i duševní vlastnictví (pomineme-li teď zeměpisná označení zapsaná jako ochranná známka) považováno především OP/ZO, které je zaneseno do rejstříku ÚPV. To je odůvodňováno tím, že tato označení představují právě svou kvalitou, spojenou s územím jejich původu, hodnotu, která je k těmto právům řadí, přičemž o ostatních označeních, jejichž produkty jsou na podmínkách prostředí svého vzniku nezávislé, se již jako o průmyslových právech příliš nehovoří. Že tomu tak ale skutečně je, a že jsou i kvalitativně neutrální zeměpisná označení řazena k průmyslovému vlastnictví¹⁶¹, bude ukázáno ve světle přelomového rozhodnutí ESD (rozhodnutí ve věci „*Turron*“; v této práci již zmíněno v souvislosti s bilaterálními smlouvami),

¹⁶⁰ Busche, J., Stoll, P.T., TRIPS – Internationales und europäisches Recht des geistigen Eigentums, Carl Heymanns Verlag, München 2007, str. 334.

¹⁶¹ Stejně *Růžička*, PV 1/91, 1, 5 – podle jehož nároku do obsahu pojmu průmyslové vlastnictví patří nejen označení původu výrobku ve smyslu LD, ale i MD. Že je formálně nezapsané označení právem

keré se zabývá prostými zeměpisnými označeními (zapomenout nelze ani na PUÚ, která ve svém čl. 1 odst. 2 řadí k předmětům ochrany průmyslového vlastnictví i údaje o provenienci zboží), dále z pohledu německého konceptu ochrany těchto označení (k jejich právní povaze bude učiněn exkurs, v jehož rámci budou nastíněny dva rozdílné pohledy německé teorie), stejně jako i evropského sekundárního práva, které právě na zařazení označení k právům duševního vlastnictví váže významné právní následky. Stručně bude popsán i koncept ochrany v ČR a Německu, jejíž vlastní obsah však bude podrobně rozebrán až v rámci další samostatné subkapitoly.

3.1.1 česká právní úprava

Předmět ochrany je v českém právním řádu zakotven v § 2 písm. a) a b) z.č. 452/2001 Sb., a jsou jím OP a ZO, tedy zeměpisné názvy (přímá označení) určitého regionu ve spojení s výrobkem či službou, přičemž je tento vztah u **OP** mnohem užší než u ZO. Takový region pak díky svým zvláštním a výjimečným podmínkám utváří specifickou kvalitu nebo vlastnosti z něj pocházejících produktů. Zboží takto označené musí pocházet z vymezeného území a všechny fáze přípravy, produkce a zpracování výrobku musí probíhat v této oblasti. Za OP pro zemědělské výrobky nebo potraviny jsou pokládána i tradiční zeměpisná nebo nezeměpisná označení¹⁶² (nepřímá označení) pro zboží pocházející z vymezeného území za předpokladu, že takové zboží splňuje ostatní výše uvedené podmínky.

ZO pak představuje méně silnou vazbu mezi regionem jeho původu a kvalitativními znaky výrobku pocházejícího z tohoto území; stačí, že lze vlastnosti výrobku této oblasti pouze „přičíst“. I co se týče výroby produktu, tak postačí, že pouze jedna z jejích fází – produkce, zpracování nebo příprava probíhá ve vymezené oblasti. Z toho, že zákonodárce považuje OP/ZO za „názvy“, a také z toho, že v žádosti o zápis, stejně jako ve specifikaci, vyžaduje uvést „znění“ označení, lze odvodit, že jsou v rámci tohoto zákona chráněna označení přímá a samozřejmě kvalifikovaná. Předmětem ochrany tak nejsou označení prostá, vymyšlená (fantazijní) a zdruhovělá¹⁶³, stejně jako ostatní označení uvedená v § 4 z.č. 452/2001 Sb. pod výlukami ze

vyplývajícím z průmyslového vlastnictví judikoval i Vrchní soud v Praze ve svém rozsudku sp. zn. 3 Cmo 49/2000/19. 12. 2001.

¹⁶² Důvodová zpráva k zákonu pokládá za nezeměpisná označení některé názvy výrobků, které ačkoli neobsahují zeměpisný název, vyvolávají ve spotřebitelské veřejnosti spojitost mezi takto pojmenovaným výrobkem a zemí jeho původu, např. „tequilla“ pro mexický destilát z agáve. *Horáček, R. a kol., Práva na označení – Komentář*, 1. vydání, C.H.Beck, Praha 2004, str. 237.

¹⁶³ Obecný název druhu výrobku nemůže být OP/ZO i když historicky na dotčeném území vzniklo. Rozhodující je vnímání tohoto názvu průměrnými relevantními spotřebiteli v době zápisu OP/ZO (ÚPV

zápisu. K nim se řadí označení uvádějící sice pravdivě území ze kterého pochází, které je ale i přes to schopno vyvolat mylnou domněnku, že zboží pochází z jiného území (čl. 22 odst. 4 TRIPS) a dále také taková označení, jejichž zápis by vyvolal střet s jinými předměty průmyslového vlastnictví (shodné označení pro shodné zboží by mohlo vést ke klamným domněnkám o skutečném původu zboží). Na druhé straně se však předmětem ochrany může stát i označení homonymní, ovšem pouze za podmínky, že je jimi označované zboží vínem, a že jejich užívání nemůže klamat veřejnost o skutečném původu zboží (čl. 23 odst. 3 TRIPS). Všechny ostatní údaje o zeměpisném původu výrobků pak jsou, jak již bylo výše popsáno, chráněny v rámci práva na ochranu proti nekalé soutěži.

Bylo již naznačeno, že se předmět ochrany upravený z.č. 452/2001 Sb. prakticky kryje s předmětem ochrany evropského nařízení č. 510/2006 (čl. 2 odst. 1 písm. a) a b)). Předpokladem použití jak české tak i evropské úpravy je zcela zvláštní spojení mezi produktem a zeměpisnou oblastí jeho původu. Produkty nesoucí zapsané označení mohou být ve své výjimečné kvalitě vyrobeny a produkovány pouze a jen zde; srovnatelná kvalita zboží tedy nemůže být dosažena nikde jinde. V případě, kdy spočívá spojení mezi produktem a oblastí jeho původu v určité metodě výroby, se nesmí jednat o pouhý recept či na každém jiném místě napodobitelnou metodu.¹⁶⁴ Daná výrobní metoda musí být nerozlučně spjata s místem produkce. Souvislost mezi regionem produkce a vlastnostmi výrobku tak musí být objektivně dána a prokazatelná. Jako důkaz tohoto objektivního propojení pak slouží specifikace pro zemědělské výrobky a potraviny¹⁶⁵ (česká a evropská úprava), pouze v české úpravě je pak u jiných produktů třeba popsat vlastnosti nebo kvalitativní znaky, které jsou dány zvláštním zeměpisným prostředím, v podané žádosti o zápis OP/ZO (§ 5 odst. 3 písm. f) z.č. 452/2001 Sb.). Produkty, jejichž zvláštní charakter pak nelze připsat jedinečným vlastnostem zeměpisného prostředí jejich původu, ale např. dodržování určité mnohaleté (min. 25 let) tradice nebo receptury, která se vyvinula v určitém regionu, ale která by stejně jako zde mohla být provozována i kdekoli jinde, pak evropské právo chrání jako tzv. zaručené tradiční speciality.¹⁶⁶ Koncept ochrany

ZO-225/2002/15.10.2004 - „*Vysočina*“). Pakliže přeci jenom dojde k zápisu druhového označení do registru, je až do rozhodnutí o jeho zrušení chráněno a nesmí se s ním jako s druhovým označením zacházet (pro případ evropského zápisu označení dle čl. 3 odst. 1 nařízení č. 510/2006 *Hagen Meyer/Klaus*, GRUR 2003, 553, 558).

¹⁶⁴ *McGuire*, WRP 5/2008, 620, 624.

¹⁶⁵ Jejich seznam obsahuje **vyhláška č. 243/2002 Sb.**, k provedení zákona o ochraně označení původu, podle jejíhož § 1 odst. 1 je seznam zemědělských výrobků a potravin určených pro lidskou výživu, k jejichž zápisu do rejstříku se předkládá specifikace, uveden v příloze č. 1 této vyhlášky, odst. 2 pak pro ty samé produkty, ovšem neurčené pro lidskou výživu, odkazuje na jejich seznam v rámci přílohy č. 2.

¹⁶⁶ Nařízení Rady ES č. 509/2006 ze dne 20.3. 2006 o zemědělských produktech a potravinách, jež představují zaručené tradiční speciality.

zeměpisných označení a označení původu v rámci české a evropské právní úpravy se pak *systematicky odlišuje* od konceptu ochrany těchto označení v německém právním řádu.

3.1.2 německá právní úprava

Údaje o zeměpisném označení původu (**geographische Herkunftsangaben – GH**) jsou v **německém** právním řádu upraveny nikoli samostatným zákonem, ale v rámci zákona známkového (Gesetz über den Schutz von Marken und sonstigen Kennzeichen ze dne 25.10.1994 – Markengesetz – MarkenG), konkrétně pak v jeho §§ 126-139. Podle § 1 MarkenG jsou GH společně s obchodními označeními (geschäftliche Bezeichnungen - § 5) ostatními označeními (sonstige Kennzeichen), která jsou spolu s ochrannými známkami tímto zákonem chráněna. **Předmět ochrany je vymezen § 126 odst. 1 MarkenG** tak, že jím jsou názvy míst, oblastí, území a zemí, stejně jako jiné údaje a označení, které jsou používány¹⁶⁷ v obchodním styku k označení zeměpisného původu zboží a služeb.¹⁶⁸ Definice chráněných údajů je v německém zákoně pojata velmi široce a zahrnuje jak přímá, tak, na rozdíl od české úpravy, i nepřímá označení původu.¹⁶⁹ Dá se tedy říci, že se jedná o *každý přímý nebo nepřímý odkaz na zeměpisný původ zboží*. Pro rozhodnutí o tom, zda má určité *označení charakter GH* je *důležité jeho vnímání veřejností*.¹⁷⁰ Na něm je totiž založeno, a to především u nepřímých GH, zda je jisté označení vůbec rozpoznáno jako označení zeměpisné¹⁷¹ a zda je s ním spojena představa o zeměpisném původu zboží¹⁷² (v případě, kdy by tomu tak nebylo, tak by právně relevantní podíl veřejnosti nepředpokládal, že takový produkt pochází z určitého území, a nedošlo by tím pádem ani k nebezpečí uvedení v omyl), stejně jako i rozlišování chráněných označení od označení druhových¹⁷³, kterým podle § 126 odst. 2 MarkenG není poskytnuta žádná ochrana.¹⁷⁴

¹⁶⁷ Ne vždy bude možné, prokázat alespoň jeden případ jejich použití. U přímých označení tak postačí, že k označení původu zboží sloužit mohou, aniž by při tom bylo nutné jejich konkrétní současné užívání. Požadavek takového užití v obchodním styku je však nutný pro označení nepřímá. K tomu *Ingerl/Rohnke*, Markengesetz, 2. Auflage 2003, § 126 m.č. 9, 10. Stejně i *Ullmann*, GRUR 1999, 666, 668. Jiný názor Büscher, GRUR Int. 2005, 801, 803, podle kterého je třeba požadavek použití GH aplikovat bez rozdílu na přímá i nepřímá zeměpisná označení stejně.

¹⁶⁸ *Buechting/Heussen*, Beck'sches Rechtsanwalts Handbuch, 9. Auflage 2007, C.H.Beck, München 2007, C 26, m.č. 86.

¹⁶⁹ K tomu *Köhler/Piper*, UWG, 3. Auflage 2002, § 3, m.č. 296-300.

¹⁷⁰ *Ilzhöfer, V.*, Patent-, Marken- und Urheberrecht, 7. Auflage, Verlag Vahlen, München 2007, str. 166, m.č. 487.

¹⁷¹ Podle judikatury BGH k tomu stačí již 15% podíl veřejnosti (BGH GRUR 1992, 66 – „*Königl.-Bayerische Weisse*“).

¹⁷² *Beier/Knaak*, GRUR Int. 1992, 411, 412.

¹⁷³ Jejich definice je uvedena v § 126 odst. 2 věta 2. MarkenG.

¹⁷⁴ Podle rozhodnutí BGH ve věci „*Spa*“ je třeba na přeměnu GH v druhové označení klást přísné požadavky. Tuto přeměnu lze přijmout pouze v případě, když pouze zcela zanedbatelná část („ein ganz unbeachtlicher Teil“) veřejnosti vidí v označení stále ještě GH – GRUR 2001, str. 421. Opačný vývoj,

Zeměpisné označení původu se tedy smí používat pouze pro zboží a služby, které z daného regionu pocházejí. Jejich ochrana však již nevyžaduje, aby byla tato označení veřejnosti jako GH i skutečně známa. Ochraňování není podmíněna ani tím, že by měl zákazník spojovat určitou kvalitu s označením, odpovídající regionálním nebo místním charakteristickým rysům.¹⁷⁵ Předmětem ochraňování jsou tedy jak označení **prostá** (§ 127 odst. 1 MarkenG, které plní pouze funkci údaje o místě původu), tedy označení produktů, které se ve stejné kvalitě dají vyrobit i na jiném místě (jinak než v českém zákoně), **tak i kvalifikovaná** (§127 odst. 2 MarkenG, která nejenže poukazují na místo původu zboží, ale nadto s nimi veřejnost spojuje i představu o zvláštní kvalitě nebo vlastnostech zboží).

Třebaže MarkenG hovoří o propojení oblasti původu zboží s jeho specifickou kvalitou nebo vlastnostmi (§ 127 odst. 2 MarkenG), je třeba tento německý koncept odlišovat od konceptu evropského, upraveného nařízením č. 510/2006. Jinak, než je tomu u OP/ZO zapsaných v evropském (ale např. i českém) rejstříku, u nichž musí být tato vazba a kvalita z ní plynoucí **objektivně prokazatelná**, je pro německé právo určující pouhé **očekávání** (Erwartung) veřejností určité kvality zboží, která je s danou oblastí původu spojená, nikoli však již objektivně prokazatelná.¹⁷⁶ Při těchto kvalifikovaných zeměpisných označení tedy veřejnost vychází z předpokladu, že se zároveň jedná i o určitý údaj o vlastnostech zboží. To přichází v úvahu především u produktů, které staví na přírodních surovinách, specifických pro určité místo, jako je tomu např. u potravin nebo tabákového zboží.¹⁷⁷ Speciální ochraňování pak v rámci MarkenG (§ 127 odst. 3) používají i **GH se zvláštní pověstí** (mit besonderem Ruf). Ochraňování těchto GH je pak srovnatelná s ochraňování známých ochraňovaných známek podle § 14 odst. 2 číslo 3 MarkenG a známých obchodních označení podle § 15 odst. 3 MarkenG.¹⁷⁸

tedy zpětná přeměna druhového označení v GH není sice zcela vyloučena, vyžaduje se ale důkaz o tom, že je takové označení převážnou částí („ein überwiegender Teil“) veřejnosti opět vnímáno jako GH – BGH GRUR 1989, str. 441, rozhodnutí ve věci „**Dresdner Stollen**“.

¹⁷⁵ Rozhodnutí BGH ve věci „**Warsteiner I**“, WRP 1998, str. 998.

¹⁷⁶ *McGuire*, WRP 5/2008, 620, 625. Zákaz klamavého použití takového označení pak zasáhne již tehdy, když sice zboží z uvedené oblasti pochází, ale nevykazuje patřičnou kvalitu podle představ veřejnosti – *Ullmann*, GRUR 1999, 666, 668; *Köhler/Piper*, Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb, 3. Auflage, C.H.Beck, München 2002, § 3 UWG, m.č. 301, 302.

¹⁷⁷ *Ingerl/Rohnke*, Markengesetz, 2. Auflage 2003, § 126, m.č. 7.

¹⁷⁸ *Schulte-Beckhausen*, GRUR Int. 2008, 984, 988.

Exkurs k právní povaze GH

Vydáním nového známkového zákona (MarkenG)¹⁷⁹ reformoval německý zákonodárce systém práv na označení a výslovně mezi ně zařadil i zeměpisná označení původu (§ 1 číslo 3. MarkenG). Tím ovšem vyvolal mnoho nejasnosti ohledně právní povahy těchto označení, neboť se od ostatních práv na označení – ochranné známky a obchodních označení v mnohém odlišují. A tak lze v německé literatuře a teorii najít k tomuto tématu zastánce dvou táborů, z nichž jeden považuje GH za nehmotné statky – práva na označení, subjektivní práva a subsumuje je pod ústavní ochranu vlastnictví (čl. 14 GG¹⁸⁰), zatímco druhý setrvává na chápání těchto označení v historickém kontextu jejich úpravy jako „*kollektiver Goodwill*“¹⁸¹, který přísluší všem oprávněným producentům, přičemž je individuální ochrana oprávněných uživatelů odvozena pouze reflexně z ochrany GH proti nekalé soutěži (uvádění v omyl). V tomto exkursu budou krátce nastíněny argumenty obou táborů a v závěru zodpovězena i otázka z úvodu, zda je zvolený koncept ochrany GH v německém právu průmyslověprávní či nekalosoutěžní.

Zastánci¹⁸² chápání GH jako *práv subjektivních, nehmotného statku a práva na označení v pravém slova smyslu*, svůj názor opírají především o následující argumenty:

¹⁷⁹ Zákon ze dne 25.10. 1994, uveřejněn ve Spolkové sbírce zákonů (Bundesgesetzblatt - BGBl) 1994, část I, str. 3082.

¹⁸⁰ Do věcného rozsahu ochrany vlastnictví, zakotveného čl. 14 GG, spadá i právo duševního vlastnictví. K tomu jsou obecně počítána i zeměpisná označení. Určité pochybnosti však toto zařazení vyvolává s ohledem na dva definované základní prvky tohoto ústavního institutu, kterými jsou tzv. *Privatnützigkeit*, tedy přiřazení k jednomu nositeli práv, a *Verfügungsbefugnis*, tedy oprávnění s předmětem vlastnictví disponovat (k tomu – *Heintschel von Heinegg*, Grundrechte, Hermann Luchterhand Verlag, Heusenstamm 2001, str. 107-113). Proti zařazení GH, která jsou chráněna jen proti uvádění v omyl, ale pro zařazení známých GH podle § 127 odst. 3 MarkenG, stejně jako i pro OP/ZO podle nařízení č. 510/2006 a pod čl. 14 GG např. *Schulte-Beckhausen*, GRUR Int. 2008, 984, 985, 986. Jiný názor *Fezer*, Markenrecht, C.H.Beck, München 2001, str. 1825, m.č. 21b, podle něhož je ústavně právní ochrana čl. 30 SES a čl. 14 GG zaručena všem GH, stejně jako *Knaak*, GRUR 1995, 103, 105, podle něhož subjektivně právní pozice uživatelů GH splňuje předpoklady ústavně právní ochrany podle čl. 14 GG.

¹⁸¹ Jiné zařazení pojmu „*kollektiver Goodwill*“ u *Lange, P.*, Marken- und Kennzeichenrecht, C.H.Beck, München 2006, m.č. 84 – („*zum gewerblichen Eigentum gehören Herkunftsangaben oder Ursprungsbezeichnungen auch nach Art. 1 Abs. 2 PVÜ, weil sie einen kollektiven Goodwill schützen.*“).

¹⁸² Např.: *Knaak*, GRUR 1995, 103, 104, 105; *Fezer, K.H.*, Markenrecht: Kommentar zum Markengesetz, zur Pariser Verbandsübereinkunft und zum Madrider Markenabkommen, 3. Auflage, C.H.Beck, München 2001, str. 79, m.č. 43 („*GH werden als immaterialgüterrechtliche Vermögensrechte verstanden und ihrer Rechtsnatur nach subjektive Rechte mit einer beschränkten Ausschließlichkeitsfunktion darstellen.*“); *Lange, P.*, Marken- und Kennzeichenrecht, C.H.Beck, München 2006, m.č. 1509 („*Es besteht keine Ausschließlichkeit in dem Sinne, dass neue Unternehmen für die Benutzung der GH der Zustimmung der bereits ansässigen Unternehmen bedürfen... Das ändert nichts an ihrem Kennzeichencharakter.*“); *Harte-Bavendamm*, GRUR 1996, 717, 727 („*Mit der Kodifizierung des Schutzes in §§ 126 und 127 MarkenG hat sich der mittelbare wettbewerbsrechtliche Schutz in einen unmittelbaren kennzeichenrechtlichen Schutz gewandelt.*“).

- 1) **systematika MarkenG.** Tím, že jsou GH upraveny v jednom zákoně, společně s ochrannými známkami a obchodními označeními (§ 1 a 2), je výslovně uznán jejich charakter práva na označení. Jejich dřívější úprava v rámci zákona na ochranu proti nekalé soutěži, která byla ochranou proti uvádění v omyl a nebezpečí uvádění v omyl, byla zařazením GH do MarkenG překonána a tím byla tato ochrana postavena na zcela nový základ.
- 2) **GH se starší prioritou¹⁸³ jako právo přednosti**, z čehož plyne **rovnoprávnost GH s ostatními právy na označení.**¹⁸⁴ V § 13 odst. 2 číslo 5. ve spojení s odst. 1 MarkenG uvádí GH jako ostatní starší práva, na základě kterých může dojít ke zrušení zápisu ochranné známky. Proti novější ochranné známce tedy působí starší GH jako relativní překážka její ochrany (§ 51 – „neplatnost kvůli existenci starších práv“ a 55 odst. 2 číslo 3 MarkenG). Podmínkou je, aby práva uvedená v odst. 2 požívala ochrany na celém území Německa; v případě pouhé místní působnosti by pak jejich uživatelé mohli vlastníkově ochranné známky pouze zakázat její užívání v této vymezené oblasti (ochrana nesmí být teritoriálně omezená).¹⁸⁵ V případě GH se však jejich ochrana vždy vztahuje na celé území Německa, což potažmo platí i pro všechna ostatní práva uvedená v § 13 MarkenG (např. právo autorské nebo právo na vlastní vyobrazení).¹⁸⁶
- 3) **vznik práva jako u ochranných známek.** Tak jak vznikne právo k ochranné známce zápisem, v případě že jsou splněny všechny jeho požadavky, tak vznikne i u GH jejich použitím subjektivní právo na označení, pakliže jsou splněny požadavky jejich zákonného používání. Jedinou zvláštností GH v rámci subjektivních práv k nehmotným statkům je jejich omezená výlučná funkce.
- 4) **jak mimo, tak i v rámci práv k nehmotným statkům je přiřazení výlučného práva více nositelům práv (právním subjektům) známo;**

¹⁸³ Právo přednosti a prioritita jsou upraveny v § 6 MarkenG, pro GH pak konkrétně v jeho odst. 1 ve spojení s odst. 3, kdy je pro určení časové přednosti rozhodný okamžik, ve kterém bylo právo nabyto. Tento okamžik priority není v zákoně výslovně stanoven, je za něj však považován, jak bude ještě dále uvedeno, moment, kdy bylo toto označení jako takové poprvé použito místními producenty.

¹⁸⁴ Möller, A., *Lizenzen an Unternehmenskennzeichen*, Peter Lang GmbH Verlag, Frankfurt am Main 2007, str. 15.

¹⁸⁵ Ilzhöfer, V., *Patent-, Marken- und Urheberrecht*, 7. Auflage, Verlag Vahlen, München 2007, str. 148, m.č. 435 a 436.

¹⁸⁶ Schricker, Bastian, Knaak, *Gemeinschaftsmarke und Recht der EU-Mitgliedstaaten*, C.H.Beck, München 2006, m.č. 150.

např. u kolektivních ochranných známek. Výlučný charakter subjektivního práva na označení nevyžaduje možnost jeho přiřazení pouze jednomu jedinému právnímu subjektu. GH působí jako výlučná práva vůči takovým uživatelům, kteří nesplňují předpoklady k jejich používání podle § 126 a n. MarkenG. Mezi právoplatnými uživateli pak GH jako subjektivní právo nepůsobí výlučně. Okruh nositelů práv je určitelný.

- 5) **podle svého smyslu a účelu jsou GH příbuzné se známkami a jinými označeními.** GH plní ve vztahu k místním uživatelům funkci identifikační a rozlišovací a tím jsou rovněž vhodné k odlišení zboží a služeb těchto podniků od zboží a služeb podniků jiného regionálního původu.
- 6) **obsah ochrany GH.** Ten je upraven v rámci § 127 MarkenG a zakotvuje ochranu GH před uvedením v omyl, parazitováním na pověsti nebo poškozováním rozlišovací schopnosti GH.
- 7) **z toho plyne jejich uznání za právo duševního vlastnictví.** GH naplňují všechny znaky průmyslových práv. Stejně tak rozhodl i ESD ve svém rozsudku „*Turron*“. Lze tedy u GH vyjít ze zákonem uznané, subjektivní právní pozice jejich oprávněných uživatelů, která naplňuje předpoklady ústavně právní ochrany podle čl. 14 německé Ústavy (GG-Grundgesetz).

Zastánci¹⁸⁷ druhého tábora, který *GH odmítá považovat za další právo duševního vlastnictví*, přičemž je jejich *individuální ochrana pouhým odrazem svou podstatou nekalosoutěžní ochrany*, která *slouží primárně ochraně veřejnosti před uváděním v omyl*, opírá svůj názor o následující argumenty:

- 1) **historické zakotvení GH v zákoně na ochranu proti nekalé soutěži (UWG).** V Německu byly GH až do 1.1. 1995 chráněny pouze proti nekalé soutěži. Podle § 3 zákona na ochranu proti nekalé soutěži starého znění¹⁸⁸ bylo zakázáno používat klamavé zeměpisné údaje původu, § 1 UWG starého znění pak GH chránil proti parazitování na pověsti

¹⁸⁷ Např.: *Hacker/Kunz-Hallstein/Loschelder/Spuhler*, GRUR Int. 2006, 697; *Ingerl, Rohnke*, Markengesetz – Gesetz über den Schutz von Marken und sonstigen Kennzeichen, 2. Auflage, C.H.Beck, München 2003, Vorbemerkung zu §§ 126-139, m.č. 1; *Ullmann*, GRUR 1999, 666 („*Die Einbindung des Schutzes der GH in das MarkenG darf indessen nicht darüber hinwegtäuschen, dass es sich bei der geschützten GH nicht um ein individuelles Schutzrecht handelt, sondern letztlich geht es um den Schutz eines „kollektiven Goodwill*“.“); *Köhler, Piper*, Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb – mit Preisangabenverordnung, 3. Auflage, C.H.Beck, München 2002, UWG § 1, m.č. 423; *von Schulz, D.*, Kommentar zum Markenrecht, 2. Auflage, Verlag Recht und Wirtschaft GmbH, Frankfurt am Main 2007, str. 251, 993, 994; *Immenga/Mestmäcker*, EG-Wettbewerbsrecht, Kommentar, C.H.Beck, München 1997-2001, A. Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht im Gemeinsamen Markt, m.č. 17.

(Rufausbeutung). Zda bylo použití GH klamavé, se řídilo podle očekávání spotřebitele.¹⁸⁹ Změnilo-li se vnímání spotřebitele, mohlo se z GH stát pouhé označení druhu; klamavost odpadla. Od 1.1. 1995 jsou GH upraveny v MarkenG, což je legitimní z toho důvodu, že jsou svou podstatou regionální GH, jako prostředky označení, ochranným známkám podobné. Dle tohoto zákona se tak jedná o práva na označení, přesto u nich ale zůstalo u čistě nekalosoutěžní ochrany.

- 2) **vůle zákonodárce.** Zákonodárce nechtěl přenesením GH do MarkenG na do té doby platné právní situaci zásadně nic měnit a v podstatě měl v úmyslu pouhou kodifikaci judikatury týkající se § 3 UWG starého znění.
- 3) **judikatura Spolkového ústavního soudu (BVerfG).** Konkrétně bývá citováno rozhodnutí BVerfG z roku 1979 ve věci „*Weinbergsrolle*“¹⁹⁰ – „*Německé právo poskytuje GH ochranu proti nekalosti a uvádění veřejnosti v omyl; tato ochrana je ve své podstatě ochranou nekalosoutěžní. Ustanovení o ochraně GH nevycházejí z potřeby ochrany jich samých...; jedná se spíše o předpisy k potlačení falešných a klamavých údajů o původu, které navazují na skutkovou podstatu klamání veřejnosti. Chráněným statkem je poctivost obchodního styku; chráněna je instituce soutěže. Zákon neposkytuje žádné absolutní právo k výlučnému užívání GH, jako tak činí u známek nebo firmy. Ze zákazu užívání falešných údajů o původu v obchodním styku pramení pouhá nepřímá a reflexní ochrana těchto označení samotných.*“ Tímto výrokem odmítl Spolkový ústavní soud GH jako subjektivní právo a tím pádem i jejich ústavně právní ochranu v rámci čl. 14 GG.
- 4) **judikatura Spolkového soudního dvora (BGH).** Z ní lze zmínit několik významných rozhodnutí, ve kterých se BGH touto otázkou zabýval. Již za platnosti nového MarkenG judikoval ve věci „*Warsteiner II*“¹⁹¹, že GH, na rozdíl od známek a obchodních označení, neztělesňují žádná individuální práva, pokud by v jednotlivých případech nemohla být zapsána jako

¹⁸⁸ Dnes § 5 UWG – Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb, ze dne 3.7. 2004 (BGBl. část I, str. 1414).

¹⁸⁹ Tato ochrana GH podle § 3 UWG předpokládala, že údaj 1) může veřejnost vůbec jako údaj zeměpisný rozpoznat (ist erkennbar), 2) vyvolá ve veřejnosti představu o původu takto označeného zboží v této konkrétní oblasti, 3) používání GH je schopno vyvolat ve veřejnosti nesprávnou představu o zeměpisném původu a 4) tato představa je schopná přivést takto oklamáného spotřebitele ke koupi tohoto zboží, které by jinak nezakoupil. K tomu více – *Beier/Knaak*, GRUR Int. 1992, 411, 412.

¹⁹⁰ BVerfG GRUR 1979, 773, 777.

¹⁹¹ BGH GRUR 1999, 252, 253.

ochranná známka pro jeden podnik (k tomu výše). Tuto odlišnost GH od ostatních práv na označení pak BGH dále vyzdvihl ve svém rozhodnutí „*Stich den Buben*“¹⁹², kde GH pojal jako druh kolektivního goodwillu („*GH verkörpern eine Art kollektiven Goodwill*“), který náleží všem oprávněným podnikatelům, a tudíž nejsou, díky své nemožnosti přiřazení jednomu výlučnému nositeli práv, zásadně spojeny s individuálními ochrannými právy nebo subjektivními právy na označení. To, že se u GH nejedná o žádné duševní vlastnictví, vyřkl BGH ve svých dalších dvou rozhodnutích, a to v případech „*Warsteiner I*“¹⁹³, ve kterém dále zaznělo, že i v rámci nové legislativy, která vůči UWG působí jako *lex specialis*, je ochrana GH svojí povahou stále předmětem soutěžního práva; a „*SPA*“¹⁹⁴.

- 5) **žádný „vlastník“**. Dalším argumentem je, že GH nemají žádného vlastníka, který by jimi disponoval a mohl k nim např. udělit licenci.
- 6) **žádný registr**.¹⁹⁵ Oprávnění k používání GH vzniká nezávisle na jejich zápisu do rejstříku, rozhodnutí soudu, atd., ale na základě faktických skutečností, kdy na jedné straně stojí jejich použití oprávněnými producenty v obchodním styku, na druhé pak jejich vnímání veřejností.
- 7) **nevýlučná aktivní legitimace k podání žaloby**. Podle § 128 odst. 1 MarkenG ve spojení s § 8 odst. 3 UWG je k podání žaloby legitimován nejen oprávněný uživatel GH, ale také ostatní soutěžitelé, svazy, nebo průmyslové a obchodní komory. Tím je ochrana GH utvořena jako ochrana nekalosoutěžní a tvoří v rámci známkového práva cizí těleso.
- 8) **národní právo na ochranu proti nekalé soutěži spadá pod průmyslové a obchodní vlastnictví čl. 30 SES**. ESD rozhodl ve svém rozsudku ve věci „*Turron*“, že pod pojem „průmyslové a obchodní vlastnictví“ spadá, jinak než pod čl. 14 GG, i národní právo na ochranu proti nekalé soutěži, což jen potvrzuje pouhou zprostředkovanou ochranu GH.¹⁹⁶

¹⁹² BGH GRUR 2001, 73, 77.

¹⁹³ BGH GRUR 1999, 251.

¹⁹⁴ BGH GRUR 2001, 420, 422.

¹⁹⁵ K důvodům viz. *Berg*, GRUR Int. 1996, 425, 426.

¹⁹⁶ *Ingerl, Rohnke*, Markengesetz – Gesetz über den Schutz von Marken und sonstigen Kennzeichen, 2. Auflage, C.H.Beck, München 2003, Vorbemerkung zu §§ 126-139, m.č. 1 ve spojení s bodem 37 rozsudku „*Turron*“ – GRUR Int. 1993, 76, 79 – „...*takový cíl, jenž má zaručit poctivou soutěž, spadá do rámce ochrany průmyslového a obchodního vlastnictví ve smyslu čl. 30 SES...*“. Jiný názor *Fezer, K.H.*, Markenrecht: Kommentar zum Markengesetz, zur Pariser Verbandsübereinkunft und zum Madrider Markenabkommen, 3. Auflage, C.H.Beck, München 2001, § 126, m.č. 4 – *ESD uznal GH jako průmyslové a obchodní vlastnictví čl. 30 SES a nekalosoutěžní ochranu přiřadil jen k čl. 28 SES*; stejně tak *Büscher*, GRUR Int. 2008, 977, 981, 982 – *Čistě nekalosoutěžní ochrana proti uvádění v omyl*

Před učiněním závěru o tom, ke kterému názorovému táboru je vhodnější se připojit, je **třeba od sebe oddělit dvě zásadní věci** – a to **právní povahu GH** (to, co je chráněno) a **způsob, jakým jsou chráněna**. Chybný by byl ten dedukční postup, který by ze způsobu ochrany GH usuzoval na jejich právní povahu...

Jak bude dále ještě podrobněji rozebráno, jsou v rámci MarkenG všechna GH (tedy prostá, kvalifikovaná i ta, která splňují požadavky nařízení č. 510/2006) chráněna především proti jejich klamavému užívání, čímž je tedy spíše chráněna veřejnost před uváděním v omyl, potažmo zájem na poctivosti soutěže (§ 127 odst. 1 MarkenG). Dále je používání kvalifikovaných označení, která nesou výrobky se zvláštními vlastnostmi nebo kvalitou, vyhrazeno pouze zboží, které z takového místa pochází a také tyto vlastnosti či kvalitu vykazuje (§ 127 odst. 2 MarkenG – dle mínění veřejnosti) a upravena je i ochrana GH, které požívají zvláštní pověst a jež jsou chráněna proti jejich uvádění na zboží jiného původu, a to *i bez nebezpečí uvedení veřejnosti v omyl*, pakliže toto jejich užití na zboží jiného původu je způsobilo tuto jejich pověst bez oprávněného důvodu nekalým způsobem využít nebo poškodit (§ 127 odst. 3 MarkenG).¹⁹⁷ Často spolu dosažení ochrany podle odst. 2 a 3 velmi úzce souvisí.¹⁹⁸

Důležité pro určení právní povahy GH je hledisko jejich ***funkce v hospodářské soutěži***. Ta spočívá v tom, že je pod tímto zeměpisným označením uveden na trh výrobek, který pochází z určité geografické oblasti a prostřednictvím tohoto označení je odlišován od výrobků jiného původu. Pro producenta pak tvoří velmi významnou součást jeho obchodní strategie, neboť je jako název jeho výrobků prezentován veřejnosti, která si s ním pak do budoucna může začít spojovat určité žádané vlastnosti a dávat mu pak i přednost před jinými obdobnými produkty. Rozhodně se nejedná jen o pouhý prostředek k označování výrobků ve smyslu jejich úpravy v rámci označování potravin na jejich etiketách, které musí vyhovovat požadavku na ochranu spotřebitele. A tak ***je třeba u zeměpisných označení, která pro svého uživatele a jeho produkty plní funkci obdobnou funkci ochranné známky, uzнат jejich povahu nehmotného statku, průmyslového popřípadě duševního vlastnictví, a to nezávisle na tom, zda se jedná o označení kvalifikovaná či prostá***, což konec konců uznal i ESD v již zmíněném rozhodnutí „*Turron*“.

nepřirazuje ESD k průmyslovému a obchodnímu vlastnictví čl. 30 SES, takové narušení volného obchodu v rámci EU podle čl. 28 SES může být odůvodněno ve smyslu „Cassis“-rozhodnutí jen ochranou spotřebitele nebo obchodního styku.

¹⁹⁷ K tomu *Ilzhöfer, V.*, Patent-, Marken- und Urheberrecht, 7. Auflage, Verlag Vahlen, München 2007, str. 167.

Jen obtížně lze odůvodnit tvrzení, že nehmotnými statky a duševním vlastnictvím jsou pouze zeměpisná označení, která své vlastnosti a kvalitu prokazatelně odvozují od prostředí jejich výroby, přičemž označení těch produktů, které se na určitou zvláštnost oblasti svého původu odvolat nemohou, již do okruhu práv k duševnímu vlastnictví nepatří.¹⁹⁹ Vždyť za každým označením původu, které je něčím víc než pouhou informací o tom, kde byl produkt vyroben (i když i zde se dá rozlišovat mezi informacemi, které ve spotřebiteli vzbudí pocit důvěry a automaticky lepší kvality výrobku, což má vliv na jeho prodej – např. *made in Germany*²⁰⁰, či naopak – např. *made in China*), stojí stejná příležitost jeho oprávněného uživatele, dosáhnout a vydobýt si svou píli, úsilím, investicemi, propagací a kvalitou výrobků určité postavení na trhu a v konečném efektu tím i navýšit své příjmy. A proč by např. „Karlovarské oplatky“ jen proto, že se jejich výrobci odvolávají na výjimečnost vody (Vřídelní karlovarská léčivá voda²⁰¹), používané k jejich výrobě, statut průmyslového práva mít měly, ale „Hornodolní oplatky“, které obsahují „pouze normální“ vodu již nikoli, ačkoli se i bez použití speciální vody mohou pro svou lahodnou chuť těšit u svých spotřebitelů velké oblibě? Odůvodněn je tak pouze státní dozor nad dodržováním kvality nebo specifických vlastností výrobků s kvalifikovanými zeměpisnými označeními, který u označeních prostých není logicky potřeba. Hodnota odlišné vlastnosti použitých přírodních surovin nebo jedinečného přírodního prostředí je tak něčím navíc, co může producent daného produktu použít např. v rámci propagace k dosažení vyšších zisků, tato „jedinečnost“ však nemusí také být vždy jen předností. Lze si představit, že určitý produkt – např. potravina, právě díky své specifické chuti a složení, nalezne v rámci veřejnosti i mnohé odpůrce.

Nesprávnost argumentace, která by odvozovala povahu těchto označení od způsobu jejich ochrany, je pak zjevná i na *nejednotném systému ochrany* kvalifikovaných i prostých zeměpisných označení *na národní, bilaterální a evropské úrovni*. Měla by snad mít jinou povahu a charakter kvalifikovaná označení původu a zeměpisná označení potravin a zemědělských výrobků, která jsou registrována v rejstříku podle evropského nařízení č. 510/2006 než např. kvalifikovaná označení průmyslových výrobků, která splňují tytéž požadavky, nebo dokonce potravin a zemědělských výrobků, které požadavky nařízení splňují, ale, ať již z jakéhokoli

¹⁹⁸ Berg, GRUR Int. 1996, 425, 426.

¹⁹⁹ Podobně Beier/Knaak, GRUR Int. 1992, 411, 422.

²⁰⁰ Chráněno v rámci MD, Evropského celního kodexu, UWG a MarkenG. Nestačí, že je v Německu kontrolována pouze kvalita zboží, sestaveného z vícero částí. Důležitá je otázka, které znaky produktu jsou pro kvalitu zboží podstatné. A tak je uváděn v omyl kupující např. počítače „made in Germany“, jehož komponenty byly vyrobeny v cizině, neboť je pro zákazníka důležité, aby byly tyto vyrobeny právě v Německu, s čímž spojuje určitou záruku kvality. K tomu rozhodnutí Landesgericht Stuttgart – WRP 2004, 130.

důvodu, zaregistrována nebyla? Měla by mít jinou právní povahu prostá zeměpisná označení produktů jiného státu, která jsou např. v České republice na základě bilaterální smlouvy absolutně chráněna, než prostá česká označení v České republice? Odpověď zní ne, neboť by takový přístup nemohl být logicky odůvodněn, stejně tak, jako ani neexistuje žádný věcný důvod pro odlišnou formu a odlišný dosah ochrany těchto označení.

Právě především evropské právo spojuje se zařazením GH k duševnímu/průmyslovému vlastnictví určité právní následky, u kterých by se jen těžko hledalo odůvodnění jejich platnosti pouze pro kvalifikovaná zeměpisná označení při současném vyloučení jejich působení i na zeměpisná označení prostá. O **právu primárním**, konkrétně pak čl. 28 a 30 SES a rozhodnutí „*Turron*“, kdy ESD zařadil i prostá zeměpisná označení k průmyslovému a obchodnímu vlastnictví, neboť i ony se mohou těšit výborné pověsti mezi spotřebiteli a pro své oprávněné uživatele tak mít velkou hodnotu, již v této práci řeč byla. K tomu se připojuje fakt, že se lze i v evropském **právu sekundárním** setkat s významem a důležitostí zařazení zeměpisných označení pod pojem duševního/průmyslového vlastnictví. Za všechny zmiňme např.

- čl. 18 odst. 2 **směrnice č. 2000/13/ES**²⁰² stanovuje ze zákazu obchodu s potravinami, které jsou v souladu s touto směrnicí, výjimku pro neharmonizované vnitrostátní předpisy, která je oprávněná mimo jiné ochranou práv průmyslového a obchodního vlastnictví, uvádění provenience, označení místa původu a předcházení nekalé soutěži, nebo
- čl. 3 odst. 3 ve spojení s bodem č. 29 **směrnice č. 2000/31/ES**²⁰³, který stanovuje, že se odst. 1 a 2 čl. 3 této směrnice nevztahuje na průmyslová práva, dále
- bod č. 9 úvodního odůvodnění k **směrnici č. 2005/29/ES**²⁰⁴, dle kterého se tato směrnice nevztahuje na evropské a národní předpisy v oblasti ochrany duševního vlastnictví, stejně jako
- **nařízení č. 864/2007 – Řím II**²⁰⁵, které ve svém čl. 8 upravuje speciální kolizní normu pro mimosmluvní závazkové vztahy občanského a obchodního práva (které tedy vykazují vztah k právu různých zemí – **vztahy s mezinárodním prvkem**), vzniklé porušením práva duševního vlastnictví²⁰⁶ (použije se zásadně právo státu, ve kterém

²⁰¹ Číslo zápisu 72 v databázi českých OP a ZO ÚPV.

²⁰² Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 20.3. 2000 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se označování potravin, jejich obchodní úpravy a související reklamy.

²⁰³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 8.7. 2000 o elektronické komerci.

²⁰⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 11.5. 2005 o nekalých obchodních praktikách.

²⁰⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 11.7. 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy, platné od 11.1. 2009.

²⁰⁶ Dle bodu č. 26 úvodního odůvodnění se k právům duševního vlastnictví počítají i práva průmyslová.

je předmět průmyslového vlastnictví *chráněn*²⁰⁷ – *lex loci protectionis*²⁰⁸; v případě jednotné úpravy některého práva duševního vlastnictví předpisem EU – tedy např. ochranná známka Společenství, se použije právo státu, ve kterém byl tento *zásah spáchán* – čl. 8 odst. 2 nařízení), která je odlišná od kolizní normy pro mimosmluvní závazky z nekalé soutěže (čl. 6 – při nekalé soutěži ve vztahu k spotřebiteli se použije právo země ve které dochází nebo pravděpodobně dojde k narušení hospodářských vztahů nebo společných zájmů spotřebitelů; při zásahu jiného soutěžitele pak obecné pravidlo obsažené v čl. 4²⁰⁹ nařízení, tedy právo místa, kde škoda vznikla – *lex loci damni infecti*).²¹⁰ Vzhledem k zásadě teritoriality, která práva průmyslového vlastnictví ovládá, se však může zdát zakotvení zvláštní kolizní normy pro tato práva nadbytečné. Vždyť právě na základě této zásady mají průmyslová práva účinek pouze ve státě ochrany a tudíž může k jejich porušení dojít opět na území tohoto státu, kterýžto zásah by se pak zcela automaticky posuzoval podle tohoto konkrétního národního práva. Mezinárodní prvek se pak do mimosmluvních závazků vzniklých porušením práva průmyslového vlastnictví dostane tím, kdy ten, jehož práva mohou být porušena, pro ně nepoživá ochranu pouze v rámci území jednoho státu, ale má určitý „svazek“ práv v rámci vícero států. I zde však bude v konečném efektu aplikováno právo toho státu, v němž je předmět práva chráněn a na jehož území došlo ke škodlivému jednání. Tím se stává *místo škodlivého jednání* vždy i místem, jehož právo bude pro určení samotné existence zásahu a následku z toho plynoucích rozhodující. A tak je třeba dojít k závěru, že pro průmyslová práva, chráněná na národní úrovni, nevykazuje čl. 8 nařízení žádný nový kolizně právní význam a jeho zakotvení je pouhým potvrzením další platnosti věcně právního principu teritoriality.²¹¹ Větší význam tak připadá až čl. 8 odst. 2, který jasně stanovuje aplikovatelné právo při porušení práv chráněných na území Společenství, ke kterým se řadí i OP a ZO zapsaná v registru EU podle nařízení č. 510/2006. Při jejich porušení je tedy rozhodující právo státu, ve kterém ke škodlivému jednání došlo. Dále

²⁰⁷ Z čehož vyplývá, že v důsledku *principu teritoriality* musí nejprve takový stát ochranu daného práva znát a upravovat. Ahrens, C., Wettbewerbsrecht – Grundlagen – Fallgestaltungen – Rechtsfolgen, Erich Schmidt Verlag, Berlin 2006, 1.5 m.č. 48.

²⁰⁸ Sack, WRP 3/2000, 269, 270, 281, 282.

²⁰⁹ K tomu Junker, NJW 2007, 3675, 3678.

²¹⁰ Nařízení nepamatuje na případ konkurenční aplikace vícero zvláštních skutkových podstat. Tak mohou vyvstat problémy s odlišením podstat mezinárodního práva nekalosoutěžního a práva nehmotných statků, a to např. při neoprávněném využívání a omezování práv z nezapsané známky nebo jiného označení užívaného v obchodním styku, ve smyslu čl. 4 odst. 4 písm. b) směrnice č. 89/104/EHS – Handig, GRUR Int. 2008, 24, 27.

²¹¹ Stejně Buchner, GRUR Int. 2005, 1004, 1007.

- **nařízení č. 1383/2003**²¹², které obsahuje ustanovení o zabavení zboží na hranici, u kterého existuje podezření, že porušuje práva duševního vlastnictví. V čl. 2 odst. 1 písm. c) iv) řadí ke zboží porušující práva duševního vlastnictví to, jehož označení je v členském státě, v němž je podána žádost o přijetí opatření celních orgánů, chráněno jako označení původu nebo zeměpisné označení tohoto členského státu, k nimž se např. v Německu řadí i zeměpisná označení prostá.²¹³ A v neposlední řadě pak i
- **směrnice č. 2004/48/ES**²¹⁴, která v čl. 1 uvádí jako svůj předmět úpravy opatření, řízení a nápravná opatření nezbytná k zajištění dodržování práv duševního vlastnictví, které zahrnuje práva průmyslového vlastnictví. Počínaje bodem č. 4 svých úvodních odůvodnění se odvolává na dohodu TRIPS, která k duševnímu vlastnictví počítá zeměpisná označení ve smyslu čl. 22 odst. 1 TRIPS; tedy označení kvalifikovaná, u kterých jimi označené zboží vykazuje určitou kvalitu, pověst nebo jiné vlastnosti, odvozené od jejich zeměpisného původu (viz. výše). Protože však ESD v již několikrát zmiňovaném rozhodnutí „*Turron*“ („*Exportur*“) přiřadil i jednoduchá (prostá) zeměpisná označení k průmyslovému vlastnictví, je třeba se přiklonit k názoru, že jsou tedy i tato označení do směrnice zahrnuta (k tomu ještě níže).²¹⁵

Zatímco je proklamovaným *cílem UWG*, tedy zákona na ochranu proti nekalé soutěži, regulace chování podnikatelů na trhu s cílem ochrany zájmů spotřebitelů a ostatních soutěžitelů a s tím zároveň i zájmů veřejnosti²¹⁶ (ochrana a zajištění poctivosti soutěže), je *cílem MarkenG*, tedy zákona, který upravuje průmyslová práva na označení, především ochrana těchto práv, potažmo jejich vlastníků a oprávněných uživatelů. Spolkovým soudním dvorem²¹⁷ a stejně tak i německou literaturou²¹⁸ je obecně zastáván názor o výlučnosti MarkenG a použití UWG popřípadě jiných norem až teprve v tom případě, kdy dojde k určitému chování, na které se ustanovení MarkenG nevztahuje („*Soweit der Anwendungsbereich des MarkenG reicht, sind andere Ansprüche ausgeschlossen.*“). Jinak tedy, než v rámci české právní úpravy (viz. výše),

²¹² Nařízení Rady ze dne 22.7. 2003 o přijímání opatření celních orgánů proti zboží podezřelému z porušování určitých práv duševního vlastnictví a o opatřeních, která mají být přijata proti zboží, o kterém bylo zjištěno, že tato práva porušilo.

²¹³ K tomu *Büscher*, GRUR Int. 2008, 977, 982.

²¹⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 29.4. 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví.

²¹⁵ Stejně *Büscher*, GRUR Int. 2008, 977, 982.

²¹⁶ *Lettl, T.*, Das neue UWG, C.H.Beck, München 2004, str. 8-10.

²¹⁷ BGH GRUR 2002, 622, 623 – „*shell.de*“ – „...*das MarkenG enthalte eine umfassende, in sich geschlossene kennzeichenrechtliche Regelung*“ (bylo rovněž judikováno pravidlo, podle kterého ustoupí právo na ochranu jména ochranné známkoprávní podle § 14 nebo 15 MarkenG); k rozhodnutí „*MAC-Dog*“ – GRUR 1999, 161 – *Erdmann*, GRUR 2001, 609, 610.

nemůže dojít ke konkurenci těchto norem a jejich nároků. A tak budou normy UWG podle § 2 MarkenG aplikovány např. v těch případech, kdy dojde k použití GH mimo obchodní styk nebo pokud nedojde k naplnění jednotlivých předpokladů skutkových podstat podle MarkenG.²¹⁹ Čistě nekalosoutěžní předpisy, které by pak po zásahu do práv GH mohly být aplikovány, budou především ustanovení § 4 číslo 7 a 11, § 5 a § 6 odst. 2 čísla 3-6 UWG.²²⁰

Ještě před tím, než bude v jedné z dalších částí této práce podrobně pojednáno o rozsahu ochrany GH, lze tento *exkurs* k právní povaze GH *uzavřít* tak, že oba tábory, jejichž argumenty zde byly v krátkosti nastíněny, mají svým způsobem pravdu. U GH se bezesporu jedná o druh označení, pod kterým jsou výrobky uváděny na trh, a to ať již takové, které vykazují souvislost mezi svými vlastnostmi a místem svého původu nebo ty, které spíše než na speciální přírodní zdroje sází např. na zvláštní recepturu. A tak platí nejen pro kvalifikovaná, ale i prostá zeměpisná označení, že se jedná o absolutní kolektivní práva, která působí výlučně vůči všem neoprávněným uživatelům těchto označení. Pluralita oprávněných uživatelů pak nutně nevyklučuje jejich zařazení mezi práva průmyslového, popřípadě duševního vlastnictví,²²¹ neboť se lze s tímto jevem setkat např. i u kolektivních ochranných známek, které bezpochyby představují průmyslové právo na označení. Jsou to tedy nehmotné statky, které slouží k identifikaci produktů a tím i jejich odlišení od produktů jiných podniků jiného zeměpisného původu.

Co se pak *způsobu jejich ochrany* týče, jsou tato označení zakotvena v rámci MarkenG, který upravuje práva na označení; jmenovitě pak ochranné známky, obchodní označení a právě i GH. Tím, že zákonodárce upravil všechna tato práva na označení společně v rámci jednoho zákona, vyslovil se pro jejich rovnocennost, což podpořil i BGH, když judikoval „zásadu jednotnosti“²²² práv na označení. Stejně jako je GH v rámci MarkenG přiřknuta pozice práv, které na základě své priority mohou vyvolat vymazání zápisu ochranné známky (§ 13 MarkenG jako „*sonstige ältere Rechte*“), bere tato označení v potaz i evropský zákonodárce a upravuje je

²¹⁸ Möller, A., Lizenzen an Unternehmenskennzeichen, Peter Lang GmbH Verlag, Frankfurt am Main 2007, str. 23; Ullmann, GRUR 1999, 666, 668; Büscher, GRUR Int. 2005, 801, 802; k tezi přednosti také Bornkamm, GRUR 2005, 97, 98 a n.

²¹⁹ K tomu více Schaefer, T., Normenkonkurrenz beim Schutz von Marken und geschäftlichen Bezeichnungen, Peter Lang GmbH Verlag, Frankfurt am Main 2005, str. 261-265.

²²⁰ Büscher, GRUR Int. 2008, 977, 982. Blíže k jednotlivým skutkovým podstatám § 4 č. 7 – zlehčující a hanobivé používání označení, č. 11, § 5 a klamavé údaje o původu zboží v rámci klamavé reklamy, § 6 a srovnávací reklama v Lettl, T., Das neue UWG, C.H.Beck, München 2004, str. 120-123, 159-166, 167-195, 214-219.

²²¹ Stejně Büscher, GRUR Int. 2008, 977, 983.

²²² „Der Grundsatz der Einheitlichkeit der Kennzeichenrechte...“ – BGH, I ZR 117/98, rozsudek ze dne 26.10. 2000 ve věci „*WINDSURFING CHIEMSEE*“.

v rámci *nařízení o ochranné známce Společenství*. V rámci tohoto nařízení však nejsou všechna starší práva vybavena stejným účinkem. A tak je rozlišováno mezi „jiným označením užívaným v obchodním styku, jehož význam není pouze místní“, které dle čl. 8 odst. 4 nařízení²²³ může sloužit jako relativní důvod pro zamítnutí zápisu ochranné známky Společenství²²⁴ (mezi něž jsou literaturou řazena OP a ZO zapsaná podle nařízení č. 510/2006²²⁵), dále „jiným starším právem“, na jehož základě lze ochrannou známku Společenství prohlásit za neplatnou (čl. 52 odst. 2 nařízení) a „starším právem místního významu“, které může v daném místě své působnosti vyloučit možnost užívání ochranné známky Společenství (čl. 107 nařízení).²²⁶ GH jsou tedy postavena na roveň ochranných známek a ostatních obdobných práv. Tento aspekt tedy hovoří pro jejich průmyslově právní ochranu v rámci MarkenG.

Pakliže se však od obecných ustanovení a systematiky MarkenG přesuneme k samotné úpravě ochrany GH v rámci jeho § 126 a n., jedná se spíše o *ochranu typickou pro právo na ochranu proti nekalé soutěži*. Porušení práv k GH je posuzováno převážně dle vnímání veřejností a nebezpečí jejího uvedení v omyl. To platí i pro zeměpisná označení produktů s určitou zvláštní vlastností nebo kvalitou, stejně tak jako pro posouzení protiprávnosti nebo dovolenosti užívání tzv. delokalizačních klauzulí. A tak když porovnáme způsob ochrany zeměpisných označení původu v rámci českého a evropského práva (registr, označení požívají absolutní ochrany před zdruhověním a používáním delokalizačních klauzulí) na straně jedné a práva německého na straně druhé (žádný registr, v popředí nestojí ochrana GH jako takových, ale spíše zájem na zachování poctivosti soutěže a předcházení nebezpečí uvedení veřejnosti v omyl, poskytnutí práva obrany proti nekalému chování soutěžitelů v případě konkrétního

²²³ K dřívější a nyní platné úpravě tohoto ustanovení – *Berlit*, GRUR 2003, 746, 747.

²²⁴ K tomu podrobněji *Jochová*, PV 3-4/2003, 56, 59, 60; není nutné, aby byla dřívějšímu označení udělena ochrana na základě národního registračního procesu; *Hipšrová*, PV 11-12/2004, 192, 197. Dále *Ingerl, R.*, Die Gemeinschaftsmarke, Richard Boorberg Verlag, Stuttgart 1996, str. 71, který k tomuto ustanovení vyslovuje kritiku v tom smyslu, že nedbá zásady stejného postavení práv na označení, když nezohledňuje označení, která mají pouze místní význam; *Klaka, R., Schulz, A.*, Die Europäische Gemeinschaftsmarke – Überblick für die Praxis, Deutscher Anwalt Verlag, Bonn 1996, str. 29, 30; *Eisenführ, G., Schennen, D.*, Gemeinschaftsmarkenverordnung, Carl Heymanns Verlag 2007, str. 178-181.

²²⁵ *Schricker, G., Bastian, E.M., Knaak, R.*, Gemeinschaftsmarke und Recht der EU-Mitgliedstaaten, C.H.Beck, München 2006, str. 95. S tímto omezením pouze na evropská OP a ZO však znění ustanovení čl. 8 odst. 4 nařízení není zcela v souladu. To totiž vyžaduje, že právo, které bude proti zápisu známky namítáno, musí požívat priority a poskytovat svému majiteli právo zakázat užívání pozdější ochranné známky. A právě takový účinek mají GH, která nejsou zapsána v evropském registru, v rámci § 13 MarkenG. Z toho plyne, že by **práva plynoucí z čl. 8 odst. 4 nařízení měla příslušet i nezapsaným zeměpisným označením**.

²²⁶ K tomu podrobně publikace, uvedená v poznámce pod čarou č. 207, konkrétně pak její str. 95-102. K prosazení starších národních práv oproti ochranné známce Společenství viz. *Knaak*, GRUR Int. 1997, 864, 871.

rušivého zásahu), je zjevné, že německý zákonodárce, ač v rámci zákona na ochranu průmyslových práv na označení, zvolil spíše **nekalosoutěžní způsob ochrany GH**.

3.2 Vznik, trvání a zánik ochrany; možné způsoby ochrany

Zásadně lze rozlišit dva základní způsoby vzniku ochrany těchto průmyslových práv, a to u zeměpisných označení, která jsou vedena ve speciálním rejstříku jejich zápisem do něj (**formální ochrana**), u označení, která do rejstříku zapisována nejsou, jejich použitím v obchodním styku (**neformální ochrana**). Jelikož je však paleta možných způsobů ochrany těchto práv mnohem širší (řeč již byla např. o individuálních a kolektivních ochranných známkách, zmíněna bude dále třeba i nezapsaná ochranná známka vzniklá užíváním a získáním rozlišovací způsobilostí či nezapsané označení), bude o nich v rámci této subkapitoly podrobně pojednáno na základě české a německé právní úpravy. Stejně tak budou rozebrány i možné důvody zániku ochrany zeměpisných označení produktů, jako i doba jejího trvání v rámci obou zmíněných právních řádů.

3.2.1 česká právní úprava

Jak již bylo výše rozebráno, rozhodl se **český** zákonodárce pro průmyslově právní ochranu pouze u kvalifikovaných označení - konkrétně tedy označení původu a zeměpisných označení, kterou zakotvil v z.č. 452/2001 Sb., přičemž pro získání ochrany těchto označení zvolil cestu **registrace** (§ 3 zmíněného zákona). Stejně tomu tak bylo i za platnosti předešlého zákona, tedy **z.č. 159/1973 Sb.**, o ochraně označení původu výrobků. Tento zákon však oproti dnes platnému z.č. 452/2001 Sb. vykazuje mnohé **odlišnosti**.²²⁷ Nejenže jeho předmětem byla pouze označení původu (§ 1 - upravená na základě LD) a podmínkou pro zápis, o nějž mohla žádat fyzická nebo právnická osoba (§ 7) a který působil ode dne dojití přihlášky ÚPV (§ 9), byla obecná známost zeměpisného názvu, ale také to, že každý další uživatel, který splňoval předepsané podmínky, musel být za účelem získání možnosti užívání takového označení zapsán do rejstříku (§ 3, 8). A právě tato povinnost zápisu způsobovala při mezinárodním zápisu označení původu potíže, neboť bylo třeba s každým novým uživatelem provést změnu takového zápisu, při které však úřady ostatních členských zemí LD mohly další ochranu tomuto OP

²²⁷ Podrobně ke starší právní úpravě viz. *Jakl, L. a kol., Ochranné známky a označení původu, ÚPV, Praha 2002, str. 71-78; Zamrzla, PV 9/1994, 269-273; Lochmanová, L., Práva na označení, Orac, Praha 1997, str. 119-124.*

odmítnout.²²⁸ V zájmu předejití této komplikace a slučitelnosti s nařízením č. 2081/1992, byla do nového z.č. 452/2001 Sb. zavedena koncepce nová, která vzala na zřetel zvláštní postavení a funkci těchto označení, která (kromě toho, že přináší výhodu producentovi při umístování jimi označeného zboží na trh) plní především pro spotřebitele funkci informační. Na prvním místě tak nestojí monopolizace tohoto předmětu práva pro určitý subjekt, což má za následek možnost užívání zapsaných označení i ostatními místními uživateli, kteří nejsou zapsáni do rejstříku (§ 8 odst. 2 z.č. 452/2001 Sb.), ani nejsou členy zapsaného sdružení (v případě splnění podmínek pro zápis OP/ZO a podmínek členství ve sdružení má takový výrobce/zpracovatel právo na přijetí za člena - § 5 odst. 6 zákona), ale jejich výrobky přesto splňují stejné požadavky kvality jako výrobky zapsaného uživatele - žadatele.

Zápisu OP/ZO do rejstříku předchází podání žádosti splňující zákonné požadavky a samozřejmě i úspěšně provedené a zakončené řízení před ÚPV. Kdo je oprávněn žádost o zápis do rejstříku podat a co musí taková žádost obsahovat upravuje § 5 z.č. 452/2001 Sb. Na rozdíl od předchozí právní úpravy může žádost podat sdužení výrobců nebo zpracovatelů („sdužení“), tedy osob, které v dané lokalitě vyrábějí, zpracovávají nebo připravují zboží stejného druhu bez ohledu na jeho právní formu nebo složení.²²⁹ V souladu s čl. 5 odst. 1 ve spojení s čl. 16 písm. c) nařízením č. 510/2006 a čl. 2 prováděcích pravidel²³⁰ k tomuto nařízení, může o zápis OP/ZO do rejstříku požádat i pouze jednotlivá fyzická nebo právnická osoba, jestliže v době podání žádosti jako jediná vyrábí, zpracovává a/nebo připravuje zboží na území a za podmínek vymezených v § 2 písm. a) a b) z.č. 452/2001 Sb. V žádosti je nutné uvést především název OP/ZO, zeměpisné vymezení území jeho původu, výčet zboží, kterého se má označení týkat a také popis vlastností nebo kvalitativních znaků zboží, které jsou dány zvláštním zeměpisným prostředím. K žádosti je nutno přiložit i potvrzení orgánů státní správy o tom, že se provozovna žadatele nachází v místě, jehož zeměpisný název je součástí přihlašovaného označení, stejně jako i osvědčení o splnění požadavků kladených na vlastnosti nebo kvalitativní znaky zapisovaného zboží (§ 5 odst. 4 zákona). Žadatelem o zápis může být i osoba s trvalým pobytem nebo sídlem mimo území ČR, která má OP/ZO podle práva platného v zemi původu zboží. Taková osoba musí být v řízení zastoupena advokátem nebo patentovým zástupcem podle zvláštních právních předpisů (§ 14

²²⁸ Horáček, R. a kol., Práva na označení, C.H.Beck, Praha 2004, str. 242.

²²⁹ Sdružení může být vytvořeno např. podle z.č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, či § 20f a n. a § 829 a n. ObčZ. (Horáček, R. a kol., Práva na označení – komentář, C.H.Beck, Praha 2004, str. 242). Sdružení podle ObčZ. nemá dle jeho § 829 odst. 2 způsobilost k právům a povinnostem, na což pamatuje z.č. 452/2001 Sb. ve svém § 5 odst. 2, podle kterého musí takové sdružení zmocnit k řízení u ÚPV jednoho ze svých účastníků. Pokud dojde ke změně ve sdružení, nemá to vliv na zápis označení v rejstříku – Slovácová, PV 7-8/2001, 137, 141.

zákona) a k žádosti nemusí přiložit potvrzení orgánů české státní správy, neboť postačí, když je nahradí osvědčením o ochraně OP/ZO podle práva platného ve státě původu zboží (§ 5 odst. 7). Pro zemědělské výrobky a potraviny, které jsou buď určené nebo neurčené pro lidskou výživu (jejich seznam je obsažen v příloze č. 1 a 2 prováděcí vyhlášky, o které již byla zmínka), musí být žádost doložena ještě zvláštní specifikací podle § 6 zákona, která stanoví především charakteristické vlastnosti těchto produktů, vymezí zvláštnosti zeměpisného prostředí jejich původu (§ 5 odst. 5) a zároveň prokáže i souvislost mezi těmito dvěma faktory (§ 6 písm. f) zákona).

Vymezení tohoto „standardu kvality“, který musí splňovat všechny produkty, které mají nést zapsané označení, obsahuje § 6 z.č. 452/2001 Sb., který je skoro totožný s čl. 4 nařízení č. 510/2006. Prováděcí pravidla k tomuto nařízení se pak podrobněji zmiňují o skoro každém jednotlivém bodě **specifikace**, mimo jiné ve svém čl. 8 i o čl. 4 odst. 2 písm. e) nařízení č. 510/2006. Na rozdíl od § 6 písm. e) českého zákona, který pro specifikaci vyžaduje pouze popis způsobu získání, se však evropská ustanovení zabývají rovněž údajem o balení, který může do specifikace doplnit sdružení přihlašující označení, pakliže pokládá za odůvodněnou nutnost umístění tohoto procesu pouze do vymezené zeměpisné oblasti, aby tím byla zachována jakost, zaručen původ nebo zajištěna kontrola. Podle pravidel pak takové omezení volného pohybu zboží musí být opodstatněno důvody, které se vztahují konkrétně k danému produktu. To, že jsou taková ustanovení v souladu nejen s nařízením č. 2081/92, ale i se zásadou volného pohybu zboží primárního evropského práva, judikoval ESD již v několika svých rozhodnutích. Za všechna lze uvést např. rozsudek ve věci „*Rioja-Wein*“²³¹, ve kterém se jednalo o posouzení národních předpisů, která jako podmínku pro možnost označování vín daným označením původu stanovují nutnost stáčení vína do lahví právě v produkční oblasti vína a nikde jinde. Takové opatření představuje omezení exportu ve smyslu čl. 29 SES, které je však na základě čl. 30 SES ospravedlněno z důvodu ochrany práv průmyslového a obchodního vlastnictví. Z pohledu ESD je totiž podmínka stáčení vín v produkční oblasti důležitá pro ochranu reputace vína a posílení kontroly dodržování jeho konkrétních vlastností a kvality, což by při stáčení na jiném území bylo jen těžko dosažitelné.²³² V podobném duchu se pak nesla i další dvě rozhodnutí, a to rozsudky

²³⁰ Nařízení Komise (ES) č. 1898/2006 ze dne 14.12. 2006, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 510/2006 („prováděcí pravidla“).

²³¹ EuGH GRUR Int. 2000, 750-755, především pak jeho body 58, 59 a 77.

²³² Národní úprava musí splňovat podmínky nutnosti a přiměřenosti a zároveň nesmí být k dispozici žádný jiný, stejně účinný ale méně restriktivní prostředek. K tomu *Köhler/Piper*, Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb, 3. Auflage, C.H.Beck, München 2002, m.č. 68b; *Lenz, C.O., Borchardt, K.D.*, EU- und EG-Vertrag – Kommentar zu dem Vertrag über die Europäische Union und zu dem Vertrag zur Gründung der Europäischen Gemeinschaft, 4. Auflage 2006, Bundesanzeiger Verlag, Linde, Helbing &

ESD vydané ve stejný den; jeden ve věci „*Grana Padano*“²³³, ve kterém bylo vyřčeno, že nařízení č. 2081/92 neodporuje podmínka, která stanoví, že může být chráněné označení původu použito pouze pro sýr, u něhož jeho strouhání a balení probíhá pouze v produkční oblasti (kterážto podmínka je stanovena v rámci specifikace a je také v souladu s čl. 29 SES) a druhý pak ve věci „*Prosciutto di Parma*“²³⁴, ve kterém byla podmínka krájení a balení - tentokrát šunky rovněž shledána v souladu se zmíněným nařízením a SES.²³⁵ O případnou změnu specifikace může u Úřadu požádat pouze žadatel o zápis OP/ZO (§ 9 z.č. 452/2001 Sb.).

Podáním žádosti u ÚPV, které podléhá správnímu poplatku, je zahájeno řízení o žádosti o zápis OP/ZO. V rámci tohoto řízení, které je založeno na průzkumovém principu²³⁶, zjišťuje Úřad splnění zákonných podmínek pro zápis označení do rejstříku, stejně jako i dodržení zákonem stanovených formálněprávních náležitostí žádosti (§ 7 odst. 1 z.č. 452/2001 Sb.). V případě zjištěného nedodržení těchto náležitostí poskytne Úřad žadateli přiměřenou lhůtu k jejich odstranění. Pakliže tak žadatel neučiní, Úřad řízení zastaví (§ 7 odst. 2). K zastavení řízení dojde rovněž v případě, kdy si Úřad pro zápis zemědělského výrobku nebo potraviny vyžádá doložení splnění specifikace nálezem kontrolního orgánu a žadatel tento nález do uplynutí lhůty stanovené Úřadem nepředloží (§ 7 odst. 5). Důsledkem počátečního vyloučení označení ze zápisu podle § 4 nebo nesplnění podmínek zápisu stanovených z.č. 452/2001 Sb. je pak zamítnutí žádosti (§ 7 odst. 3). V případě, kdy je vše v pořádku, kdy tedy podaná žádost obsahuje předepsané náležitosti a OP/ZO vyhovuje zákonem stanoveným podmínkám, zapiše Úřad označení do rejstříku a zápis oznámi ve Věstníku.²³⁷ O tomto zápisu pak vydá žadateli osvědčení (§ 7 odst. 4).

Pro řízení podle z.č. 452/2001 Sb. platí, až na několik málo výjimek, **správní řád** (SpŘ)²³⁸ (§ 13 odst. 1). Pro přezkoumání rozhodnutí Úřadu se tedy použije § 152 SpŘ a jeho úprava rozkladu²³⁹. Rozklad lze proti rozhodnutí ústředního správního úřadu podat ve lhůtě 15

Lichtenhahn, str. 444 a n. – je rozebrána i zásada přiměřenosti (Grundsatz der Verhältnismäßigkeit) národních opatření.

²³³ EuGH GRUR 2003, 609-616, body 49 a 53, ve kterých je uvedeno, že je strouhání a balení sýra důležitou operací, která, pakliže by byla prováděna na jiném místě, by mohla poškodit jakost a dobrou pověst označení původu, stejně jako i ohrozit záruku autentičnosti výrobku.

²³⁴ EuGH GRUR 2003, 616-622, EuGH GRUR Int. 2003, 929-936, bod 65 a 68.

²³⁵ K tomu *Büscher*, GRUR Int. 2005, 801, 809.

²³⁶ *Slováková, Z.*, Průmyslové vlastnictví, LexisNexis, Praha 2007, str. 178.

²³⁷ Co je zapisováno do rejstříku a oznamováno ve Věstníku zakotvuje § 15 z.č. 452/2001 Sb.

²³⁸ Z.č. 500/2004 Sb., správní řád.

²³⁹ Podrobně o rozkladu, co jím lze napadnout, složení rozkladové komise a možném způsobu ukončení řízení o rozkladu, stejně jako o přezkumném řízení, obnově řízení a novém rozhodnutí podle ustanovení §

dnů ode dne jeho oznámení (§ 83 SpŘ). O podaném rozkladu rozhoduje předseda Úřadu na návrh jím ustanovené komise. Rozklad je řádným opravným prostředkem, který má suspenzivní účinek (§ 85 SpŘ), nikoli však již účinek devolutivní (nad ÚPV, jakožto ústředním orgánem státní správy, již neexistuje správní orgán vyššího stupně, který by jeho rozhodnutí mohl přezkoumat). Podle § 13 odst. 1 z.č. 452/2001 Sb. se nepoužije § 152 odst. 3 a 5 SpŘ, tedy ustanovení o složení rozkladové komise a o možném způsobu ukončení řízení o rozkladu. Pravomocná rozhodnutí Úřadu jsou přezkoumatelná ve správním soudnictví (§ 13 odst. 2 zákona, který odkazuje na z.č. 150/2002 Sb., soudní řád správní – SŘS). V prvním stupni je k rozhodnutí o rozkladovém rozhodnutí předsedy ÚPV příslušný Městský soud v Praze,²⁴⁰ proti jehož rozhodnutí lze opět podat kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně.²⁴¹

Ochrana OP/ZO vzniká dnem zápisu do rejstříku (§ 8 odst. 1 z.č. 452/2001 Sb.). Jedná se o konstitutivní úkon Úřadu, kterým se zakládají subjektivní veřejná práva fyzické nebo právnické osoby.²⁴² Doba ochrany zapsaného označení není časově omezena. U zapsaných zemědělských výrobků nebo potravin může žadatel o zápis OP/ZO požádat u ÚPV o změnu specifikace (§ 9 zákona, čl. 9 nařízení č. 510/2006). V souladu s čl. 10 nařízení č. 510/2006 upravuje z.č. 452/2001 Sb. úřední kontrolu specifikace. Ta je prováděna Státní zemědělskou a potravinářskou inspekcí nebo Státní veterinární správou (§ 10 odst. 1). Pakliže tyto zjistí nedostatky, jsou oprávněny po uživateli OP/ZO požadovat jejich odstranění. V případě, kdy požadavky kontrolního orgánu nebudou splněny, lze přikročit až ke zrušení OP/ZO (§ 11 odst. 1 písm. c) zákona).

Kromě tohoto případu může dojít ke **zrušení zápisu** OP/ZO i z jiných důvodů. Důvody zániku ochrany označení jsou taxativně stanoveny § 11 z.č. 452/2001 Sb. Řadí se k nim pod písm. **a**) případy, kdy bylo OP/ZO zapsáno do rejstříku, ačkoli již od počátku nesplňovalo podmínky stanovené pro tento zápis zákonem (zápis je zrušen s účinky *ex tunc*), pod písm. **b**) pak stav, kdy dojde k dodatečnému odpadnutí podmínek stanovených pro zápis (zrušení *ex nunc*) a pod písm. **c**) již zmíněné nesplnění požadavků specifikace, a to ani v dodatečné lhůtě

101 SpŘ a celkově o vlivu nového SpŘ na řízení o opravných prostředcích před ÚPV viz. *Kolářová*, PV 11-12/2005, str. 189-196.

²⁴⁰ § 6 z.č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví, k tomu *Hák*, PV 4/2008, 109, 112-114.

²⁴¹ *Telec, I., Tůma, P.*, Přehled práva duševního vlastnictví, Doplněk, Brno 2006, str. 20.

²⁴² *Slováková, Z.*, Průmyslové vlastnictví, LexisNexis, Praha 2007, str. 181.

poskytnuté kontrolním orgánem (*ex nunc*).²⁴³ Řízení o zrušení zápisu (§ 141 SpŘ) může být zahájeno na návrh dotčené osoby, příslušného kontrolního orgánu nebo z vlastního podnětu Úřadu (*ex officio*).²⁴⁴

Protože však k průmyslovému vlastnictví nepatří pouze označení kvalifikovaná, kterým je věnován z.č. 452/2001 Sb., ale i **zeměpisná označení**, která v **rejstříku registrovaná nejsou**, je třeba se krátce zmínit i o jejich ochraně. Jak již bylo v této práci zmíněno, je možné nechat si tato označení registrovat jako ochrannou známku. Jelikož však cesta k tomuto druhu ochrany může být zdlouhavá, neboť takové označení zpravidla hned od počátku nebude naplňovat všechny požadavky, které jsou na zápis označení do rejstříku ochranných známek kladeny, je třeba se poohlédnout i po jiné ochraně, která nezapsaná zeměpisná označení provází od počátku jejich použití pro konkrétní výrobky v obchodním styku. K tomuto účelu je třeba si vzít na pomoc ObchZ a jeho ustanovení o nekalé soutěži. Již v jeho § 41 je zakotvena zásada, že mají osoby, které se účastní hospodářské soutěže, právo svobodně rozvíjet svou soutěžní činnost v zájmu dosažení hospodářského prospěchu, jsou však při tom i zároveň povinny dbát právně závazných pravidel hospodářské soutěže a nesmějí účast v soutěži zneužívat.

Konkrétní ochranu, její rozsah a dobu, kdy ji bude určité zeměpisné označení potřebovat, se dá teoreticky rozdělit do určitých etap. V **počáteční fázi** bude přicházet v úvahu především ustanovení § 46 o klamavém označení zboží. Ten, kdo se tímto ustanovením bude muset řídit, je již samotný výrobce, jehož produkty nesou dané zeměpisné označení (tím je tedy chráněn zájem veřejnosti na pravdivé informaci o místě původu výrobku), ale je tím již i nepřímo chráněno toto označení, neboť lze zakročit proti všem ostatním producentům (§ 53 ObchZ), kteří by chtěli toto označení použít a zároveň by tím došlo ke klamání veřejnosti (např. by pod tímto názvem byly uváděna na trh produkty, které by pocházely z jiné oblasti). V **pozdějších fázích**, kdy se pak konkrétní produkt a s ním i jeho zeměpisné označení prosadí na trhu a získá si určitou pozici, lze očekávat i zvýšený zájem soutěžitelů tuto pozici ohrozit nebo využít ke svému prospěchu. V tomto případě je možné uvažovat o využití ochrany např. proti úmyslnému vyvolání nebezpečí záměny (§ 47 ObchZ), parazitování na pověsti výrobků soutěžitele (§ 48 ObchZ), proti klamavému používání delokalizačních klauzulí (§ 46 odst. 2 ObchZ) či zlehčování (§ 50 ObchZ).

²⁴³ Důvodem zrušení zápisu již naopak není akt vzdání se označení všemi zapsanými uživateli (§ 10 odst. 1 písm. c) z.č. 159/1973 Sb. (k tomu *Lochmanová*, PP 2/2001, 7, 14, 15). To je logickým důsledkem zásady zakotvené v § 8 odst. 2 z.č. 452/2001 Sb.

²⁴⁴ K tomu *Kupka*, PV 5-6/2001, 104, 106.

Ochrana je však možná i proti jiným nekalým způsobům jednání, než které jsou vypočteny v § 44 odst. 2 ObchZ, za podmínky naplnění všech kritérií generální klauzule § 44 odst. 1 ObchZ.²⁴⁵

Uživatel nezapsaného zeměpisného označení, užívaného v obchodním styku, získá postupem času rovněž právo obrany proti zápisu ochranné známky pro shodné nebo podobné výrobky, popřípadě může omezit její účinky (§ 10 odst. 2 ZOZ). Již předešlý zákon o ochranných známkách č. 137/1995 Sb. pamatoval ve svých ustanoveních § 9 a 16 na nezapsaná označení. Takové označení muselo v uplynulých dvou letech před podáním přihlášky shodné nebo zaměnitelné ochranné známky získat rozlišovací způsobilost pro stejné nebo podobné výrobky jeho držitele (§ 9 odst. 1 písm. c) z.č. 137/1995 Sb.).²⁴⁶ V aktuálně platném ZOZ je možnost podání námítky proti zápisu ochranné známky na základě staršího nezapsaného označení upravena v § 7 odst. 1 písm. g) ZOZ (v úvahu by přicházelo využití i písm. j) ZOZ, neboť se i u nezapsaných zeměpisných označení jedná o průmyslové vlastnictví). Důležitou roli zde hraje požadavek územního rozsahu označení. Podle něho nesmí mít označení pouze „místní dosah“, přičemž lze z toho, že ochranná známka působí na celém území ČR, dovodit, že aby bylo možno zápis známky odvrátit, musí být i nezapsané zeměpisné označení užíváno v rámci celého území republiky. Na rozdíl od dřívějšího zákona odpadlo v novém ZOZ časové vymezení potřebné doby užívání 2 let, pouze je stanoveno, že právo k takovému označení musí vzniknout přede dnem podání přihlášky k zápisu ochranné známky. I přes to lze však z rozhodnutí ÚPV²⁴⁷ vyvodit, že zůstává v tomto případě úkolem uživatele nezapsaného označení prokázat, že se pro něj a jeho výrobky vžilo. Mělo by se tedy rozhodně i nadále jednat o děle trvajících a kontinuálních užívání daného označení.

Protože **trvání ani zánik ochrany nezapsaných zeměpisných označení** není v žádném zákoně explicitně upraven, lze mít za to, že jejich ochrana zásadně trvá tak dlouho, pokud je jejich užívání v souladu s právním řádem a není tedy nutno přistoupit k zákazu jejich užívání. K faktickým důvodům zániku neformální ochrany po právu užívaných zeměpisných označení pak může patřit např. zánik uživatele označení nebo zrušení výroby produktu nesoucího toto označení.

²⁴⁵ K tomu podrobně Štenglová, J., Plíva, S., Tomsa, M. a kol., Obchodní zákoník. Komentář, 11. vydání, C.H.Beck, Praha 2006, str. 156-159.

²⁴⁶ Podrobněji k těmto ustanovením předchozího zákona o ochranných známkách Munková, J., Ochranné známky, další práva na označení a hospodářská soutěž, ÚPV, Praha 2000, str. 45-48; nebo Čičovská, PV 7-8/2001, 151-154, která se ve svém článku věnuje ustanovení § 9 odst. 1 písm. c) z.č. 137/1995 Sb., zmiňuje jeho složku osobní, věcnou, teritoriální a časovou, přičemž k té poslední cituje závazný výklad Vrchního soudu, podle kterého lze rozlišovací způsobilost získat v průběhu dvouleté doby kdykoli, teoreticky i jediný den před podáním přihlášky.

Stejně, jako vzniká ochrana českých OP/ZO jejich zápisem do rejstříku, vedeného Úřadem průmyslového vlastnictví, získávají zeměpisná označení a označení původu pro zemědělské produkty a potraviny z území EU ochranu jejich zápisem do evropského rejstříku, vedeného Evropskou komisí. **Evropské zápisné řízení** se skládá ze dvou fází, a to ***národní a komunitární***.²⁴⁸ Národní řízení, tedy projednání a postoupení žádostí o zápis OP/ZO podle nařízení č. 510/2006, je v českém právním řádu upraveno v rámci hlavy VII z.č. 452/2001 Sb.²⁴⁹ (v rámci Německa pak § 130 a n. MarkenG²⁵⁰) a odpovídá požadavkům čl. 5 odst. 4 a 5 nařízení č. 510/2006. Ve srovnání s řízením o zápis do českého rejstříku OP/ZO, vykazuje národní fáze zápisu těchto označení do evropského rejstříku ***mnohé odlišnosti***. Pro zápis označení produktů, které pochází z ČR, je třeba nejdříve podat žádost u Úřadu (§ 19 odst. 1 zákona). Dalším orgánem, který v rámci národní zápisné fáze vstupuje do hry, je Ministerstvo zemědělství (§ 18), které se vyjadřuje k žádosti o komunitární zápis (§ 19 odst. 4). Pakliže ÚPV nedojde k závěru, že je třeba zastavit řízení (§ 19 odst. 3) nebo zamítnout žádost (§ 19 odst. 5), zveřejní tuto žádost ve Věstníku (§ 20 písm. a) zákona) s tím, že lze proti ní ve lhůtě **3 měsíců** podat odůvodněné námítky (§ 21 odst. 1), jejichž přípustnost Úřad posoudí s ohledem na kritéria čl. 7 odst. 3 prvního pododstavce nařízení č. 510/2006 (čl. 5 odst. 5). Námítky, které nebudou zamítnuty (§ 21 odst. 2), předloží Úřad k vyjádření žadateli o komunitární zápis (§ 21 odst. 3). V případě, kdy mezi namítajícím a žadatelem nedojde k smírnému odstranění rozporu, vyžádá si Úřad k důvodnosti námitek vyjádření Ministerstva zemědělství (§ 21 odst. 4) nebo závazný nález kontrolního orgánu (§ 21 odst. 5 a 6). Pakliže byly námítky shledány důvodnými, bude žádost o

²⁴⁷ ÚPV O-169328/27. 2. 2006, ÚPV O-174517/20. 8. 2004.

²⁴⁸ Podrobně k oběma fázím a k národnímu systému kontrol – *Knaak*, GRUR Int. 2006, 893, 899-901.

²⁴⁹ Nově upraveno **z.č. 375/2007 Sb.**, o změně zákona o ochraně označení původu. Podrobněji k této novele a jejím dopadu na zefektivnění a zrychlení řízení díky přesunu těžiště řízení o žádostech na členské státy Společenství – *Slováková*, PV 3/2008, 83-90.

²⁵⁰ Žádost o komunitární zápis se podává Patentovému úřadu (*Patentamt – Markenabteilung* § 130 odst. 1 MarkenG). Při zkoumání žádosti si Úřad vyžádá stanovisko Spolkového ministerstva pro výživu, zemědělství a ochranu spotřebitele, dále příslušných odborných zemských ministerstev, zaujatých veřejných korporací, stejně jako hospodářských spolků a organizací (§ 130 odst. 3). Po uveřejnění žádosti ve Věstníku (*Markenblatt*) pak během **4 měsíců** může každá osoba s oprávněným zájmem podat u Úřadu námítku (§ 130 odst. 4). Že žádost odpovídá všem zákonným požadavkům potvrdí Úřad ve svém usnesení – uveřejněném ve Věstníku; v opačném případě žádost zamítne (§ 130 odst. 5). Žádost, která byla shledána v pořádku, je pak prostřednictvím Spolkového ministerstva spravedlnosti předána Evropské komisi (§ 130 odst. 6). Vypořádáním námitek, podaných podle čl. 7 odst. 2 nařízení č. 510/2006, se zabývá § 131 MarkenG, podle něhož se námítky proti záměru registrace označení do evropského rejstříku podávají během 4 měsíců od uveřejnění jednotného dokumentu v Úředním věstníku EU podle čl. 6 odst. 2 nařízení 510/2006 u německého Patentového úřadu. Opravné prostředky proti rozhodnutí Úřadu jsou pak shrnuty v rámci § 133 MarkenG. Řízením podle nařízení č. 510/2006 se podrobněji zabývají § 47-54 ***nařízení k provedení MarkenG*** ze dne 11.5. 2004. Podrobněji k německé národní fázi viz. *Ingerl/Rohnke*, Markengesetz, 2. Auflage 2003, §130, m.č. 6; *Fezer*, Markenrecht, 3. Auflage 2001, § 130, m.č. 1 a n., § 130-136, m.č. 14a-15.

komunitární zápis OP/ZO zamítnuta (§ 21 odst. 7). Splňuje-li žádost podmínky stanovené nařízením a nebyly-li podány žádné námitky, či již byly vyřízeny, rozhodne Úřad o postoupení žádosti Komisi k dalšímu řízení, proti kterémuž rozhodnutí může každá osoba s oprávněným zájmem podat rozklad (§ 22).

Následuje **komunitární fáze řízení** o zápisu přihlášených označení, která počíná přijetím žádosti podané státem původu (čl. 5 odst. 7 nařízení; stát přebírá odpovědnost za to, že je žádost důvodná, splňuje požadavky nařízení č. 510/2006 a že byly případné námitky vypořádány v národní fázi řízení) či přímo příhlašovatelem (v případě označení pocházejících ze třetí země – čl. 5 odst. 9) Evropskou Komisí. Jejím úkolem je pak přezkum²⁵¹ takové žádosti z pohledu její oprávněnosti a splnění podmínek stanovených nařízením, který by neměl trvat déle než 12 měsíců (čl. 6 odst. 1). Pakliže nejsou splněny podmínky stanovené v nařízení č. 510/2006, Komise žádost o zápis zamítne; v opačném případě zveřejní jednotný dokument (čl. 5 odst. 3 písm. c) nařízení) a odkaz na zveřejnění specifikace²⁵² v Úředním věstníku EU (čl. 6 odst. 2). Do šesti měsíců ode dne tohoto zveřejnění pak může každý členský stát nebo třetí země vznést u Komise odůvodněnou námitku proti zápisu označení do rejstříku (čl. 7 odst. 1), stejně jako i fyzické nebo právnické osoby s oprávněným zájmem, které však pochází z jiného členského nebo třetího státu než je stát, který přihlášku podal (čl. 7 odst. 2; námitky pocházející od osob státu původu již byly vyřízeny v rámci tzv. národní fáze řízení). Námitky, které mohou být podány pouze z taxativně vypočtených důvodů v čl. 7 odst. 3 nařízení, posoudí na jejich přípustnost Komise. Je-li námitka přípustná, vyzve Komise zúčastněné strany k zahájení jednání vedoucích k vyřešení sporu, k čemuž jim poskytne lhůtu šesti měsíců. V případě, kdy se strany nedohodnou, rozhodne Komise (čl. 7 odst. 5); jinak nebyly-li vzneseny žádné námitky, či bylo-li dosaženo mezi spornými stranami dohody, bude označení zapsáno do Rejstříku chráněných označení původu a chráněných zeměpisných označení (v praxi dochází k vydání nařízení Komise) a zveřejněno v Úředním věstníku EU (čl. 7 odst. 4).

O **zrušení zápisu** chráněného OP/ZO může rozhodnout samotná Komise, a to z důvodu nedodržování podmínek specifikace zemědělského produktu nebo potraviny s chráněným názvem (čl. 12 odst. 1), přičemž právo požadovat zrušení zápisu mají i fyzické a právnické osoby s odůvodněným zájmem (čl. 12 odst. 2). Touto možností se pak podrobně zabývá § 22b z.č. 452/2001 Sb. (v německém právním řádu je to § 132 odst. 2 MarkenG.).

²⁵¹ K systému dělení pravomocí mezi členským státem a Komisí co se přezkumu žádosti týče např. Rozsudek ESD ve věci C-269/99 – „*Spreewälder Gurken*” ze dne 6.12. 2001, bod 52-54.

²⁵² K obsahu specifikace podrobně *Hagen Meyer*, GRUR 1997, 91, 92 a n.

Pakliže se dá samotný průběh zápisného řízení na národní a komunitární úrovni označit za vcelku bezproblémový, nedá se to již s jistotou tvrdit i o důsledku rozhodnutí Komise o podané žádosti pro národní ochranu daného označení. V případě, kdy je o takové žádosti pozitivně rozhodnuto a OP/ZO je zapsáno do rejstříku, ale i v případě negativního rozhodnutí o žádosti, ať již z jakéhokoli důvodu, se obecně vyvozuje, že tím národní ochrana přihlašovaného označení **zaniká** (pozbývá účinnosti zápis do rejstříku vedeného Úřadem²⁵³). Takové pochopení by však mělo především pro ta označení, jejichž zápis Komise odmítla, dalekosáhlé následky, které nelze beze všeho přijmout. Proto bude této důležité otázce, a tím i vztahu evropské a národní ochrany OP/ZO, potažmo rozsahu působnosti evropského nařízení, věnován následující exkurs.

Exkurs k ne/výlučné působnosti nařízení č. 510/2006 (č. 2081/92)

Předmět úpravy evropského nařízení č. 510/2006²⁵⁴, které s účinností od 31. března 2006 nahradilo předchozí nařízení Rady (EHS) č. 2081/92²⁵⁵, je omezen na kvalifikovaná OP²⁵⁶ a ZO zemědělských produktů a potravin (bod č. 8 preambule nařízení).²⁵⁷ Není tedy pochyb o tom, že úprava ochrany všech prostých zeměpisných označení²⁵⁸, stejně jako kvalifikovaných, která nespádají do oblasti působnosti tohoto nařízení, zůstala ponechána národním právním

²⁵³ Např. *Jakl, L. a kol.*, Ochranné známky a označení původu, ÚPV, Praha 2002, str. 78.

²⁵⁴ K evropskému systému kvality potravin, který je zaměřen na ochranu spotřebitelů před nepravdivými a klamavými údaji o původu potravin a zemědělských produktů a na ochranu výrobců před nekalosoutěžním jednáním, stejně jako ke komparaci nařízení č. 2081/92 a 510/2006 – *Soudková*, PV 5-6/2006, 73-76.

²⁵⁵ K jeho vývoji a kritice *Beier/Knaak*, GRUR Int. 1993, 602, 605 a n; k právní situaci před jeho vydáním *Hagen Meyer/Klaus*, GRUR 2003, 553, 554.

²⁵⁶ U označení původu se může jednat jak o označení přímá, tak i o nepřímá („zeměpisná označení“ – čl. 2 odst. 3 nařízení č. 510/2006). K diskriminaci nepřímých zeměpisných označení v podobě vyloučení jejich ochrany evropským nařízením a k rozporu s čl. 22 TRIPS – *Harte-Bavendamm*, GRUR 1996, 717, 726.

²⁵⁷ Vztah jinde umístěných výrobních podniků k určitému místu, který je založen pouze na tradici nebo historii firmy, pro zápis jejich produktů podle nařízení č. 2081/92 nestačí (*betriebsbezogene Herkunftsangabe*) – BGH GRUR 2006, 74 – „*Königsberger Marzipan*“, k tomu poznámky *Jänich*, LMK 2006, 164615.

²⁵⁸ V tomto smyslu i ESD – EuGH GRUR Int. 2001, 51, 54 ve věci „*Warsteiner*“, bod 44 a 45; BGH GRUR 2001, 420, 421 ve věci „*SPA*“, bod II 1; BGH GRUR 2002, 1074, 1075 ve věci „*Original Oettinger*“, bod II 1 a). Prostá zeměpisná označení nespádají ani jako označení produktů s dobrou pověstí („Ansehen“) pod čl. 2 odst. 1 písm. b) nařízení č. 510/2006, protože i tyto produkty musí naplňovat určitou specifikaci – *Hagen Meyer/Klaus*, GRUR 2003, 553, 554. Jiný názor *Knaak*, GRUR 1995, 103, 111, který s využitím příkladu *Lübecker Marzipan* řadí prostá zeměpisná označení s dobrou pověstí pod ustanovení čl. 2 odst. 2 písm. b) nařízení č. 2081/92.

předpisům.²⁵⁹ Jaká je ale situace u těch zeměpisných označení, která jsou kvalifikovaná a označují zemědělský produkt či potravinu, ale jejichž zápis do rejstříku Evropské komise byl zamítnut nebo o něj vůbec nebylo požádáno? A je vůbec pozbytí národní ochrany u zapsaných označení v souladu s mezinárodním právem a jeho závazky? Měla by být působnost evropského nařízení založena na principu *exkluzivity* či spíše *paralelity* s národní ochranou zapsaných označení?

Již při vydání nařízení č. 2081/92 vycházela Komise z toho, že ochrana podle tohoto nařízení nahradí po uplynutí přechodných lhůt ochranu národní, tedy že dojde k vyloučení jakékoli pravomoci členských států vytvářet nová či pozměňovat již zapsaná označení původu a zeměpisná označení.²⁶⁰ S tímto prohlášením bylo v rozporu však již znění tehdy platného čl. 17 odst. 3, podle kterého mohly členské státy zachovat národní ochranu těm označením, která byla Komisi sdělena podle odst. 1 téhož článku (do šesti měsíců po vstupu v platnost nařízení č. 2081/92), a to až do doby, kdy bylo o zápisu rozhodnuto (tzv. zjednodušené zápisné řízení, bez fáze námitek).²⁶¹ Z výkladu znění tohoto ustanovení lze tedy odvodit, že pro ta označení, která Komisi vůbec sdělena nebyla, nařízení žádný účinek nemělo a tato byla i nadále chráněna na národní úrovni. Nařízení tedy nemělo výlučnou působnost, a to ani pro všechna kvalifikovaná označení zemědělských produktů a potravin, z čehož vyplývá, že s národními úpravami pouze **koexistovalo**. V opačném případě, kdy by tedy došlo ke zrušení národní ochrany všech označení, která spadají do jeho působnosti (tedy i těch nepřihlášených), by došlo i k porušení závazků členských států z PUÚ (povinnost ochrany zeměpisných označení se vztahuje jak na označení registrovaná/neregistrovaná, tak i kvalifikovaná/prostá).²⁶²

²⁵⁹ EuGH GRUR Int. 1997, 737, 739, bod č. 37 rozsudku ve věci „*montagne*“; BGH GRUR 1995, 354, 356, bod II 2 rozsudku ve věci „*Rügenwalder Teewurst II*“; BGH GRUR 1994, 307, 308 a n. ve věci „*Mozzarella I*“.

²⁶⁰ Abl. EG číslo C 273/4 ze dne 9.10. 1993; k tomu *Heinemann, A.*, Immaterialgüterschutz in der Wettbewerbsordnung, Mohr Siebeck 2002, str. 212. Tento názor Komise odpovídá principu přednosti práva Společenství před právem národním, což potvrzuje i čl. 249 (bývalý čl. 189) SES – *Hagen Meyer*, WRP 10/95, 783, 785. Jiný názor zastává *Obergfell*, GRUR 2001, 313, 316, podle které je pro uplatnění zásady aplikační přednosti evropského práva potřebná kolize evropských a národních právních norem. K potvrzení názoru Komise v reakci na rozhodnutí BGH ve věci „*Mozzarella*“ a sdělení zaslanému Spolkové vládě (tzv. „*Mozzarella-Brief*“ ze dne 6.3. 1995), ve kterém Komise uvedla: „*Ochrana ZO a OP pro zemědělské produkty a potraviny je oblastí, pro kterou je pouze Společenství příslušné; pouze Komise rozhoduje, zda je produkt, spadající do působnosti tohoto nařízení, hoděn ochrany či nikoli.*“ – k tomu *Harte-Bavendamm*, GRUR 1996, 717, 721, 722.

²⁶¹ Čl. 17 byl s účinností k 24.4. 2003 zrušen, a to především z důvodu právní jistoty a transparency, neboť např. nepředvídal žádné právo námitek a pod. Více k tomuto čl. – *Büscher*, GRUR Int. 2005, 801, 808.

²⁶² *Knaak/Tilmann*, GRUR Int. 1994, 161, 164.

U těch označení, která státy přihlásily, pak z ustanovení **čl. 17 odst. 3 nařízení č. 2081/92** (zjednodušené řízení) vyplývalo, že jejich vnitrostátní ochrana končí dnem rozhodnutí Komise o jejich zápisu, a to ať již pozitivním nebo negativním. To tedy znamenalo, že označení, která zapsána byla, požívala automaticky po jejich zápisu pouze ochrany podle tohoto nařízení, ta označení, která však byla ze zápisu do rejstříku Komisí vyloučena, nejen že nezískala ochranu evropskou, ale k tomu i ztratila jakoukoli ochranu národní. V podobném duchu se nese i **nařízení Komise č. 918/2004** ze dne 29.4. 2004, kterým byla zavedena přechodná opatření na ochranu OP/ZO nových členů EU, tedy i České republiky. To ve svém čl. 1 jasně stanovilo, že smí být vnitrostátní ochrana OP/ZO ve smyslu nařízení č. 2081/92, která dne 30.4. 2004 v ČR existovala, zachována do 31.10. 2004. V případě podání žádosti o registraci, která byla Komisi předložena do 31.10. 2004, mohla být tato vnitrostátní ochrana zachována až do přijetí rozhodnutí o této žádosti.²⁶³ V obou případech je však jasným důsledkem zánik vnitrostátní ochrany všech kvalifikovaných OP/ZO potravin a zemědělských produktů, a to jak z důvodu jejich nepřihlášení, tak odmítnutí jejich zápisu Komisí, stejně jako i v případě jejich zápisu do evropského rejstříku a získání ochrany komunitární. Z toho by tedy **vyplýval výlučný účinek** nařízení č. 2081/92, potažmo nařízení č. 510/2006, pro který může hovořit i jejich úprava zápisného řízení v čl. 5 odst. 5 nařízení č. 2081/92 (doplněn nařízením č. 535/97 ze dne 17.5. 1997), stejně jako i čl. 5 odst. 6 nařízení č. 510/2006. Ta totiž zakotvují zásadu, že přechodná vnitrostátní ochrana OP/ZO podle tohoto nařízení, kterou jim přihlašující stát může poskytnout s účinkem ode dne postoupení žádosti Komisi, končí dnem přijetí rozhodnutí o zápisu do evropského rejstříku.²⁶⁴

Mezi argumenty **pro výlučný účinek** nařízení č. 918/2004, a potažmo i nařízení č. 510/2006 a 2081/92, patří právě poskytnutí tohoto přechodného období, které by nebylo nutné, pakliže by nařízení č. 510/2006 nemělo mít pro OP/ZO výlučný účinek.²⁶⁵ Dalším argumentem je i fakt, že na rozdíl od úpravy ochranných známek, kde evropský zákonodárce sáhl jak k zakotvení ochranné známky Společenství v samostatném nařízení, tak i k vydání směrnice k harmonizaci právní ochrany známky v rámci vnitrostátních právních režimů, u zeměpisných označení tak již neučinil.²⁶⁶ Zde tak figuruje pouze ochrana evropských označení, aniž by jakkoli došlo k harmonizaci ochrany zeměpisných označení na národní úrovni. Dále lze argument pro výlučnou působnost nařízení hledat v bodu č. 7 úvodního odůvodnění nařízení č. 2081/92, ve

²⁶³ Čížková, PV 7-8/2004, 125, 126.

²⁶⁴ Štěrbová, Britské listy ze dne 3.3. 2004 - <http://www.blisty.cz/art/17178.html>; Slovákova, PV 9-10/2002, 173, 178.

²⁶⁵ Věc C-478/07, žádost o rozhodnutí o předběžné otázce ve věci „Bud“ – bod 2.4.1, ze dne 27.9. 2007.

²⁶⁶ Bod č. 97 stanoviska generálního advokáta D. R. Colomera ve věci č. C-478/07, ze dne 5.2. 2009.

kterém se hovoří o „rozdílech“ mezi vnitrostátními postupy, které vyžadují „společný postup v rámci Společenství“ (kdy má tedy toto nařízení za cíl²⁶⁷ zajistit v rámci Společenství jednotnou ochranu zeměpisných označení, která mu vyhovují²⁶⁸)²⁶⁹, nebo i v judikatuře ESD. Zde by se jednalo především o rozhodnutí ve věcech „*Gorgonzola*“²⁷⁰ a „*Warsteiner*“²⁷¹, o kterých již byla řeč v rámci výkladu věnovaného bilaterálním smlouvám, a o rozsudek ve věci „*Chiciak a Fol*“. V jeho rámci se soud vyjádřil k výkladu nařízení č. 2081/92 v tom smyslu, že stát nesmí schválením ustanovení vnitrostátního práva měnit označení původu, o jehož zápis požádal v souladu s čl. 17 tohoto nařízení, a chránit takové označení na vnitrostátní úrovni.²⁷²

V rozsudcích ESD lze však nalézt i opačný postoj, podle kterého by měl být čl. 17 odst. 3 nařízení č. 2081/92 chápán tak, že národní ochrana končí pouze v případě pozitivního rozhodnutí o zápisu označení do rejstříku vedeného Komisí, přičemž negativní rozhodnutí (zamítnutí registrace) na národní ochranu vliv nemá (rozhodnutí ve věci „*Feta*“²⁷³).²⁷⁴ Také rozhodnutí „*Warsteiner*“²⁷⁵ bývá interpretováno tak, že v něm ESD potvrdil právo státu, který o zápis

²⁶⁷ Podrobně k cílům nařízení *Heine*, GRUR 1993, 96, 97, 98; *Hagen Meyer/Klaus*, GRUR 2003, 553, 555.

²⁶⁸ EuGH GRUR Int. 1998, 790, 792, bod 25 rozhodnutí ve věci „*Chiciak a Fol*“.

²⁶⁹ Z výlučné povahy nařízení, které potlačí národní právo, vychází i *McGuire*, WRP 5/2008, 620, 626, podle které i ta označení, která by mohla získat ochranu podle nařízení, ale zapsána nebyla, ztrácí nárok na národní ochranu. Dále upozorňuje na to, že evropské nařízení potlačuje pouze známkoprávní ochranu, nikoli již národní ochranu nekalosoutěžní. Jiný názor *Obergfell*, GRUR 2001, 313, 315, která tvrdí, že se ze smyslu a účelu nařízení č. 2081/92, stejně jako z jeho bodu 7 preambule nedá výlučný charakter tohoto nařízení odvodit.

²⁷⁰ EuGH GRUR Int. 1999, 443, 444, bod 18.

²⁷¹ *Hagen Meyer/Klaus*, GRUR 2003, 553, 557, kteří z tohoto rozhodnutí ESD (bod 51) vyvozují, že jednotlivým státům nepřísluší právo volby mezi komunitární a národní ochranou OP/ZO. Pakliže takové označení splňuje požadavky nařízení č. 2081/92, musí stát původu požádat o jeho registraci. Proti připuštění takového práva volby podle nich stojí aplikační přednost komunitárního práva a také samotný účel nařízení, tedy jednotná ochrana všech označení spadajících do působnosti tohoto nařízení. Jiný názor BGH GRUR 1994, 307, 308 a n. ve věci „*Mozzarella I*“ a rovněž také *Tilmann*, GRUR Int. 1993, 610, 612, 613, podle kterého mají uživatelé OP/ZO, stejně jako i stát, svobodu rozhodnutí, zda své označení u Komise přihlásí či nikoli.

²⁷² EuGH GRUR Int. 1998, 790, 792, bod č. 28 a 33.

²⁷³ EuGH GRUR Int. 1999, 532 ze dne 16.3. 1999, ve kterém se ESD mimo jiné vyslovil k požadavkům na zjišťování zdruhovění zeměpisných označení – bod 87 a 88, kdy je pro to třeba vzít v úvahu veškeré faktory, včetně stávající situace v členském státu, ze kterého název pochází, a v oblastech spotřeby, stávající situaci v dalších členských státech a příslušné vnitrostátní a evropské právo. Dále také EuGH GRUR Int. 2006, 728, 733, bod 75 rozhodnutí ve věci „*Feta II*“ ze dne 25.10. 2005, ke kritériím čl. 3 odst. 1 nařízení č. 2081/92 EuGH GRUR Int. 1999, 532, 537, bod 57-59 ve věci „*Feta*“ ze dne 14.7. 1992. To, zda je určité označení označením druhovým, přísluší rozhodnout Komisi (originární rozhodnutí). ESD toto rozhodnout nemůže, má však pravomoc posoudit, zda Komise v rámci svého rozhodnutí dodržela kritéria stanovená čl. 3 nařízení (k tomu *Hagen Meyer/Klaus*, GRUR 2003, 553, 560). K otázce zjišťování druhovosti označení také body 65, 66 a 67 rozsudku Soudu první instance ve věci „*GRANA BIRAGHI/grana padano*“ – GRUR Int. 2008, 142, 145.

²⁷⁴ *Knaak*, GRUR Int. 2000, 401, 406; stejně *Obergfell*, GRUR 2001, 313, 314 a *Hagen Meyer/Klaus*, GRUR 2003, 553, 557.

²⁷⁵ EuGH GRUR Int. 2001, 51-55.

určitého zeměpisného označení či označení původu vůbec nepožádal, toto označení chránit na svém území, stejně jako i označení, která požadavkům evropského nařízení nevyhovují (bod 50). Ve stejném rozhodnutí ESD jasně stanovil, že čl. 17 odst. 3 nařízení č. 2081/92 platí pouze pro označení, která v době nabytí platnosti nařízení již existovala a která byla Komisi sdělena za účelem jejich zápisu do rejstříku OP/ZO. Toto ustanovení se **netýká označení, o jejichž zápis stát vůbec nepožádal** (bod 52). To samé platí pro čl. 5 odst. 5 (který se prakticky kryje se zněním čl. 5 odst. 6 nařízení č. 510/2006), který dle ESD neovlivňuje ani národní ochranu označení, která **podle nařízení nemohou být zapsána a jejichž žádost proto bude Komisí zamítnuta** (bod 53). Dalo by se tedy shrnout, že ESD nepotvrdil výklad Komise, podle kterého má evropské nařízení výlučný charakter pro všechna označení, která by podle něho mohla být zapsána, a připustil tak pokračování národní ochrany těchto označení.²⁷⁶

Zaměříme-li se především na aktuální ustanovení čl. 5 odst. 6 nařízení č. 510/2006, které říká, že s účinkem ode dne postoupení žádosti Komisi do okamžiku, kdy tato o žádosti rozhodne, může členský stát poskytnout názvu na vnitrostátní úrovni ochranu podle tohoto nařízení („*Der Mitgliedstaat kann auf nationaler Ebene einen lediglich übergangsweisen Schutz im Sinne dieser Verordnung ... gewähren.*“). Pakliže použijeme slovní výklad, je třeba dojít k závěru, že je po tuto přechodnou dobu přihlášené označení chráněno jako podle čl. 13 nařízení, ale pouze na národní úrovni. Dále čl. 5 odst. 6 jasně stanovuje, že tato opatření státu jsou účinná pouze na jeho území a nemají žádný vliv na obchod v rámci Společenství ani na mezinárodní obchod. V případě, kdy označení nebude zaregistrováno do rejstříku, nese následky přechodné vnitrostátní ochrany pouze příslušný členský stát.²⁷⁷

Při tom je třeba rozlišovat mezi dvěma situacemi; a to, zda je před podáním žádosti o zápis zeměpisného označení do evropského rejstříku toto již na národní úrovni chráněno (jednat se bude především o ochranu zeměpisného označení a označení původu zapsaného do národního rejstříku, jako je tomu např. v ČR), nebo zda je požádáno přímo o evropskou ochranu, aniž by označení bylo před tím zapsáno u národního úřadu. Rozhodnou-li se uživatelé označení pro evropský zápis a přeskočí při tom zápis národní (předchozí národní registrace není podmínkou pro podání žádosti podle § 19 z.č. 452/2001 Sb.), vystavují se riziku, že při odmítnutí žádosti Komisí (např. v případě existence oprávněných námitek, podaných jinými členskými státy) ztratí ochranu svého označení, poskytovanou mu podle evropského nařízení, a v mezidobí, tedy do

²⁷⁶ Jiný názor zastává *Ullmann*, GRUR 1999, 666, 669, který trvá na výlučnosti nařízení č. 2081/92 pro všechna neregistrovaná kvalifikovaná OP/ZO.

doby než bude popřípadě ukončeno národní zápisné řízení, nebude jejich označení požívat ochrany žádné. V té době se totiž bude jednat o nezapsané označení, které se může dovolávat maximálně ochrany ObchZ a jeho ustanovení o ochraně proti nekalé soutěži.

Proto má ustanovení čl. 5 odst. 6 nařízení význam především pro ta zeměpisná označení a označení původu, kterým právní řád země původu a ochrany neposkytuje ochranu na úrovni evropského nařízení a nezná jejich zápis do národního rejstříku, jako je tomu např. v Německu. V případě, kdy bude podána žádost k registraci označení pocházejícího z Německa, může ode dne jejího podání Komise toto označení požívat ochrany na území Německa, jaké by v případě svého zápisu do evropského rejstříku požívalo na území EU (čl. 13 nařízení). Pakliže dané zeměpisné označení zapsáno bude, bude ode dne zápisu chráněno na území EU podle evropského nařízení, v opačném případě pak tuto přechodnou ochranu okamžikem rozhodnutí Komise opět ztratí a nadále bude na území Německa požívat ochrany podle německých platných předpisů.

V případě, kdy bude žádost o zápis do evropského rejstříku podána právě v rámci takových států, jako je Česká republika, která OP/ZO poskytuje ochranu srovnatelnou s rozsahem ochrany evropské, nebude hrát tato přechodná ochranná doba pro již národně zapsaná označení žádnou velkou roli. Zapsaná OP/ZO již totiž požívají na území ČR ochranu podle § 23 z.č. 452/2001 Sb, tedy srovnatelnou s tou, která je poskytována zapsaným evropským označením.

Je tedy třeba chápat toto evropské nařízení tak, že dává zpracovatelům a producentům velkou šanci k uvedení svých specifických produktů²⁷⁸ na evropský trh, kterým při tom poskytuje vysokou ochranu. Pro ty, kteří tuto příležitost využijí, pak toto nařízení upravuje jednotné zápisné řízení, na jehož úspěšném konci zvýší hodnověrnost svých produktů u spotřebitelů a zároveň získají hodnotné označení, které pomůže navýšení odbytu jejich produktů (bod 2 a 6 preambule nařízení). Chybné a z právního hlediska i neodůvodnitelné by bylo konstatování výlučné působnosti tohoto označení a zánik národní ochrany všech kvalifikovaných označení, která z nejrůznějších důvodů do rejstříku vedeného Komisí zapsána nebyla.²⁷⁹ Pro

²⁷⁷ Zde se jedná pouze o normu právně odpovědnostního charakteru – *Obergfell*, GRUR 2001, 313, 316; stejně *Knaak*, GRUR Int. 2000, 401, 406 („Diese Bestimmung ist lediglich haftungsrechtlicher Natur...“).

²⁷⁸ Účel OP/ZO tkví především v tom, že zpracovatelům z určité oblasti vyhrazuje výjimečnou hodnotu jejich produktů, které za svou kvalitu vděčí právě těm kterým specifickým geografickým podmínkám – *Mestmäcker/Schweitzer*, *Europäisches Wettbewerbsrecht*, 2. Auflage 2004, § 27, m.č. 31.

²⁷⁹ Podobně *Beier/Knaak*, GRUR Int. 1993, 602, 606, kteří ke vztahu evropského a národního ochranného systému uvádí: „... ein nationaler Schutz kann jedenfalls neben dem Schutz nach der Verordnung erhalten

zastávce²⁸⁰ názoru, že se v případě zeměpisných označení jedná o **soukromé vlastnictví**, by se jednalo o jasné porušení čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, který zaručuje všem právo pokojně užívat svůj majetek, kterého nemůže být, s výjimkou veřejného zájmu, nikdo zbaven. ESD také uznal zeměpisná označení jako průmyslové a obchodní vlastnictví, do kterého nemůže být na základě nařízení, jako je i nařízení č. 2081/92 (510/2006), bez dalšího zasahováno.²⁸¹ Nelze ani pominout **mezinárodní závazky**, které některým státům EU²⁸² vyplývají z uzavření **LD**. Ta ve svém čl. 1 odst. 2 vyžaduje pro ochranu označení původu v ostatních zemích Zvláštní unie, aby bylo dané označení uznáno a chráněno v zemi původu.²⁸³ V případě, kdy dojde k zániku národní ochrany, zaniká i ochrana mezinárodní. Bude-li tak podána žádost o komunitární zápis označení, které již požívá mezinárodní ochranu v rámci Zvláštní unie LD, a tato žádost bude Komisí zamítnuta, přičemž by byl důsledkem tohoto rozhodnutí došlo k zániku národní ochrany, potažmo ochrany mezinárodní, která se týká i mnoha jiných států mimo prostor EU, došlo by k **nepříjemné negaci** mezinárodních závazků přistupujících zemí ve smyslu **čl. 307 odst. 1 SES**.²⁸⁴ Z tohoto úhlu pohledu se jeví i zánik národní ochrany v případě kladného rozhodnutí Komise o zápisu přihlášeného označení protiprávním...

Pakliže se vrátíme zpět k textu nařízení č. 510/2006, zjistíme, že se v něm hovoří pouze o zániku přechodně poskytnuté ochrany podle tohoto nařízení na národní úrovni. Z toho dokonce *a contrario* vyplývá, že v souvislosti s aktem **zápisu OP/ZO do evropského rejstříku, národní ochrana**, poskytovaná národním právním řádem před podáním komunitární žádosti o zápis označení, **nadále trvá**. Takové chápání důsledku zápisu OP/ZO do rejstříku vedeného Komisí by bylo v souladu s mezinárodním právem a také smyslem principu teritoriality, který se na komunitární úrovni uplatňuje v rámci ochrany národní a komunitární ochranné známky, jejichž

bleiben und fortbestehen, wenn und soweit geographische Bezeichnungen nicht nach dem neuen System geschützt sind.“; *Harte-Bavendamm*, GRUR 1996, 717, 726, podle kterého zachování národní ochrany nekoliduje s ochranným systémem nařízení č. 2081/92, ani mu významným způsobem nebrání v jeho rozsahu a úspěchu.

²⁸⁰ Např. *Ahrens*, GRUR Int. 1997, 508, 513, podle kterého představují subjektivní práva, která vycházejí ze zeměpisných označení původu, na základě „*Turron*“–rozhodnutí chráněné vlastnictví; *Beier/Knaak*, GRUR Int. 1993, 602, 607, podle kterých je výlučný koncept nařízení zastáváný Komisí porušením vlastnického práva (*Eigentumsverletzung*); *Knaak*, GRUR 1995, 103, 110 – porušení ústavněprávní garance vlastnického práva, které se vztahuje i na GH.

²⁸¹ K tomu *Knaak*, GRUR Int. 2000, 401, 406.

²⁸² Bulharsko, Česká republika, Francie, Maďarsko, Itálie, Portugalsko a Slovensko.

²⁸³ Konceptně předpokládá tato dohoda národní ochranný systém, který má např. ČR nebo Francie; pouhá ochrana zeměpisných označení před uvedením v omyl, která je poskytována např. v Německu, nenaplnuje kritéria LD – *Knaak*, GRUR Int. 1995, 642, 644.

²⁸⁴ Stejně písemně vyjádření Ministerstva zahraničních věcí ČR předkládané ESD ve věci C-478/07 – „*Budějovický Budvar*“ z února 2008.

právní úpravy existují **paralelně** vedle sebe.²⁸⁵ Výlučnost nařízení č. 510/2006 by se tak mohla uplatnit pouze v rámci případných bilaterálních smluv, upravujících rozšířenou ochranu registrovaných označení původu a zeměpisných označení, které by mezi sebou uzavíraly členské státy EU.

3.2.2 německá právní úprava

Na rozdíl od českého zákonodárce, který pro vznik ochrany zeměpisných označení předepisuje splnění formálních náležitostí, tedy především úspěšně provedené řízení před ÚPV s následným zápisem označení do rejstříku, nevyžaduje německý zákonodárce pro **vznik ochrany** těchto označení žádné podobné formální postupy. To se týká především ochrany GH podle § 126 a n. MarkenG., která je těmto označením poskytnuta jako označením s funkcí informovat veřejnost o zeměpisném původu výrobku. Tato ochrana však není jedinou možnou, kterou mohou uživatelé zeměpisných pro svá označení získat. Jak již bylo v rámci kapitoly o české právní úpravě pojednáno, lze tato označení chránit i jako ochranné známky, a to jak individuální, tak i kolektivní. To platí i pro německou právní úpravu, která stejně jako ta česká, transponovala evropskou směrnici, kterou se sblížily právní předpisy členských států o ochranných známkách (původně č. 89/104/EHS, nyní č. 2008/95/ES). Podobně jako je tomu v České republice, předchází i v Německu získání práv k ochranné známce formální řízení před Patentovým úřadem, které je zakončeno zápisem známky do rejstříku ochranných známek. Německá právní úprava však navíc umožňuje nabytí práv z ochranné známky i bez zápisného řízení, a to jejím užíváním v obchodním styku – tzv. **Benutzungsmarke (BM)**; dříve také tzv. *Ausstattung*).

Ochrana GH, jak již § 126 odst. 1 MarkenG napovídá, **vzniká** v okamžiku, kdy je označení poprvé v obchodním styku použito k označení zeměpisného původu zboží nebo služeb.²⁸⁶ Jak již bylo naznačeno, musí být toto označení jako zeměpisné označení vnímáno, nikoli však již veřejností jako takové známo. Doba ochrany není zákonem nijak omezena, a tak k jejímu **zániku** zpravidla dojde, stejně jako u nezapsaných zeměpisných označení v rámci české

²⁸⁵ V podobném smyslu *Knaak*, GRUR Int. 2006, 893, 899 – „*Bezeichnungen, die im normalen Verfahren nach Art. 5 angemeldet werden, können durchaus nach nationalem Recht geschützt sein.*“

²⁸⁶ *von Schulz, D.*, Kommentar zum Markenrecht, 2. Auflage, Verlag Recht und Wirtschaft GmbH, Frankfurt am Main 2007, str. 251, m.č. 9; *Schricker/Bastian/Knaak*, Gemeinschaftsmarke und Recht der EU-Mitgliedstaaten, C.H.Beck, München 2006, Deutschland A., m.č. 123. Ještě před svým prvním použitím v obchodním styku je chráněna právem na ochranu proti nekalé soutěži – UWG (*Knaak*, GRUR 1995, 103, 105). Jinak *Ullmann*, GRUR 1999, 666, 668, který pro vznik ochrany přímých označení

právní úpravy, např. ukončením používání zeměpisného označení, likvidací producenta, který je jako jediný používal, následkem protiprávnosti jejich užívání nebo zdruhověním.

Zeměpisná označení v podobě **ochranné známky** jsou chráněna buď od okamžiku úspěšně provedeného a kladně zakončeného formálního řízení na jehož konci stojí zápis ochranné známky do rejstříku vedeného Patentovým úřadem – to je případ **individuální** ochranné známky podle ustanovení § 4 číslo 1. MarkenG²⁸⁷, stejně jako i ochranné známky **kolektivní**, která je upravena v § 99 MarkenG²⁸⁸ – nebo od okamžiku splnění kvalitativních a kvantitativních kritérií, tedy především dosažení schopnosti identifikovat a rozlišovat produkty jako zboží pocházející od určitého konkrétního podnikatele, tzv. **BM nebo také nezapsané** ochranné známky²⁸⁹ (používáním zeměpisného označení v obchodním styku musí v rámci relevantní veřejnosti dojít k získání tzv. *Verkehrsgeltung*; § 4 číslo 2. MarkenG – tuto ochranu lze získat také pouze pro určitou část území²⁹⁰). V případě, kdy by se zeměpisné označení jako ochranná známka stalo „známým“ (**bekannte Marke**²⁹¹ - k tomu také ustanovení čl. 5 odst. 2

nevyžaduje jejich skutečné použití v obchodním styku; postačí již pouhá možnost jejich použití k označení zboží – „*status nascendi*“.

²⁸⁷ Tato ochrana bude přicházet v úvahu především tehdy, kdy **1)** bude chybět potřeba zachovat volný přístup k GH pro ostatní uživatele (*fehlendes Freihaltebedürfnis* – daný uživatel přichází jako jediný v úvahu; k tomu *Beier*, GRUR Int. 1992, 243, 244, 249; *Ströbele*, GRUR 2001, 658, 661), **2)** GH získá jako ochranná známka rozlišovací způsobilost (§ 8 odst. 3 MarkenG) nebo **3)** bude GH představovat pouhou součást kombinované ochranné známky. Více k tomu *Knaak*, GRUR 1995, 103, 108; *Ullmann*, GRUR 1999, 666, 672.

²⁸⁸ Zde platí obdobně to, co již bylo řečeno ke **kolektivní** ochranné známce Společenství; § 100 odst. 1 MarkenG zakotvuje zásadu volného užívání GH všem, jejichž užívání je v souladu s dobrými mravy a neporušuje § 127 MarkenG. K tomu *Fezer*, Markenrecht, 3. Auflage 2001, § 100, m.č. 1. V případě, kdy budou do rejstříku zapsány kvalifikované ochranné známky, mohou je ostatní uživatelé, kteří nejsou členy sdružení, používat také pouze za podmínky dosažení této určité kvality či vlastností u svých produktů (*Knaak*, GRUR 1995, 103, 108). Takto chráněné GH pak musí kromě § 8 odst. 2 číslo 2 MarkenG splňovat požadavky jako všechny ostatní kolektivní ochranné známky, především nesmí být klamavé (§ 8 odst. 2 číslo 4 MarkenG). K tomu dále *Ingerl/Rohnke*, Markengesetz, 2. Auflage 2003, § 99, m.č. 3; *Knaak/Tilmann*, GRUR Int. 1994, 161, 162.

²⁸⁹ Majiteli nezapsané ochranné známky náleží ta samá práva jako majiteli zapsané známky. Podrobněji *Kahler*, GRUR 2003, 10, 12, 13; *Sack*, GRUR 1995, 81, 89, 90; *Fezer*, Markenrecht 2001, § 4, m.č. 10, 27; *Berlit, W.*, Markenrecht, C.H.Beck, München 2008, str. 22, 23.

²⁹⁰ *Ingerl/Rohnke*, Markengesetz, 2. Auflage 2003, § 4, m.č. 22; *Schricker/Bastian/Knaak*, Gemeinschaftsmarke und Recht der EU-Mitgliedstaaten, C.H.Beck, München 2006, Deutschland A., m.č. 21.

²⁹¹ Ke stanovení známosti ochranné známky – EuGH GRUR Int. 2000, 117 – „**Chevy**“, bod 26, ve kterém ESD stanovil, že požadovaný stupeň známosti je dosažen, když je tato známka významné části relevantní veřejnosti známa („...*ist einem bedeutenden Teil des Publikums bekannt, das von den durch diese Marke erfassten Waren betroffen ist.*“). K známým ochranným známkám a jejich speciální ochraně podrobněji *Eichmann*, GRUR 1998, 201-214; *Fezer*, Markenrecht, 3. Auflage 2001, § 4, m.č. 10, 40; *von Schulz, D.*, Kommentar zum Markenrecht, 2. Auflage, Verlag Recht und Wirtschaft GmbH, Frankfurt am Main 2007, str. 54-60; *Sack*, GRUR 1995, 81-98, který se rovněž zmiňuje o **notoricky známých ochranných známkách podle čl. 6bis PUÚ** (k tomu čl. 16 odst. 2 a 3 TRIPS – *Busche, J., Stoll, P.T.*, TRIPS, Carl Heymanns Verlag, München 2007, str. 300-305 a § 10 MarkenG). K těmto známkám také *Kur*, GRUR 1994, 330, 334, podle které se notoricky známou může stát i BM. Kur k dosažení notorické známosti stačí

směrnice č. 89/104/EHS a čl. 8 odst. 5 nařízení č. 40/94/ES²⁹²), mohlo by požívat i ochrany proti stejnému nebo podobnému označení pro odlišné produkty, a to od okamžiku nabytí této „známosti“ či „věhlasu“ - § 9 odst. 1 číslo 3 a § 14 odst. 2 číslo 3 MarkenG (Takový případ si lze představit např. u takových označení jako je Solinger, což je jméno všeobecně spojované s ocelí a především noži, které se z ní vyrábí. Kdyby nějaký jiný výrobce začal uvádět na trh pod stejným označením např. elektroniku špatné kvality, a to bez oprávněného důvodu a nekalým způsobem, a kdyby si tuto elektroniku veřejnost spojovala s vysoce kvalitními ocelovými výrobky Solinger, mohl by proti tomu vlastník ochranné známky Solinger zakročit z titulu poškozování dobrého jména a věhlasu svých výrobků).²⁹³ K zániku ochrany GH v podobě kolektivní²⁹⁴ nebo individuální známky dochází známými způsoby, které jsou obdobně upraveny i v českém ZOZ; právo k nezapsané ochranné známce (BM) pak zaniká především ztrátou její schopnosti přiřadit produkt k určitému podniku (*Verlust der Verkehrsgeltung*)²⁹⁵ nebo jejím užíváním v odlišné podobě.²⁹⁶

3.3 Rozsah práv plynoucích ze zeměpisných označení a jejich ochrana

Jak již bylo v rámci této práce vícekrát zmíněno, působí práva plynoucí ze zeměpisných označení (v širším smyslu, tedy označení prostá a kvalifikovaná bez pouhých údajů o původu) pouze vůči jejich neoprávněným uživatelům, tedy navenek. V rámci okruhu producentů, jejichž výrobky splňují všechny předepsané požadavky, tato práva výlučný účinek nemají. Pro českou a německou právní úpravu, stejně jako i pro úpravu evropskou, jsou pak obdobně upravena tak

25-30%, zatímco je v literatuře spíše zastáván požadavek vyšší známosti, tedy cca. 70% - *Ingerl/Rohnke*, Markengesetz, 2. Auflage 2003, § 4, m.č. 29. K české úpravě „všeobecně známých známek“ podle § 2 písm. d) ZOZ *Kupka*, PR 2/2004, 13; *Horáček/Čada/Hajn*, Práva k průmyslovému vlastnictví, C.H.Beck, Praha 2005, str. 341, 349, 350; *Jakl*, PV 11/1995, 325; *Biskupová*, PV 3-4/2004, 37, 38, 39; *Horáček, R. a kol.*, Práva na označení – komentář, C.H.Beck, Praha 2004, str. 50, 51; ke kritériím posouzení Dobřichovský, T., Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví v kontextu evropského práva, dohody TRIPS a činnosti WIPO, Linde, Praha 2004, str. 89, 90, 105; *Hipšrová*, PV 5-6/2004, 77-87.

²⁹² *Bender, A.*, Europäisches Markenrecht – Einführung in das Gemeinschaftsmarkensystem, Carl Heymanns Verlag, München 2008, str. 83, 84; v. *Mühlendahl, Ohlgart, v. Bomhard*, Die Gemeinschaftsmarke, C.H.Beck, München 1998, str. 43-45.

²⁹³ K ochraně známých ochranných známek v případě, kdy si je i zboží podobné – EuGH GRUR Int. 2003, 353 – „*Davidoff*“, bod 26, ve kterém ESD tyto případy podřadil rovněž ustanovení čl. 5 odst. 2 směrnice č. 89/104/EHS.

²⁹⁴ K důvodům vymazání kolektivní ochranné známky patří mimo jiné i opomenutí jejího vlastníka přijmout vhodná opatření proti jejímu neoprávněnému užívání (§ 105 odst. 1 číslo 2 MarkenG). To by mohl být např. případ jejího užívání ostatními nepovolanými osobami klamavým způsobem.

²⁹⁵ *Fezer*, Markenrecht 2001, § 4, m.č. 214-218. Pouze na nepoužívání ochranné známky nezáleží, důležité je vnímání veřejnosti a to, zda je stále schopna určité označení přiřadit k určitému podniku. Proto u těchto známek není důsledkem jejich pětiletého nepoužívání jejich zánik (*Ingerl/Rohnke*, Markengesetz, 2. Auflage 2003, § 4, m.č. 24).

samozřejmá oprávnění, jako je právo užívat dané označení a umisťovat ho na svém zboží²⁹⁷, jakož i povinnost ostatních do těchto práv nezasahovat. Jak konkrétně je však tato ochrana v českém, potažmo evropském, a německém právním řádu konstruována a jaké jsou rozdíly mezi „známkoprávní“ a „nekalosoutěžní“ ochranou, bude rozebráno v následující části této práce.

3.3.1 česká právní úprava

Práva ze zápisu OP a ZO jsou upravena především v rámci § 23 z.č. 452/2001 Sb. Ustanovení tohoto paragrafu je prakticky totožné s ustanovením čl. 13 odst. 1 a 2 nařízení č. 510/2006 (a svým odst. 1 písm. b) se kryje s čl. 3 LD), pročež bude z tohoto důvodu o české a evropské právní úpravě pojednáno paralelně.

Ochrana poskytovaná § 23 českého zákona²⁹⁸ a čl. 13 evropského nařízení se skládá z několika prvků; a to ochrany zaměřené na produkty, na samotná OP/ZO a doplňkové ochrany nekalosoutěžní.²⁹⁹ Zapsaná označení jsou tak chráněna:

- a) podle ustanovení § 23 odst. 1 písm. a) z.č. 452/2001 Sb. a čl. 13 odst. 1 písm. a) nařízení č. 510/2006 proti jakémukoli přímému či nepřímému obchodnímu užití na zboží, na něž se zápis nevztahuje, pokud se jedná o zboží srovnatelné se zbožím zapsaným v rejstříku nebo pokud užívání tohoto označení těží z dobré pověsti chráněného označení. Toto ustanovení zaručuje **absolutní ochranu zapsanému zboží**, které splňuje požadavky určité kvality, či specifikace u potravin a zemědělských produktů. Proto lze prostřednictvím tohoto ustanovení vynutit proti každému, kdo chce zapsané a chráněné označení používat na svých výrobcích, dodržení předepsané kvality a vlastností jeho produktů, čímž je chráněno nejen samotné zboží a oprávnění uživatelé jeho označení, ale potažmo i spotřebitelé, kteří se mohou spolehnout na to, že dostanou očekávanou kvalitu. Jak je v první části tohoto ustanovení zakázáno používat označení na srovnatelných výrobcích s nesrovnatelnou kvalitou, jsou v jeho druhé části

²⁹⁶ von Schulz, D., Kommentar zum Markenrecht, 2. Auflage, Verlag Recht und Wirtschaft GmbH, Frankfurt am Main 2007, str. 60, m.č. 18.

²⁹⁷ Dokonce zároveň i povinnost podle ustanovení čl. 8 odst. 2 nařízení č. 510/2006.

²⁹⁸ Slováková, PV 9-10/2002, 173, 174.

²⁹⁹ Knaak, GRUR Int. 2000, 401, 404.

chráněna již samotná OP/ZO, a to proti těžení z jejich dobré pověsti, a to i u výrobků odlišných od těch, které jsou zapsány v rejstříku.

- b) podle § 23 odst. 1 písm. b) zákona a čl. 13 odst. 1 písm. b) nařízení proti jakémukoli zneužití³⁰⁰, napodobení³⁰¹ nebo připomínání³⁰², a to i tehdy, je-li skutečný původ zboží uveden nebo je chráněné označení přeloženo nebo doprovázeno výrazy jako „druh“, „typ“, „metoda“, „na způsob“, „napodobeno“ nebo podobnými výrazy (tzv. delokalizační klauzule). A tak se neoprávněný uživatel nemůže odvolávat na to, že dostatečně výrazně upozornil na jiný původ svého zboží. Tím je tato ochrana absolutní a nezávislá na vnímání a nebezpečí klamání spotřebitele, jako je tomu v rámci práva na ochranu proti nekalé soutěži. Důležitou roli hraje tento zákaz i v rámci předcházení zdruhování označení. Toto ustanovení tak chrání především samotná označení a je ryze **známkoprávní povahy**.
- c) podle § 23 odst. 1 písm. c) a d) z.č. 452/2001 Sb. a čl. 13 odst. 1 písm. c) a d) nařízení proti jakémukoli lživému nebo zavádějícímu údaji o zeměpisném původu, povaze nebo základních vlastnostech zboží uvedených na obalu, reklamních materiálech nebo dokumentech týkajících se příslušného zboží, jakož i proti použití přepravních obalů způsobilých vyvolat nepravdivý dojem o jeho původu; stejně jako i proti všem ostatním jednáním, která by mohla vést ke klamným domněnkám o skutečném původu zboží. Tato dvě ustanovení jsou zaměřena na předcházení jakémukoli klamání veřejnosti ohledně původu a vlastnostech zapsaného zboží a představují tak **doplňkovou ochranu nekalosoutěžní povahy**.

³⁰⁰ V němčině je použit výraz „*Aneignung*“, což je spíše než zneužití přisvojení. Pod tuto skutkovou podstatu by tak bylo možno podřadit všechna více či méně identická převzetí chráněného označení.

³⁰¹ „*Nachahmung*“, tedy použití zaměnitelného označení.

³⁰² „*Anspielung*“, tedy takové použití označení, díky kterému je vyvolán dojem spojitosti s chráněným označením. K této skutkové podstatě viz. rozsudek ESD – EuGH GRUR Int. 1999, 443, 445 – „*Gorgonzola/Cambozola*“, bod 25, 26. V něm ESD vyložit pojem „evokace“ tak, že zahrnuje i situace, kdy označení druhého produktu obsahuje části chráněného označení takovým způsobem, že z něj spotřebitel získá chybný dojem o tom, že se jedná právě o zboží s chráněným názvem. Skutková podstata připomínání je pak naplněna i tehdy, kdy neexistuje žádné nebezpečí záměny mezi danými výrobky a kdyby pro jednotlivé části chráněného označení, které byly druhým produktem převzaty, neplatila žádná evropská ochrana. K tomu dále *Ullmann*, GRUR 1999, 666, 670, 671; *Hagen Meyer/Klaus*, GRUR 2003, 553, 560; *Fezer*, Markenrecht, 3. Auflage 2001, Vorbemerkung zu den §§ 130-136, m.č. 18.

Protože se u zapsaných evropských označení jejich ochrana řídí pouze nařízením č. 510/2006, je v těchto případech aplikace národního práva vyloučena.³⁰³ Popsaným praktikám mají povinnost se vyhnout nejen neoprávnění uživatelé zapsaných označení, ale samozřejmě i ti oprávnění, neboť ani ti nesmí zapsané zboží označovat klamavým způsobem a uvádět ho takto na trh.

Stejně jako OP a ZO, která jsou Komisí zapsána do evropského rejstříku, jsou i ta česká označení absolutně chráněna proti zdruhovění (§ 23 odst. 2 zákona a čl. 13 odst. 2 nařízení, stejně tak pro OP čl. 6 LD). V případě, kdy chráněné označení obsahuje i název druhu zboží, není samotné užití tohoto druhového názvu (např. pro srovnatelné zboží pocházející z jiné oblasti) považováno za porušení práv k zapsanému OP/ZO.

Evropské nařízení č. 510/2006 však některým označením tuto jejich ochranu omezilo, když ve svém čl. 13 odst. 3 a 4 na určité přechodné období (max. 5 nebo 15 let) připouští, za splnění určitých podmínek, současnou existenci zcela nebo částečně totožného názvu produktů uváděných před podáním přihlášky v souladu s právem na trh, stejně jako i současnou existenci zapsaného a nezapsaného označení. Za těmito ustanoveními stojí snaha o postupný přechod na užívání pouze zapsaného označení pro zapsané produkty, ale za současného chránění poctivých uživatelů označení, která jsou s tímto označením totožná, ale nespĺňují podmínky předepsané nařízením, a to poskytnutím jim dostatečného časového prostoru na přeměnu své výroby a přizpůsobení se nové situaci. Po uplynutí tohoto přechodného období je pak oprávněným uživatelům a jejich zapsanému označení pro zapsané produkty poskytována plnohodnotná ochrana podle ustanovení čl. 13 odst. 1 a 2 nařízení. Ochrana zapsaných označení je omezena ještě v jednom případě, a to existencí starší ochranné známky na území Společenství, užívané některým ze způsobů uvedených v čl. 13, jestliže u ní neexistují důvody pro její zrušení nebo prohlášení za neplatnou (čl. 14 odst. 2 nařízení – k tomu ještě později).

3.3.2 německá právní úprava

Obsah ochrany GH (*Schutzinhalt*) je upraven v rámci § 127 MarkenG. O tomto ustanovení byla v této práci již řeč. Jedná se o ochranu spíše nekalosoutěžního charakteru, neboť v ní hraje rozhodující úlohu vnímání relevantní veřejnosti. Tato ochrana se tak výrazně odlišuje

³⁰³ Knaak, GRUR Int. 2000, 401, 405.

od ochrany, kterou zapsaným označením poskytuje český zákon a evropské nařízení (jejich ochrana je totiž převážně absolutního charakteru, tedy na vnímání veřejnosti nezávislá). Svými ustanoveními, která byla v předešlé subkapitole označena jako *doplňková nekalosoutěžní ochrana*, se německé právní úpravě podobají v tom, že i tato hovoří o zákazu určitých jednání způsobilých vyvolat nebezpečí uvedení v omyl. Rozdíly těchto dvou úprav jsou však nasnadě; zatímco česká a evropská úprava zakazuje použít zapsané označení na zboží, které se jakýmkoli způsobem odchyluje od vlastností, původu, způsobu výroby, atp. zboží zapsaného (čímž je zaručeno, že spotřebitel pod stejným označením dostane vždy stejný produkt se stejnými, objektivně prokazatelnými vlastnostmi) a k jednáním, které jsou zakázána z důvodu možnosti uvedení veřejnosti v omyl, řadí pouze určitá „doprovodná“ jednání, jako např. použití přepravních obalů, připouští německá právní úprava jakékoli použití daného označení, tedy i v případě, kdy zboží pochází z jiné oblasti, označení je použito s delokalizačními klauzulemi, či zboží nemá předpokládané vlastnosti, a to tak dlouho a v takovém rozsahu, dokud nedojde k nebezpečí vyvolání omylu co se původu nebo vlastností zboží týče.

Německý zákonodárce se rozhodl pro model „*třístupňové*“ *ochrany GH*³⁰⁴, která se vztahuje:

- a) v odst. 1 § 127 MarkenG především na **prostá GH**. V tomto ustanovení je stanoveno, že GH nesmí být v obchodním styku používána k označení zboží (a služeb), které z dané oblasti nepochází, a to pouze v tom případě, kdy by tím mohlo dojít ke **klamání veřejnosti o původu** tohoto zboží.³⁰⁵ Z existence nebezpečí uvedení v omyl je přitom dle judikatury BGH³⁰⁶ třeba vyjít tehdy, kdy dané zeměpisné označení vyvolá u nikoli zanedbatelné části veřejnosti³⁰⁷ nesprávnou představu o zeměpisném původu produktu. A tak je použití GH na zboží, které je vyrobeno na jiném místě, přípustné např. i v tom případě, kdy se toto označení stalo příznačným pro producenta sídlícího na tomto místě, a který své produkty označené GH opatří dostatečně viditelným poukazem na jejich pravé místo

³⁰⁴ *Schricker/Bastian/Knaak*, Gemeinschaftsmarke und Recht der EU-Mitgliedstaaten, C.H.Beck, München 2006, Deutschland, m.č. 126.

³⁰⁵ Jedná se o relevantní veřejnost a vnímání průměrně informovaného, pozorného a rozumného průměrného spotřebitele. K tomu *Sosnitza*, GRUR 2007, 462, 463; *Büscher*, GRUR Int. 2005, 801, 804.

³⁰⁶ BGH GRUR 2001, 420, 421 – rozsudek ve věci „*SPA*“, bod II 4.

³⁰⁷ Všeobecně je za dostačující přijímána kvóta od 10% do 15%, i když tento pohled není jednotný a je požadována existence nebezpečí uvedení v omyl u významné části publika – *Büscher*, GRUR Int. 2005, 801, 805.

výroby.³⁰⁸ Používání daného označení by však mělo být především vyhrazeno těm produktům, které z uvedeného zeměpisného regionu skutečně pocházejí, a na kteréžto místo původu také daný název podle chápání veřejnosti odkazuje.

- b) v odst. 2 na **kvalifikovaná označení**³⁰⁹, kterým je poskytována rozšířená ochrana. Tato spočívá v tom, že nesmí být daná GH použita pro odpovídající produkty, kterým chybí určité znaky nebo vlastnosti (*besondere Eigenschaften, besondere Qualität*) – tedy pro zboží stejného původu, ale „horší“ kvality, a to i když z uvedeného regionu opravdu pocházejí. Již bylo v této práci zmíněno, že se na rozdíl od úpravy v českém zákoně a evropském nařízení nejedná o vlastnosti či kvalitu objektivně zjistitelné, nýbrž opět odvislé od vnímání veřejností.³¹⁰ Tím jsou tedy samotná označení chráněna spíše zprostředkovaně, neboť hlavním subjektem ochrany je především očekávání kvality produktů u spotřebitelů, kteří si s daným zeměpisným označením mohou spojovat např. určitý tradiční způsob výroby produktu. Aby i ostatní místní producenti mohli takové označení používat, musí i oni tuto tradiční metodu výroby dodržovat (odpovídající zásady výroby nebo podmínky kvality).
- c) a ve svém odst. 3 na **GH s dobrou pověstí** (*mit besonderem Ruf*), která jsou chráněna i nezávisle na nebezpečí uvedení v omyl, tedy nezávisle na vnímání veřejností. Taková zeměpisná označení původu výrobků nesmí být používána způsobem, který by bez ospravedlňujícího důvodu nekale využíval nebo poškozoval jejich pověst nebo rozlišovací způsobilost³¹¹, a to na produktech jiného původu.³¹² Použití zeměpisného označení, a to i takové, které na zboží neplní funkci ochranné známky/není použito jako

³⁰⁸ BGH GRUR 2002, 1074 – rozsudek ve věci „*Original Oettinger*“, podle kterého dostatečně viditelná delokalizační klauzule může v postačující míře působit proti vyvolání nebezpečí uvedení v omyl, přičemž zbývající chybné představy veřejnosti nemají velkého významu.

³⁰⁹ Tento výraz neodpovídá plně smyslu, ve kterém je v této práci používán, neboť jsou pod kvalifikovaná označení zahrnována ta, u nichž je vztah mezi zeměpisným prostředím a vlastnostmi zboží objektivně prokazatelný. Přesto je zde tento výraz uveden i pro označení, jejichž kvalita není na vlastnostech místa původu objektivně závislá, neboť se s tím tak lze setkat v německé literatuře.

³¹⁰ K tomu podrobněji *Knaak*, GRUR 1995, 103, 106, 107, který se ve svém článku rovněž odvolává na odůvodnění zákona. Mezi tímto odůvodněním a zněním zákona je však určitý rozpor, neboť o tom, že by měla být ochrana označení produktů určité kvality odvislá od vnímání veřejností, není v ustanovení § 127 odst. 2 MarkenG ani zmínka.

³¹¹ Podobná ochrana je poskytována známým ochranným známkám (§ 14 odst. 2 číslo 3 MarkenG) a známým obchodním označením (§ 15 odst. 3 MarkenG).

³¹² Podobná ochrana známých GH/s dobrou pověstí ještě před jejich úpravou v MarkenG – BGH GRUR 1988, 453 – „*Ein Champagner unter den Mineralwässern*“.

ochranná známka³¹³, tak může zasáhnout do práv jeho oprávněných uživatelů i tehdy, kdy se zakládá na pravdě. Tak alespoň rozhodl BGH ve věci „*Champagner Bratbirne*“³¹⁴, kde zakázal na etiketě hruškového šumivého vína z Württembergu umisťovat označení „AUS DER CHAMPAGNERBRATBIRNE“, i když se toto víno vyrábělo z odrůdy hrušky, která se tak skutečně jmenuje. Protože toto ustanovení chrání známá GH výslovně pouze před jejich používáním na zboží jiného původu, bude třeba řešit případy, ve kterých bude toto označení použito na zboží stejného původu, podle příslušných ustanovení UWG.³¹⁵

Tyto zásady nachází podle § 127 odst 4 MarkenG své uplatnění rovněž v případech, kdy je použito označení podobné, nebo kdy jsou k dané GH připojeny delokalizační klauzule, pakliže i přes tuto jazykovou odchylku nebo připojení klauzule není vyloučeno nebezpečí uvedení veřejnosti v omyl (v případě § 127 odst. 1 MarkenG)³¹⁶ nebo nekalé využití či poškození dobré pověsti nebo rozlišovací způsobilosti dané GH (v případě § 127 odst. 3 MarkenG). Jak již bylo vícekrát zmíněno, nejsou GH nijak chráněna před zdruhověním a s ním spojenou následnou ztrátou ochrany (§ 126 odst. 2 MarkenG).

Až na ochranu známých zeměpisných označení, která je absolutního charakteru, je tedy GH v rámci německého zákona poskytována ochrana relativní, tedy odvislá od vnímání veřejnosti, nekalosoutěžního charakteru a zaměřená především na ochranu zájmů veřejnosti na pravdivosti označování produktů. Pakliže se vrátíme k Exkursu k právní povaze GH v rámci této práce, lze shrnout, že argumenty uváděné druhým táborem, který je zastáncem názoru, že se u GH nejedná o nehmotný statek – průmyslové právo, trefněji popisují způsob ochrany těchto označení v rámci MarkenG, ačkoli se svou podstatou jedná o práva průmyslového vlastnictví. A tak jsou i v rámci českého právního řádu chráněna nezapsaná zeměpisná označení, ač průmyslová práva, obdobně jako v německém právním řádu, tedy ustanoveními ObchZ a jeho ustanoveními o zákazu nekalé soutěže.

³¹³ V rozhodnutí BGH GRUR 2002, 426, 427 – „*Champagner bekommen, Sekt bezahlen*“ vyslovil, že ochrana známých GH není omezena pouze na jejich použití jako ochranná známka, ale uplatní se vždy, kdy použitím tohoto označení dochází k těžení z jeho dobré pověsti. V tomto případě šlo pouze o čistě reklamní použití slova „Champagner“ – k tomu *Büscher*, GRUR Int. 2005, 801, 802.

³¹⁴ BGH GRUR Int. 2006, 72.

³¹⁵ Zde by přicházelo v úvahu ustanovení § 3 UWG v podobě obecného zákazu nekalé soutěže, a konkrétně pak ustanovení § 4, který uvádí příklady skutkových podstat nekalé soutěže, a jeho číslo 9 písm. b) UWG.

³¹⁶ Argumenty proti přípustnosti použití delokalizačních klauzulí (např. jejich přehlédnutí spotřebitelem, použití dvou zeměpisných údajů je matoucí,...) – *Sosnizza*, GRUR 2007, 462, 456.

V souvislosti s nekalosoutěžním druhem ochrany GH (§ 127 odst. 1 MarkenG), která je svou podstatou přenesením této ochrany z UWG do MarkenG, se v německé literatuře objevují dva protichůdné názory na to, zda i pro ochranu těchto označení, jako „nových“ práv na označení, platí zásady UWG a k tomu vyšlé judikatury. Konkrétně se jedná o to, zda je třeba zakázat neoprávněné používání GH již tehdy, kdy toto označení (tedy původ zboží) a s ním spojené klamání veřejnosti nemá vliv na rozhodnutí spotřebitele o koupi konkrétního zboží, nebo až tehdy, kdy je tento vliv prokázán (*soutěžněprávní relevance* – „*Wettbewerbsrechtliche Relevanz*“). Jednalo by se např. o situace, kdy by daným zeměpisným označením bylo o původu produktu klamáno 50% veřejnosti, ale tato skutečnost by byla pro koupi daného produktu rozhodující pouze u 5% veřejnosti. Zodpovězení této otázky úzce souvisí s chápáním právní povahy GH. A tak nepřekvapí, že ti teoretikové, kteří tato označení nepovažují za další právo duševního vlastnictví, vidí v ochraně podle § 127 odst. 1 MarkenG pouhou zvláštní skutkovou podstatu k obecnému zákazu uvádění v omyl, a tudíž vyžadují pro vyslovení zákazu používání klamavé GH naplnění znaku soutěžněprávní relevance. Tento svůj pohled opírají o **směrnici č. 2005/29/ES, o nekalých obchodních praktikách** (konkrétně pak o její ustanovení čl. 6 odst. 1, který v definici nekalé praktiky výslovně uvádí nutnou přítomnost soutěžněprávní relevance), kterou došlo k plné harmonizaci ochrany spotřebitele.³¹⁷

V rámci této práce je však zastáván názor, že se u GH jedná o práva průmyslového/duševního vlastnictví. Výše byla směrnice o nekalých soutěžních praktikách zmíněna v tom smyslu, že bod 9 její preambule ze svého pole působnosti výslovně vyjímá evropské a národní předpisy k ochraně duševního vlastnictví. Nelze přehlédnout ani fakt, že tato směrnice upravuje vztahy B2C, tedy mezi podnikateli/soutěžiteli a spotřebiteli, nikoli již vztahy mezi soutěžiteli navzájem (B2B). Těm se věnuje jiný předpis, a to směrnice č. 2006/114/ES, o klamavé a srovnávací reklamě, která se však v rámci svých ustanovení o žádné soutěžněprávní relevanci nezmiňuje. Protože však MarkenG upravuje ochranu GH jak ve vztazích B2C, tak ale i B2B, nemohl by být požadavek zmíněné relevance pro ochranu GH v obou těchto vztazích právně odůvodněn.³¹⁸ Tento pohled zastává i senát BGH, který ve svém rozsudku ve věci „*Original Oettinger*“³¹⁹ výslovně odmítl, že by předpokladem ochrany GH podle § 127 odst. 1 MarkenG byla relevance původu produktu pro rozhodnutí spotřebitele o jeho koupi. A tak je třeba přiklonit se k názoru, který vidí důvod k zákazu používání klamavých GH již v samotné

³¹⁷ *Sosnitza*, GRUR 2007, 462, 468.

³¹⁸ Podobně BGH GRUR 1999, 252, 255 – „*Warsteiner II*“.

³¹⁹ BGH GRUR 2002, 1074, 1076.

skutečnosti existence nebezpečí uvedení relevantní veřejnosti v omyl, a nikoli až v momentu dosažení soutěžněprávní relevance.³²⁰

3.4 Způsob a prostředky prosazení práv k zeměpisným označením

Protože by pouhé vyslovení zákazu určitého jednání bez možnosti účinného prosazení práva v případě jeho porušení nemělo velký význam, jsou i oprávněným uživatelům zeměpisných označení dány k dispozici právní prostředky k vynucení dodržování jejich práv, a to jak charakteru soukromoprávního, tak i veřejnoprávního. Dojde-li tedy jednáním neoprávněné třetí osoby k protiprávnímu naplnění některé ze skutkových podstat upravených v právním řádu, nabízí se oprávněným osobám celá paleta právních prostředků ochrany práv k zeměpisným označením v širším smyslu. Jednotlivé sankce, které jsou zakotveny v národních právních řádech, se použijí i pro případ porušení ustanovení čl. 13 odst. 1 nařízení č. 510/2006, protože toto nařízení vlastním sankčním systémem nedisponuje.³²¹

Úprava prostředků k vynucení dodržování práv duševního vlastnictví obecně byla dlouhou dobu předmětem národních právních řádů, mezi kterými panovaly značné rozdíly, nebo mezinárodních smluv (za všechny jmenujme např. Část III dohody TRIPS). Odstranění této nejednotnosti, která je na újmu řádnému fungování vnitřního trhu a příčinou oslabení hmotného práva duševního vlastnictví, si vytkla za cíl ***směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2004/48/ES ze dne 29.4. 2004, o dodržování práv duševního vlastnictví*** (body 1, 7, 8, 9 a 10 preambule). Čl. 1 této směrnice vymezuje její předmět jako úpravu opatření, řízení a nápravných opatření nezbytných k zajištění dodržování práv duševního vlastnictví. Pro účely této směrnice zahrnuje pojem „práva duševního vlastnictví“ práva průmyslového vlastnictví. Počínaje bodem 4 preambule se tato směrnice odvolává, jak již bylo zmíněno, na dohodu TRIPS, která k duševnímu vlastnictví počítá zeměpisná označení ve smyslu čl. 22 odst. 1. To jsou především označení kvalifikovaná. Od rozhodnutí ESD ve věci „**Turron**“ však k průmyslovému a obchodnímu vlastnictví patří rovněž prostá označení, z čehož plyne, že směrnice č. 2004/48/ES zahrnuje i úpravu prostředků k prosazení práv ze zeměpisných označení, která označují zboží.

³²⁰ Podobně Ullmann, GRUR 1999, 666, 667; Büscher, GRUR Int. 2005, 801, 807; Büscher, GRUR Int. 2008, 977, 983; Schulte-Beckhausen, GRUR Int. 2008, 984, 987, spatřuje v odsouhlasení nutnosti soutěžněprávní relevance výrazné omezení ochrany právě prostých GH, neboť pro mnoho spotřebitelů nemá chybná představa o zeměpisném původu určující význam pro rozhodnutí o koupi určitého produktu. Podle něj neslouží úprava ochrany GH k provedení směrnice o nekalých soutěžních praktikách.

³²¹ Fezer, Markenrecht, 3. Auflage 2001, Vorbemerkung zu den §§ 130-136, m.č. 19.

jehož kvalita či vlastnosti nejsou odvislé od zvláštního zeměpisného prostředí svého původu.³²²

Tato směrnice zavedla pro některé národní právní úpravy dosud neznámé instituty, většina prostředků k prosazení práv k duševnímu vlastnictví však zůstala beze změny. Jaké prostředky k ochraně svých práv mají oprávnění uživatelé zeměpisných označení v rámci českého a německého právního řádu, a jaké nové instituty byly evropským zákonodárcem zavedeny, o tom bude pojednáno v této další subkapitole.

3.4.1 česká právní úprava

Již před vydáním směrnice č. 2004/48/ES evropským zákonodárcem měly oprávněné osoby možnost obrátit se v případě porušení svých práv k zeměpisným označením a označením původu na soud pomocí různých druhů žalob (určovací – např. že se jedná o padělek, negatorní – nárok na zákaz rušení práva, odstraňovací, na náhradu škody nebo na přiměřené zadostiučinění). Tyto žalobní nároky vyplývaly z dřívějšího ustanovení § 24 z.č. 452/2001 Sb., jehož odst. 2-4 byly zrušeny § 13 *zákona č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví*, kterým došlo k transpozici již zmíněné evropské směrnice do českého právního řádu. Původní § 24 z.č. 452/2001 Sb. rozlišoval mezi právními prostředky, které mohl uplatnit:

- 1) **každý** – odst. 1, tedy právo domáhat se zákazu užívání zapsaného OP/ZO pro srovnatelné zboží nesplňující podmínky pro užívání zapsaného zboží, stejně jako právo požadovat, aby zboží označené způsobem porušujícím či ohrožujícím práva k zapsanému OP/ZO bylo staženo z trhu, a v neposlední řadě právo na náhradu škody, a v případě vzniklé nemajetkové újmy právo na přiměřené zadostiučinění (odst. 4, objektivní odpovědnost),
- 2) **oprávněný uživatel** – odst. 2 a 3, který měl vůči každému, kdo uváděl nebo hodlal na trh uvést srovnatelné zboží opatřené zapsaným označením, právo na informaci o původu tohoto zboží (srovnej čl. 47 TRIPS), stejně jako i vůči ohrožovateli či porušovateli práv ze zapsaného označení nárok požadovat zničení zboží, jehož uvedením na trh mohlo dojít či již došlo k ohrožení či porušení práva chráněného z.č. 452/2001 Sb. (srovnej čl. 46

³²² Stejně *Büscher*, GRUR Int. 2008, 977, 982. K tomu také bod 13 preambule, podle kterého je nezbytné vymezit co nejširší oblast působnosti této směrnice tak, aby zahrnovala všechna práva duševního vlastnictví upravená nejen na úrovni Společenství, ale i členských států (zahrnuje tedy nejen zapsaná a kvalifikovaná zeměpisná označení, ale i prostá a nezapsaná).

TRIPS). Oprávněný uživatel mohl požadovat vydání bezdůvodného obohacení (odst. 4).³²³

V platném znění z.č. 452/2001 Sb. zůstal zachován pouze odst. 1 § 24, zbylá úprava jmenovaných prostředků byla přesunuta do z.č. 221/2006 Sb., který s sebou přinesl mnohé novinky.

Již v ustanovení § 2 dochází k **rozšíření okruhu osob aktivně legitimovaných** k vymáhání práv podle z.č. 221/2006 Sb. (tzv. oprávněné osoby), a to o nabyvatele licence a profesní organizace ochrany práv. Jelikož na zeměpisné označení původu výrobků nelze udělit licenci, je toto ustanovení relevantní pouze pro svazy či sdružení výrobců, ke kterým by se počítal např. svaz výrobců vína „Champagne“.³²⁴ Posílení pozice oprávněných uživatelů přineslo i ustanovení § 3, které upravuje právo na informace o původu a distribučních sítích zboží, kterým je porušováno právo, konkrétně pak okruh povinných osob (§ 3 odst. 1) a obsah poskytnutých informací (§ 3 odst. 3). A tak je nejen konkrétně odhalený porušovatel povinen poskytnout informace podle § 3 odst. 3, ale i ostatní osoby, které se na porušování práv podílely (např. osoba, která zboží porušující právo držela, ale třeba i ta, která se výroby, zpracování, skladování nebo distribuce daného zboží účastnila). V případě, kdy není informace poskytnuta v přiměřené lhůtě dobrovolně, lze se jí domáhat u soudu v rámci řízení o porušení práva (§ 3 odst. 2). Ustanovení § 4 z.č. 221/2006 Sb. se pak zabývá konkrétními opatřeními k nápravě. Jedná se o ***zdržovací a odstraňovací nároky*** (tyto jsou uvedeny pouze demonstrativně), které oproti předchozí úpravě nedostály velkých změn, konkrétně pak o zdržení se jednání porušujícího nebo ohrožujícího chráněné zájmy, stažení výrobků z trhu, jejich odstranění nebo zničení, stejně tak i o stažení, odstranění nebo zničení materiálů, nástrojů a zařízení určených nebo používaných vylučně nebo převážně při činnostech porušujících nebo ohrožujících právo. Pro soud a jeho rozhodnutí o zničení je zakotvena zásada přiměřenosti. Ve výjimečných případech (např. § 7 z.č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci) lze přikročit i k odstranění neoprávněného označení z výrobků před jejich uvedením na trh (§ 4 odst. 2). Uvedených nároků se lze dovolávat rovněž vůči osobě, která práva z chráněných OP/ZO sama neporušuje, která ale poskytuje své prostředky či služby k porušování práv třetími osobami (§ 4 odst. 3). **Novinkou** je zavedení možnosti návrhu porušovatele na alternativní zvolení zaplacení peněžního vyrovnání namísto opatření uvedených v odst. 1 (§ 4 odst. 4 zákona). K tomuto způsobu ukončení sporu lze

³²³ *Slováková*, PV 9-10/2002, 173, 174, 175; *Slováková, Z.*, Průmyslové vlastnictví, 2. vydání, LexisNexis, Praha 2007, str. 186, 187; *Telec, I., Tůma, P.*, Přehled práva duševního vlastnictví, Doplněk, Brno 2006, str. 67-76.

přistoupit za kumulativního splnění tří podmínek, a to **1)** porušovatel nevěděl ani nemohl vědět, že porušuje právo z chráněného označení, **2)** opatření k nápravě by mu způsobila nepřiměřenou újmu a **3)** peněžní vyrovnání s oprávněnou osobou se jeví jako dostatečné. Zachováno zůstalo právo oprávněné osoby, která ve sporu zvítězila, na soudem přiznané uveřejnění rozsudku, a to na náklady porušovatele (§ 4 odst. 5, všeobecně již před tím upraveno ustanovením § 155 odst. 4 Občanského soudního řádu - z.č. 99/1963 Sb. – OSŘ, čímž došlo k určité duplicitě).

Podle § 5 z.č. 221/2006 Sb., se oprávněná osoba může rovněž domáhat náhrady škody (skutečná škoda a ušlý zisk), vydání bezdůvodného obohacení (§ 451 a násl. ObčZ) a přiměřeného zadostiučinění, které může spočívat i v peněžitém plnění (v nepeněžité podobě – např. formou omluvy). **Nově** je zavedena možnost soudu stanovit výši těchto plnění **paušální částkou**. Dojít k tomu může na návrh oprávněné osoby, a to ve dvou rozdílných výších, které jsou odvislé od toho, zda porušovatel o tom, že porušuje průmyslové právo, věděl (dvojnásobek obvyklého licenčního poplatku) či nevěděl ani vědět nemohl (obvyklý licenční poplatek). Tím dochází k výraznému usnadnění důkazní povinnosti oprávněné osoby co se výše škody týče. Soud při tom vždy přihlédně ke všem odpovídajícím okolnostem případu (§ 5 odst. 4). S účinností od 1.1. 2008 došlo rovněž ke změně z.č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích (§ 8 z.č. 221/2006 Sb.) a k úpravě působnosti Městského soudu v Praze (§ 6).

Mimo shora uvedené možnosti obrany oprávněných uživatelů zeměpisných označení a označení původu, je jim **z.č. 191/1999 Sb.**, o opatřeních týkajících se dovozu, vývozu a zpětného vývozu zboží porušujícího některá práva duševního vlastnictví, stejně jako i **nařízením Rady č. 1383/2003** o přijímání opatření celních orgánů proti zboží podezřelému z porušování určitých práv duševního vlastnictví a o opatřeních, která mají být přijata proti zboží, o kterém bylo zjištěno, že tato práva porušilo³²⁵, stejně jako i prováděcím nařízením Komise č. 1891/2004, dána možnost účinného zásahu proti dovozu, vývozu a zpětnému vývozu zboží porušujícího jejich práva. Oprávněný uživatel může ve státě, v němž dané zboží porušuje jeho práva z duševního vlastnictví, podat žádost o přijetí opatření jeho celními orgány. Podle čl. 2 odst. 1 písm. c) nařízení spadá pod takové zboží mimo jiné i to, které porušuje práva z označení původu podle právních předpisů dotyčného členského státu nebo nařízení č. 2081/92. V případech podezření mohou celní orgány i před přijetím žádosti držitele práva pozastavit propuštění zboží nebo je zdržet (čl. 4 odst. 1). Podle čl. 5 odst. 1 může držitel práva podat u příslušného celního

³²⁴ Horáček, OP 11/2007, 2, 6.

útvary v každém členském státě písemnou žádost o přijetí opatření. Držitel OP/ZO chráněného Společenstvím může nadto požadovat přijetí opatření celních orgánů i dalších členských států (čl. 5 odst. 4). Rozhodnutí o schválení žádosti o přijetí opatření se odešle celním úřadům všech států, které mohou být daným zbožím zasaženy (čl. 8 odst. 2). Příslušný celní úřad, který obdržel rozhodnutí, propuštění předmětného zboží pozastaví nebo je zadrží (čl. 9 odst. 1). Důležité ustanovení je obsaženo v čl. 10 nařízení, podle kterého se při rozhodování o tom, zda bylo podle vnitrostátního práva porušeno duševní vlastnictví, použijí právní předpisy státu, na jehož území se zboží nachází. Příslušné orgány pak mohou zboží zničit nebo jinak zabránit způsobení újmy držiteli práva, přijmout opatření účinně zbavující porušovatele hospodářského zisku z operace, stejně jako i může dané zboží propadnout státu (čl. 17). Sankce za porušení nařízení jsou pak již věci jednotlivých členských států (čl. 18). V rámci z.č. 191/1999 Sb., jsou jednotlivé přestupky a správní delikty, stejně jako i sankce za jejich spáchání, uvedeny v jeho V. části.

K ochraně práv ze zapsaných označení lze využít i prostředků, které poskytuje **OSŘ**, jako např. § 80 nebo § 74 a n., týkajících se předběžného opatření, stejně jako i ustanovení **ObchZ** k ochraně proti nekalé soutěži (viz. výše).³²⁶

Z trestní ochrany soudní zde již byla zmíněna ustanovení § 149 a 150 **TZ** včetně jejich podoby v rámci nového **TZ**. V rámci tohoto předpisu by se dalo dále použít ustanovení např. § 121 o poškozování spotřebitele, zejména pak jeho druhá část, která se týká zatajení podstatných vad výrobků.³²⁷ Důležitou součástí systému ochranných prostředků proti narušovatelům práv k zeměpisným označením tvoří rovněž ustanovení z.č. 200/1990 Sb., **o přestupcích** (§ 33 – přestupky na úseku porušování průmyslových práv a porušování práv k obchodní firmě)³²⁸, a v neposlední řadě i spotřebitelské právo. Základním předpisem v této oblasti je z.č. 634/1992 Sb., **o ochraně spotřebitele**, který podle svého ustanovení § 1 odst. 1 stanovuje některé podmínky podnikání významné pro ochranu spotřebitele, úkoly veřejné správy a oprávnění spotřebitelů. Prodávající je povinen dodržovat poctivost prodeje výrobků, stejně jako se i vyhnout nekalým a klamavým praktikám vůči spotřebiteli (část druhá zákona). § 23 pak upravuje

³²⁵ K tomuto nařízení a změnám, které přineslo oproti starší úpravě nařízením Rady 94/3295/ES *Dobřichovský, T.*, Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví v kontextu evropského práva, dohody TRIPS a činnosti WIPO, Linde, Praha 2004, str. 202-204.

³²⁶ Podrobně k právním prostředkům ochrany proti nekalé soutěži (prostředky s funkcí zabraňovací a náhradovou), především pak k procesněprávním ustanovením a s nimi spojené aktivní a pasivní legitimaci, stejně jako i k předběžným opatřením a právu uveřejnit rozsudek – *Pabjanová*, Právní fórum 2/2006, 50 a n.

³²⁷ K tomu *Teryngel*, PV 3/1994, 65, 67, 68, který za podstatnou vadu zboží považuje padělání označení původu.

dozor nad ochranou spotřebitele a dává široký prostor České obchodní inspekci, Státní zemědělské a potravinářské inspekci a živnostenským úřadům. Sankce za porušení ustanovení tohoto zákona formou přestupku nebo správního deliktu a jejich projednání je upraveno v § 23a – 24b zákona.

3.4.2 německá právní úprava

V případě porušení práv k GH nabízí jejich oprávněným uživatelům i německý zákonodárce širokou paletu právních prostředků, díky nimž mohou své oprávněné pozice hájit a prosadit. Kromě požadavku na přijetí opatření na hranicích za účelem zabránění porušování práv duševního vlastnictví upraveného již zmíněným **nařízením č. 1383/2003**, které je na celém území EU bezprostředně závazné,³²⁹ nabízelo pak především ustanovení **§ 128 MarkenG**, ještě před svou poslední novelizací, osobám oprávněným podle § 8 odst. 3 UWG³³⁰ možnost požadavku na ukončení protiprávní činnosti (§ 128 odst. 1 MarkenG – *Unterlassungsanspruch* – v případě bezprostřední hrozby/nebezpečí opakování³³¹) a v případě jednání zaviněného (úmyslně či nedbalostně) i nárok na náhradu škody tímto jednáním způsobené (§ 128 odst. 2 MarkenG – *Schadensersatzanspruch*). Protože jsou aktivně legitimováni pouze soutěžitelé (§ 8 odst. 3 číslo 1 UWG) a sdružení s odpovídajícími zájmy (§ 8 odst. 3 čísla 2-4 UWG), nemohou tyto nároky na obranu uplatnit jednotliví spotřebitelé.³³²

Dne 11.4. 2008 byl Spolkovým sněmem schválen **zákon ke zlepšení vymahatelnosti práv duševního vlastnictví** (ze dne 7.7. 2008), který novelizoval mnohé německé zákony týkající se práv duševního vlastnictví, a transponoval tím evropskou směrnicí č. 2004/48/ES do německého právního řádu. Mezi těmito zákony byl i MarkenG (čl. 4 zákona), v jehož rámci byly i nově upraveny možné nároky proti rušiteli práv z GH. Co se nároku na ukončení protiprávní činnosti týče, zůstal tento prakticky nezměněn (viz. čl. 11 směrnice). V ustanovení § 128 odst 1

³²⁸ K tomu *Telec, I., Tůma, P.*, Přehled práva duševního vlastnictví, Doplněk, Brno 2006, str. 82-84; *Slováková*, PV 9-10/2002, 173, 181.

³²⁹ Řízení je upraveno v rámci ustanovení **§ 150** MarkenG, zabavení zboží v případě jeho protiprávního označení GH v **§ 151** MarkenG.

³³⁰ Soutěžitelé (*Mitbewerber*), právně způsobilá sdružení k podpoře živnostenských zájmů, která na stejném trhu obchodují se stejným nebo podobným zbožím (*Wirtschaftsverbände*), dále kvalifikované organizace (*Verbraucherverbände*) a průmyslové a obchodní komory (*Industrie- und Handelskammern, Handwerkskammern*). Stačí, že zboží jednoho soutěžitele může pro zboží druhého soutěžitele znamenat alespoň zprostředkované omezení odbytu, které je přítomno již v případě pouze potencionálního omezení soutěže. Mezi soutěžiteli tak musí být alespoň abstraktní soutěžní vztah – BGH GRUR 2001, 420 – „SPA“.

³³¹ Zákaz podle § 128 odst. 1 ve spojení s § 127 odst. 1 MarkenG stojí pod výhradou přiměřenosti (*Vorbehalt der Verhältnismäßigkeit*). Podrobněji *Büscher*, GRUR Int. 2005, 801, 807.

MarkenG však došlo ke změně v tom smyslu, že byla stanovena analogická aplikace ustanovení §§ 18, 19, 19a a 19 c MarkenG, které byly v rámci novelizace změněny nebo nově zavedeny. Od 1.9. 2008, kdy vstoupil zákon ke zlepšení vymahatelnosti práv duševního vlastnictví v platnost (čl. 10), mohou oprávnění uživatelé GH požadovat zničení protiprávně označeného zboží (stejně jako materiálů a přístrojů sloužících k jeho výrobě či označování) – *Vernichtungsanspruch*, nebo jeho stažení z trhu – *Rückrufanspruch*, přičemž platí zásada přiměřenosti (§ 18 MarkenG). Výrazně byl také rozšířen, oproti dřívější úpravě, nárok na získání informací – *Auskunftsanspruch*. A tak je nejen porušovatel, ale také širší okruh třetích osob povinen poskytnout informace, jejichž obsah určuje zákon (§ 19 MarkenG). Zcela nově byla zavedena možnost oprávněného uživatele GH vyžadovat, v případě dostatečné pravděpodobnosti porušení svého práva, od domnělého rušitele předložení listin nebo umožnění prohlídky věci, pakliže je to nutné k odůvodnění svých právních nároků (zajištění důkazů odůvodňujících nárok) – *Vorlage- und Besichtigungsansprüche* (§ 19a MarkenG). I v tomto případě platí zásada přiměřenosti. K dosavadním ustanovením MarkenG přibyl i § 19c a s ním i možnost v soudním sporu zvítězivší strany získat oprávnění zveřejnit rozsudek na náklady strany, která prohrála – *Urteilsbekanntmachung*.³³³ Vítěz musí prokázat svůj oprávněný zájem na tomto zveřejnění a učinit tak do tří měsíců po nabytí právní moci rozsudku.

Ke změně došlo i v rámci ustanovení § 128 odst. 2 MarkenG. V případě výměry náhrady škody je tak rozhodující nejen výše skutečně vzniklé škody, ale v potaz může být brán rovněž i zisk rušitele, kterého docílil prostřednictvím porušení práva ke GH. Mimo to může být nárokováná částka vypočítána na základě výše odměny, kterou by porušovatel zaplatil oprávněnému v případě využívání jeho práv s jeho souhlasem (přiměřený fiktivní licenční poplatek).³³⁴ Za analogicky použitelné se deklaruje nové ustanovení § 19b MarkenG – *Sicherung von Schadensersatzansprüchen*. Oprávněný uživatel může podle něho požadovat přístup k bankovním, finančním nebo obchodním dokumentům, které se nachází v dispozičním právu rušitele a jsou nutné k prosazení nároku na náhradu škody, pakliže by bylo splnění tohoto nároku ze strany rušitele nejisté. Tím by mělo být umožněno následné zabavení majetku rušitele a uspokojení nároků oprávněného. Dle ustanovení § 128 odst. 3 ve spojení s § 19d MarkenG zůstávají nároky z jiných zákonných předpisů nedotčeny. Odkaz na § 128 a jeho nároky nalezneme i ve spojitosti s porušením práv k zapsaným OP a ZO podle čl. 8 a 13 nařízení č. 510/2006 (§ 135 MarkenG).

³³² K tomu *Lettl, T.*, Das neue UWG, C.H.Beck, München 2004, str. 269-274.

³³³ Tato možnost existovala před tím pouze v případě rozsudků v trestních věcech (§ 143 odst. 6 MarkenG).

Ustanovením **trestněprávního** charakteru je pak § 144 MarkenG, který chrání nejen německé GH, ale vztahuje se rovněž na zapsaná OP a ZO chráněná na evropské úrovni. Trestem za jednání proti ustanovení § 127 může být odnětí svobody až na dvě léta nebo peněžitý trest. Z odst. 2 pak vyplývá, že stejný trest hrozí i tomu, kdo naplní jeho skutkovou podstatu porušením ustanovení čl. 13 odst. 1 písm. a) nebo b) nařízení 510/2006 (novinka, před tím bylo stíháno porušení pouze národních práv k GH). Soud v případě odsouzení stanoví, že bude ze zboží, na kterém se nachází neoprávněně použitá GH a které je v držbě odsouzeného, toto označení odstraněno, a pakliže to není možné, bude zboží zničeno (§ 144 odst. 4 MarkenG). Vyžadují-li to veřejné zájmy, bude rozsudek uveřejněn (§ 144 odst. 5). V souvislosti s trestním postihem za neoprávněný zásah do práv ke GH je třeba se zmínit i o **návruhu směrnice k sjednocení trestněprávních sankcí při porušení práv duševního vlastnictví**, která byla v červnu 2007 přijata Evropským parlamentem.³³⁵ Tato směrnice si vytkla za cíl sjednocení národního zákonodárství na tomto poli především co se výše trestů týče (odnětí svobody, peněžité tresty, likvidace právo porušujících předmětů, uzavření provozovny, zákaz provozování živnosti, soudní dozor, likvidace, vyloučení poskytnutí veřejných dotací, uveřejnění soudního rozhodnutí). Do budoucna by mělo být na celém území Společenství každé úmyslné, za účelem zisku spáchané porušení práva duševního vlastnictví, jeho pokus, stejně jako i návod a pomoc k němu, posouzeno jako trestný čin.³³⁶

I v rámci německého právního řádu je oprávněným osobám poskytnuta možnost vyžadovat vydání bezdůvodného obohacení podle § 812 BGB, stejně jako jsou i kladeny podobně vysoké požadavky jako v České republice na ochranu spotřebitelů.³³⁷

Obecně lze říci, že se evropský zákonodárce snaží sjednotit (pomocí nařízení) nebo alespoň harmonizovat (pomocí směrnic) právní úpravu na poli duševního vlastnictví, potažmo i zeměpisných označení a označení původu výrobků. Tím je těmto důležitým průmyslovým právům poskytnuta ve všech státech EU více méně obdobná ochrana, ať se již jedná o trestně právní postihy za jejich porušení, civilně právní prostředky jejich ochrany, ochrany těchto práv

³³⁴ Podrobněji k nároku na náhradu škody a k jejímu výpočtu *Dörre/Maaßen*, GRUR-RR 2008, 217, 218.

³³⁵ Návrh Komise ze dne 26.4. 2006 (KOM(2006) 168 endgültig) - <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52006PC0168:DE:HTML>.

³³⁶ Zajímavý rozbor tohoto návrhu a zároveň i jeho kritika viz. Stanovisko Max-Planckova-Institutu od *Hilty/Kur/Peukert* - http://www.ip.mpg.de/shared/data/pdf/strafrecht_stellungnahme_final.pdf.

³³⁷ Více k nárokům v případě porušení práva *Ilzhöfer, V.*, Patent-, Marken- und Urheberrecht, Verlag Vahlen, München 2007, str. 242-248.

při mezinárodním obchodu a přestoupení hranic zboží, které je jimi označeno, či i nepřímé ochrany, zajištěné díky vysokým evropským standardům v rámci práva na ochranu spotřebitele.

4. Konflikt s ostatními právy na označení, především ochrannými známkami

V dnešní globalizované společnosti se již jednotlivá práva nedají pojímat jako oddělené oblasti, v našem případě jako oblast práv k zeměpisným označením, jejichž oprávnění uživatelé mohou zasáhnout proti nedovolenému užívání svých označení třetími osobami.³³⁸ Často tak bude třeba řešit kolize, ke kterým bude docházet mezi zeměpisnými označeními a jinými právy na označení (především ochrannými známkami či obchodními jmény). A právě možná řešení konfliktů mezi jednotlivými právy na označení budou, spolu s přihlédnutím k judikatuře ESD a BGH, náplní této kapitoly.

Aby vůbec mohlo dojít ke kolizi mezi jednotlivými právy na označení, musí být splněny určité předpoklady. K těm hlavním se řadí:

- a) identita nebo podobnost/zaměnitelnost³³⁹ předmětných označení (celkový dojem),
- b) stejná územní a časová působnost,
- c) podobnost produktů či blízkost odvětví (neplatí pro známá označení) a
- d) užití označení při obchodním styku.

Důležitou subjektivní úlohu v takových situacích sehrává i vnímání relevantní veřejnosti a sním spojená možnost záměny daných označení.³⁴⁰ Ve většině případů bude možné použít objektivní hledisko v podobě dne nabytí konkrétního práva (to se netýká německé

³³⁸ Mezi právy k zeměpisným označením se uplatní především zásada priority, tedy přednost staršího práva před právem později nabytým. Takové úpravy nalezneme nejen na národní úrovni, ale i evropské (při ochraně obou označení v rámci celého Společenství – **čl. 3 odst. 3** nařízení č. 510/2006; vztah staršího národního práva k mladšímu, které má být zaspáno do registru Komise – **čl. 5 odst. 5** nařízení č. 510/2006 – jako námitka z důvodu oprávněného zájmu; stejně jako námitka podaná Komisi podle **čl. 7 odst. 3 písm. c)** nařízení).

³³⁹ Hodnocení zaměnitelnosti je třeba provádět z hlediska celkového dojmu, kterým to které označení působí na průměrného spotřebitele, přičemž je třeba přihlídnout ke všem dalším relevantním okolnostem. K tomuto tématu více, včetně rozhodovací praxe ÚPV a judikatury ESD (také viz výše) *Čermák*, PR 3/2006, str. 4 a n.

³⁴⁰ K tomu podrobně *Eisenführ/Schennen*, Gemeinschaftsmarkenverordnung, Carl Heymanns Verlag 2007, str. 184-196.

Benutzungsmarke) a rozhodnout spor podle zásady priority.³⁴¹ Ne vždy však z tohoto konfliktu vyjde jeden jako „poražený“ a druhý jako „vítěz“. Výjimečně tak budou moci být kolidující práva užívána paralelně, a to nejen v případě práv, která byla nabyta ve stejný den, ale i u těch, která sice byla nabyta v odlišnou dobu, ale jejichž užívání odpovídá poctivým zvyklostem obchodu.

4.1 Mladší zeměpisná označení versus starší ochranné známky

Řešení střetu starší ochranné známky s mladším zeměpisným označením nabízí přímo nařízení č. **510/2006**, a to ve svém **čl. 3 odst. 4**, podle kterého nesmí dojít k zápisu OP nebo ZO v případě existence ochranné známky, se kterou by se překrývalo, pokud by vzhledem k pověsti této ochranné známky, její proslulosti a době jejího používání mohl zápis označení uvést spotřebitele v omyl ohledně skutečné identity produktu. Přední roli však hraje až ustanovení **čl. 14** nařízení, které se zabývá vztahy mezi ochrannými známkami, označeními původu a zeměpisnými označeními. Podle **odst. 2** tohoto ustanovení je, za určitých podmínek, možná koexistence starší ochranné známky, jejíž užívání odpovídá některé ze situací uvedených v čl. 13 nařízení, s „mladším“ OP nebo ZO. K podmínkám, které musí být v tomto případě splněny se řadí:

- existence ochranné známky, a to ve formě známky již zapsané, k zápisu přihlášené nebo v dobré víře³⁴² nabytým užíváním (*Benutzungsmarke*),
- k níž byla práva nabyta před datem ochrany OP/ZO (nebo před 1.1. 1996³⁴³) a
- u které neexistují důvody k jejímu zrušení nebo prohlášení za neplatnou.

Ke koexistenci starší známky s mladším právem k zeměpisnému označení může rovněž dojít podle ustanovení **čl. 6 odst. 1 písm. b)** směrnice č. **2008/95/ES**³⁴⁴ (stejně jako **čl. 12 písm. b) nařízení č. 40/94/ES**, **čl. 17 TRIPS**, **§ 23 číslo 2. MarkenG**, **§ 10 odst. 1 písm. b) ZOZ**³⁴⁵).

³⁴¹ Stejně ESD v bodě 98 rozhodnutí ve věci C-245/02 – *Hildebrandt, U.*, Harmonisiertes Markenrecht in Europa – Rechtsprechung des EuGH, 2. Auflage, Carl Heymanns Verlag, München 2008, str. 156; *Fezer*, Markenrecht, 3. Auflage 2001, § 6, m.č. 1, 3, 6.

³⁴² K výkladu ESD pojmu „dobrá víra“ v rozhodnutí „*Gorgonzola/Cambozola*“ – *Knaak*, GRUR Int. 2006, 893, 898, který v ustanovení čl. 14 odst. 2 nařízení 510/2006 vidí nikoli úpravu koexistence mezi OP/ZO a ochrannými známkami jako takovou, ale pouhé omezení ochrany OP/ZO ve vztahu k v dobré víře nabytým ochranným známkám. Práva z těchto starších ochranných známek se řídí použitelnými známkoprávními předpisy (národní známky – čl. 5 a 6 směrnice 2008/95/ES, známky Společenství – čl. 9 a 12 nařízení č. 40/94/ES).

³⁴³ Převzato z ustanovení čl. 24 odst. 5 TRIPS.

³⁴⁴ Dříve směrnice č. 89/104/EHS. K tomu dále rozhodnutí ESD ve věci „*Gerolsteiner/Putsch*“ – GRUR Int. 2004, 420 (viz níže), stejně jako „*Anheuser Busch/Budějovický Budvar*“ – GRUR Int. 2005, 231.

³⁴⁵ K české úpravě *Biskupová*, PV 3-4/2004, 37, 43.

Smyslem těchto ustanovení, která se svým zněním prakticky kryjí, je nutné omezení monopolního práva ochranné známky v zájmu poctivé soutěže a povolení takových forem použití označení, která jsou nutná k fungování svobodného trhu.³⁴⁶ Třetím osobám nemůže být upřeno právo užívat údaje o zeměpisném původu zboží.³⁴⁷ Užívání takových označení v obchodním styku však musí probíhat v souladu s řádnými zvyklostmi v soutěži a obchodu/obchodními zvyklostmi, dobrými mravy a pravidly hospodářské soutěže (oprávněný uživatel zeměpisného označení by měl toto své právo užívat především v rozsahu a způsobem odpovídajícím funkci tohoto označení, tedy jako poukaz na zeměpisný původ zboží³⁴⁸). Tímto jediným posuzovacím kritériem se zabýval ESD ve svém rozhodnutí ve věci „*Gerolsteiner/Putsch*“ (známém také jako „*Gerri/KERRY*“), kde ho interpretoval jako povinnost nejednat nekalým způsobem v rozporu s oprávněnými zájmy vlastníka ochranné známky. Existence pouhého zvukového nebezpečí záměny mezi ochrannou známkou a zeměpisným označením nestačí podle ESD k potvrzení domněnky o používání zeměpisného označení způsobem neodpovídajícím řádným zvyklostem obchodního styku. Proto je věcí národních soudů učinit v takovýchto případech globální posouzení všech relevantních okolností.³⁴⁹

Jelikož je, dle svého smyslu, ustanovení čl. 6 úpravou speciální k čl. 5 směrnice, je tedy třeba použití zeměpisného označení, které by mohlo být vůči již existující ochranné známce konfliktní, zkoumat nejdříve podle již zmíněného čl. 6. Je-li zjištěno, že je dané zeměpisné označení užíváno v obchodním styku v souladu s poctivými zvyklostmi, platí, že je takové užívání dovoleno a majitel ochranné známky se proti němu nemůže bránit (zde by se jednalo především o použití k čistě popisným účelům, tedy k informaci o původu zboží).³⁵⁰ V případě, kdyby však bylo jednáno v rozporu s oprávněnými zájmy vlastníka starší ochranné známky a byla tak např. narušena hlavní funkce ochranné známky – záruka původu zboží od určitého podnikatele vůči spotřebitelům (např. umístěním zeměpisného označení na produktech způsobem, který by ve veřejnosti vyvolával dojem, že je ho užito jako ochranné známky³⁵¹), by

³⁴⁶ Lange, P., Marken- und Kennzeichenrecht, C.H.Beck, München 2006, m.č. 1816.

³⁴⁷ Baiocchi/Brasfalean/Chronopoulos a kol., GRUR Int. 2008, 122, 125.

³⁴⁸ Čermák, PV 11-12/2002, 241, 245.

³⁴⁹ Body 24, 25 a 27 zmíněného rozsudku zveřejněného v EuGH GRUR Int. 2004, 320, 321. K tomu Grygar, Právní fórum 1/2004, 1-3.

³⁵⁰ Fezer, Markenrecht, 3. Auflage 2001, § 23, m.č. 42, 43, podle něhož může použití zeměpisného označení, které není popisné, ale plní funkci ochranné známky, ve své konkrétní podobě poškozovat práva k ochranné známce.

³⁵¹ v. Schultz, GRUR 1997, 408, 412, podle kterého se v případě použití zeměpisného označení jako ochranné známky zpravidla jedná o zásah proti dobrým mravům. Širší pohled u Mühlendahl/Ohlgart/Bomhard, Die Gemeinschaftsmarke, C.H.Beck, München 1998, str. 53, m.č. 3, kteří již samotné užití zeměpisného označení jako ochranné známky nepovažují *per se* za přičící se dobrým mravům. Proti takovému užití by se majitel ochranné známky mohl bránit pouze tehdy, kdyby toto

tento mohl proti užívání zeměpisného označení zakročít (příkladný výčet práv – čl. 5 odst. 3 směrnice č. 2008/95/ES). Právním ustanovením, o které by se mohl opřít, by byl **čl. 5 odst. 1 (popřípadě 2)**, pakliže ho národní zákonodárci zohlednili) směrnice č. 2008/95/ES, potažmo konkrétní ustanovení národních zákonů, kterými byla směrnice transponována. Podle těchto ustanovení má totiž vlastník ochranné známky právo zakázat užívání zeměpisných označení v obchodním styku, pakliže jsou identická s ochrannou známkou a použita pro stejné zboží, shodná či podobná a použita pro shodné či podobné výrobky za současné existence pravděpodobnosti záměny, a nebo shodná či podobná, avšak použita pro odlišné produkty, a to v případě, kdy se jedná o ochrannou známku s dobrým jménem (ČR)/známou ochrannou známkou („*bekannt*“ – Německo, směrnice) a užívání zeměpisného označení by bez řádného důvodu nepoctivě těžilo z rozlišovací způsobilosti nebo dobrého jména takové známky nebo jí působilo újmu.

Podle ustálené soudní judikatury ESD by se však v tomto případě muselo jednat o *užití zeměpisného označení ve funkci ochranné známky*.³⁵² Zásah do práv vlastníků ochranných známek prostřednictvím použití označení k jinému účelu, a to způsobem, který bez řádného důvodu neoprávněně těží z rozlišovací způsobilosti nebo dobrého jména ochranné známky nebo jí působí újmu, je již třeba řešit pomocí jednotlivých zákonů členských států; např. na ochranu proti nekalé soutěži (čl. 5 odst. 5 směrnice).³⁵³ O omezení práv vlastníka ochranné známky staršími právy k zeměpisnému označení místního dosahu (čl. 6 odst. 2 směrnice č. 2008/95/ES) a úpravě vztahů vlastníků kolektivní ochranné známky vůči ostatním místním oprávněným producentům, stejně jako i o důsledku relativního uplatnění staršího práva k zeměpisnému

nadmíru narušovalo funkci ochranné známky nebo by docházelo k vědomému využívání k účelům toho, kdo by se na ustanovení čl. 12 nařízení č. 40/94/ES odvolával. V podobném duchu i *Hacker/Kunz-Hallstein/Loschelder/Spuhler*, GRUR Int. 2006, 697, 701, podle kterých samotná okolnost, že je zeměpisné označení použito jako ochranná známka, neznamená automaticky zásah do dobrých mravů. Stejně jako i existence nebezpečí záměny nečiní sama o sobě užívání zeměpisného označení „nemorálním“.

³⁵² Užívání ve smyslu čl. 5 odst. 1 a 2 směrnice č. 2008/95/ES je třeba vykládat tak, že rušivé označení slouží z pohledu relevantní veřejnosti k rozlišení zboží určitého podnikatele od zboží podnikatelů ostatních. Zakázat ho lze tehdy, kdy poškozují chráněné funkce ochranné známky (*Knaak*, GRUR Int. 2004, 1046). K tomu rozsudky ESD (i ve vztahu ochranné známky k obchodnímu jménu) ve věcech: „*BMW/Deenik*“ – GRUR Int. 1999, 438, bod 38; „*Arsenal*“ – GRUR Int. 2003, 229, bod 51; „*Anheuser-Busch/Budějovický Budvar*“ – C-245/02, bod 50; „*Opel/Autec*“ – WRP 2007, 2999, bod 23 a 24; „*Céline*“ – GRUR 2007, 971, bod 20, 22 a 23.

³⁵³ K tomuto ustanovení a rozlišení mezi používáním označení s funkcí ochranné známky nebo jiným způsobem *Henning-Bodewig*, GRUR Int. 2008, 301-309; *Knaak*, GRUR Int. 2008, 91-95. K ustanovení čl. 5 odst. 5 směrnice také EuGH GRUR Int. 2003, 446 – „*Robelco*“, bod 31, 34 a 36.

označení při zápisném řízení³⁵⁴ či prohlášení ochranné známky za neplatnou již v této práci byla řeč.

4.2 Starší zeměpisná označení versus mladší ochranné známky

V opačném případě, kdy je tedy starší zeměpisné označení namítáno proti mladší ochranné známce, poskytuje návod na řešení tohoto sporu ustanovení **čl. 14 odst. 1** nařízení č. 510/2006. Ten zakotvuje zásadu, podle které se zamítne přihláška ochranné známky, která naplňuje znaky některé ze skutkových podstat čl. 13, pakliže zapsané OP/ZO a ochranná známky slouží k označení produktů téže kategorie. Podmínkou je, že byla přihláška ochranné známky podána po dni podání žádosti o zápis OP/ZO do rejstříku Komise. Pokud i přes to dojde k zapsání ochranné známky, bude tato prohlášena za neplatnou. Touto situací se zabýval Soud první instance ve svém rozhodnutí „*Grana Padano/GRANA BIRAGHI*“, ve kterém došel k závěru, že se u části chráněného označení GRANA PADANO – GRANA nejedná o druhové označení, a tudíž je překážkou pro zápis ochranné známky Společenství GRANA BIRAGHI.³⁵⁵

4.3 Zeměpisná označení versus obchodní jména (firma)

Vztah těchto dvou práv na označení není na evropské úrovni nikde výslovně upraven, a proto se bude třeba v těchto případech obrátit na národní právní úpravu jednotlivých států. I na této úrovni však zůstávají zachována obecná pravidla řešení kolizí tak, jak již byla nastíněna ve vztahu zeměpisného označení k ochranné známce. Použité zeměpisné označení v rámci obchodního jména (*Handelsname*) by tak především nemělo uvádět veřejnost v omyl, co se sídla, popřípadě geografického rozsahu podnikatelské činnosti³⁵⁶, dané osoby týká (k tomu omezení – ustanovení čl. 24 odst. 8 TRIPS). Při porušení čl. 13 odst. 1 nařízení č. 510/2006 jsou zapsaná OP a ZO chráněna prakticky proti všem druhům označení, tedy i obchodním jménům, a uvádění v omyl.

³⁵⁴ K námitkám z důvodu kolize s nezapsaným označením, stejně jako z důvodu kolize se starším právem z průmyslového vlastnictví *Jakl, L.*, Evropský systém ochrany průmyslového vlastnictví a jeho vliv na vývoj v České republice, ÚPV 1999, str. 84, 87; *Horáček, R. a kol.*, Práva na označení – komentář, C.H.Beck, Praha 2004, str. 82-85.

³⁵⁵ GRUR Int. 2008, 142.

³⁵⁶ Údaje jako „evropský“, „euro“ a pod. se již neoznačují za klamavé (je-li činnost podnikatele omezena jen na část EU), pakliže mají jen malou soutěžní relevanci nebo jsou pro hospodářské rozhodnutí relevantní veřejnosti druhořadé (více k tomuto tématu *Möller*, DnotZ 2000, 830, 834).

Jelikož se, stejně jako ochranná známka, odlišuje i obchodní jméno od zeměpisných označení svou funkcí, bude se moci vlastník takového jména bránit proti užívání zeměpisného údaje, které zasahuje do jeho práv a narušuje schopnost obchodního jména odlišovat jeden podnik/provozovnu od těch ostatních (individualizační funkce obchodního jména³⁵⁷). Např. německý zákonodárce tak rozšířil působnost § 23 MarkenG i na obchodní označení (ke kterým se počítají obchodní jména) a stanovil, že stejně jako vlastníci ochranných známek, tak ani vlastníci obchodních jmen nemohou třetím osobám v obchodním styku zakázat užívání údajů o zeměpisném původu zboží, pokud při něm nedochází k zásahu proti dobrým mravům.³⁵⁸ V opačném případě má vlastník obchodního jména právo postupovat podle ustanovení § 15 MarkenG proti užívání zeměpisného označení, pokud se tak děje ve prospěch jednoho určitého podniku.³⁵⁹ Obdobná úprava v českém právním řádu chybí (při zásahu do subjektivního práva vlastníka obchodního jména/firmy, má tento k dispozici především prostředky ochrany firemního práva nebo práva nekalosoutěžního).

Stejně tak je-li zeměpisné označení použito jako součást obchodního jména, nedochází tím ještě k jeho užití k označení zboží a tudíž není ani otevřena cesta k aplikaci známkoprávní ochrany např. podle § 127 MarkenG (tím však není vyloučena aplikace ustanovení práva na ochranu proti nekalé soutěži při nekalém nebo klamavém použití). K použití nepřímého zeměpisného označení jako součásti obchodního jména jednoho podniku se vyslovil SSD ve svém rozhodnutí ve věci „*Stich den Buben*“³⁶⁰. Takové používání by totiž mohlo vést k individuálnímu narušení soutěže vůči tomu, kdo daný údaj oprávněně používá jako poukaz na určitou geografickou oblast. Způsobnost zeměpisného označení k tomuto poukazu by tak byla narušena jejím užitím k jinému účelu, a to k individualizaci podniku, čímž by bylo ohroženo plnění jeho základní funkce. Používání zeměpisného označení jako součásti obchodního jména může nadto v důsledku matení veřejnosti citelně oslabit reklamní hodnotu GH a vyvolat nebezpečí jeho přeměny v odkaz na určitý podnik. K řešení kolizí mezi zeměpisnými označeními a obchodními jmény (firmami) zůstává dále otevřená cesta k aplikaci např. ustanovení na ochranu proti nekalé soutěži nebo prostředků občanskoprávní ochrany.

³⁵⁷ Lochmanová, L., Práva na označení, Orac, Praha 1997, str. 10.

³⁵⁸ Podle rozhodnutí BGH ve věci „*BIG PACK*“ – GRUR 1999, 992, 995, bylo ustanovení § 23 MarkenG použito k transponování čl. 6 odst. 1 směrnice č. 89/104/ES, a je ho tudíž nutno vykládat konformně ve smyslu směrnice. Při tom nezáleží na tom, zda se jedná o zásah do práva k ochranné známce nebo obchodnímu jménu.

³⁵⁹ Lange, P., Marken- und Kennzeichenrecht, C.H.Beck, München 2006, m.č. 1751. Dále tento autor uvádí, že ochrana obchodního jména v případě identity, všeobecné známosti a možnosti záměny vyžaduje, aby ho rušivé označení zasáhlo v jeho základní funkci, a to jmenného odlišování jednotlivých podniků. Musí se tedy jednat o používání označení za účelem nabídky podnikatelských/živnostenských služeb (m.č. 2486).

5. Závěr

Cílem této práce bylo nejen zmapování mezinárodní, evropské a národní úpravy tohoto často podceňovaného průmyslového práva na označení – označení původu výrobků, ale i nalezení mnohých odpovědí s tímto právem spojených, a to jak na teoretické, tak i na praktické otázky.

Jak již bylo několikrát zdůrazněno, je třeba všechna zeměpisná označení, tedy (a to nejpozději od rozhodnutí Evropského soudního dvora ve věci „*Turron*“ z roku 1992) i ta prostá pokládat za nehmotné statky – průmyslová práva na označení, kterým by měla být zaručena ústavní ochrana vlastnictví. Tomuto faktu se však mnohé právní úpravy, a to jak na evropské, tak na národní úrovni dodnes nepřizpůsobily. Evropský zákonodárce by tak měl od zemědělsko-hospodářských cílů, které vtělil do nařízení č. 2081/92 a následně i 510/2006, upustit a začít tato práva chránit jako práva průmyslová, stejně jako tak učinil např. u ochranné známky Společenství. Rovněž je nadále těžko obhajitelná ochrana, která je pouze specificky zaměřená na úzký okruh zeměpisných označení a označení původu. Přístup k ochraně na celém území Evropské unie by tak měla mít označení i všech ostatních produktů, než pouze těch zemědělských spolu s potravinami.

Činnými by však měli být i národní zákonodárci. Efektivní ochrana těchto práv je totiž důležitá nejen pro samotné oprávněné uživatele, ale i obecně hraje důležitou roli v hospodářské politice každého státu. Dá se totiž vyjít z toho, že použití určitého zeměpisného označení na výrobcích povede i k nárůstu jejich kvality (producenti se budou prostřednictvím vyšší kvality snažit docílit vyšších zisků a zajištění širokého kruhu zákazníků), což je především v zájmu spotřebitele. Proto by měla být všechna zeměpisná označení výrobků bezprostředně a výslovně chráněna nejen proti pouhému uvádění v omyl, ale i proti zduhování, užívání delokalizačních klauzulí a vůbec proti jakémukoli neoprávněnému přímému či nepřímému obchodnímu užití. Neboť i prosté zeměpisné označení může dorůst do pozice významného ekonomického instrumentu, jehož zneužívání ostatními soutěžícími či ponechání na pospas procesu zduhování, by bylo nespravedlivé a jen těžko právně odůvodnitelné.

³⁶⁰ BGH GRUR 2001, 73.

Jelikož se však v dohledné době se sjednocením či alespoň harmonizací právních úprav na území EU spíše počítat nedá (roli zde hraje i rozdílný zájem jednotlivých států a role, kterou v nich zeměpisná označení hrají), měl by být zaveden alespoň evropský rejstřík všech zeměpisných označení. V případě zápisu kvalifikovaných označení by bylo třeba dodržet specifikaci či jiné vlastnosti či kvalitu danou geografickým prostředím, oproti tomu by pak byl zápis jednoduchých označení pouhou formalitou. Tím by byla v rámci společného trhu zajištěna vyšší transparentnost a možnost řešerše starších průmyslových práv k zeměpisným označením v širším smyslu např. pro přihlašovatele ochranné známky Společenství, který může dnes jen stěží předem zjistit, zda proti jeho žádosti nebudou namítána starší práva z nezapsaných označení. Tento registr by byl významným pomocníkem i při důkazu o časové prioritě zeměpisných označení v rámci řešení kolizí s jinými právy na označení. Právě pro případy kolizí by pak měla být ve jménu rovnocennosti a jednotnosti práv na označení jasně stanovena obecná pravidla jejich řešení.

Pro všechny tyto potřebné úpravy evropské a národní ochrany je třeba učinit ještě mnoho kroků, které by mohly vést až k překonání teritoriálního principu. Takové statky, jako jsou právě zeměpisná označení původu výrobků, by si to bezesporu zasloužily.

6. Zusammenfassung

Diese Doktorarbeit, die sich mit den theoretischen und praktischen Fragen der Herkunftsangaben beschäftigt, ist in fünf Kapitel eingeteilt.

Im Rahmen des **ersten Kapitels** wird in die Problematik des bearbeiteten Themas eingeführt. Es wird kurz das ganze Spektrum von allen Angaben vorgestellt, die unter den Oberbegriff – Herkunftsangabe – fallen; erwähnt wird im Überblick auch die historische Entwicklung der rechtlichen Regelung dieser Warenbezeichnungen von der Antike bis zum 21. Jahrhundert. Hingedeutet wird auch auf den Sinn und Zweck dieser Rechte, den sie nicht nur für die berechtigten Benutzer, sondern auch für die Verbraucher und im Endeffekt auch für die Wirtschaft des Staates haben.

Das **zweite Kapitel** beschäftigt sich mit den theoretischen Fragen von geographischen Angaben und Ursprungsbezeichnungen, und das vor allem aus der Sicht der tschechischen Rechtsverankerung und Literatur. Am Anfang wird auf die Uneinheitlichkeit nicht nur des rechtlichen Schutzes dieser Kennzeichen im Rahmen des nationalen und internationalen Rechts, sondern auch der Terminologie allgemein hingewiesen. Des Weiteren wird der Gegenstand des Schutzes, die Klassifizierung (einfache/qualifizierte, unmittelbare/mittelbare, Gattungs- und Phantasiebezeichnungen) und die Hauptfunktionen der geographischen Angaben beschrieben. Danach wird das eigentliche Hauptthema dieses Kapitels behandelt, nämlich die Frage nach der Rechtsnatur dieser Kennzeichen. Um entscheiden zu können, ob diese Angaben zu dem gewerblichen Rechtsschutz zählen oder nicht, werden zunächst die einzigen Merkmale dieses Instituts – gewerbliches Eigentum (unter Anwendung von verschiedenen theoretischen Definitionen) – aufgezählt. Jedes einzelne Merkmal der geographischen Angaben und Ursprungsbezeichnungen wird dann folglich unter die Merkmale des gewerblichen Eigentums subsumiert, wobei eine Übersicht über die Argumente für und gegen eine Einteilung der Angaben zu den anderen Kennzeichenrechten bzw. Rechten des gewerblichen Eigentums entstanden ist. Als Ergebnis dieser Analyse wird die Ansicht vertreten, dass es sich bei den Herkunftsangaben, trotz mancher Unterschiedlichkeiten im Vergleich zu den anderen Kennzeichenrechten (z.B. Marken oder Handelsnamen), um immaterielle Rechtsgüter und damit auch um gewerblichen Rechtsschutz handelt. Noch im Rahmen dieses Kapitels wird auf ein weiteres wichtiges Thema eingegangen, nämlich auf die Beziehung der Herkunftsangaben, bzw. des gewerblichen Eigentums zu dem Recht des unlauteren Wettbewerbs. Obwohl Uneinigkeit in

der Literatur darüber herrscht, ob das Recht des unlauteren Wettbewerbs dem gewerblichen Rechtsschutz angehört, wird in dieser Arbeit die Meinung vertreten, dass es sich um zwei getrennte Gebiete handelt, die aber sehr eng miteinander verbunden sind. Die Beziehung dieses Rechts zu den Herkunftsangaben lässt sich also so zusammenfassen, dass das unformale, auf den Grundsätzen der Relativität und Verantwortung konstituiertes Recht des unlauteren Wettbewerbs den formalen Schutz der Angaben, den ihnen das spezielle Gesetz (Nr. 452/2001 Sb.) bietet, ergänzt. In diesem Zusammenhang wird weiter nicht nur auf den Schutz im Rahmen der internationalen Abkommen, sondern auch auf die bilateralen Abkommen eingegangen. Erklärt wird der Zweck solcher Verträge und die Schutzweise der in ihnen aufgelisteten Herkunftsangaben. Für die Tschechische Republik sind drei Verträge wichtig, die mit Österreich, der Schweiz und Portugal abgeschlossen wurden. Die Frage, ob diese Verträge noch heute gültig und relevant sind, und das hauptsächlich im Lichte des Beitritts der Tschechischen Republik zur EU, wird im Rahmen eines Exkurses so beantwortet, dass das Abkommen mit der Schweiz ohne weiteres gültig bleibt (da die Schweiz kein EU-Mitglied ist), wohingegen bei den anderen zwei unterschieden werden muss, ob die beinhalteten Angaben nach der Verordnung Nr. 510/2006 (2081/92) ins europäische Register eingetragen und nach dieser Verordnung europaweit geschützt sind, oder nicht. Da das europäische Recht Vorrang hat, ist damit der europäische Schutz maßgebend, was aber die Vertragsstaaten nicht daran hindert, die Verträge zum Schutz der bei der Kommission nicht eingetragenen Angaben weiter anzuwenden. Im Zusammenhang mit dem Schutz der Herkunftsangaben durch das Recht des unlauteren Wettbewerbs wird auch auf die europäischen Regelungen (Richtlinien) und das tschechische Strafrecht eingegangen. Im fünften Unterkapitel wird danach gefragt, ob es sich bei den Herkunftsangaben um Eigentum in eigenem Sinne handelt. Wieder wird in einer logischen Reihenfolge vorgegangen wie bei der Frage nach der Rechtsnatur dieser Kennzeichenrechte; es werden zunächst die Merkmale des Eigentums beschrieben, inkl. der Rechte, die einem Eigentümer gehören, und unter diese werden die Merkmale und Rechte subsumiert, die mit den geographischen Angaben verbunden sind. Es wird der Schluss gezogen, dass es die Natur der Herkunftsangaben nur schwer zulässt, sie als Eigentum zu verstehen, und das sogar auch im Bezug auf die neue Regelung und Erweiterung des Begriffs der Sache im Rahmen des neu kodifizierten BGB (obwohl sie es sich mit Sicherheit verdienen würden). Über das Eigentum wird im Zusammenhang mit den Herkunftsangaben aber im Rahmen eines anderen Rechts gesprochen, nämlich des Rechts an der Marke. Anbei werden die Voraussetzungen für die mögliche Erlangung des Eigentums an einer Herkunftsangabe als oder im Rahmen einer individuellen oder kollektiven Marke beschrieben.

Das **dritte Kapitel** behandelt hauptsächlich die praktischen Fragen des Schutzes der Herkunftsangaben im Rahmen der tschechischen und deutschen Rechtsregelung, wobei diese zwei Schutzsysteme auch miteinander verglichen werden (Komparatistik/Rechtsvergleich). Wie bei fast allen Fragen wird auch hier Bezug auf die europäische Regelung, so wie auf die Rechtsprechung der Gerichte (hauptsächlich EuGH), genommen werden. Als Einführung zu diesem Kapitel werden die zwei meist vertretenen Schutzkonzepte vorgestellt, nämlich das lauterkeitsrechtliche und zeichenrechtliche, wobei das tschechische Gesetz zu der zweiten Gruppe und das deutsche (im Rahmen des Markengesetzes) eher zu der ersten Gruppe zu zählen ist. Anschließend werden die zwei nationalen Schutzkonzeptionen verglichen. Angefangen wird mit der ausführlichen Beschreibung des Schutzgegenstandes, der in § 2 des Gesetzes Nr. 452/2001 Sb. und § 126 MarkenG (der viel umfangreicher ist) verankert ist. Im Rahmen dieses Subkapitels werden zur Rechtsnatur der geographischen Herkunftsangaben (GH) zwei gegensätzliche theoretische Hauptmeinungen vorgestellt, sowie die Argumente, die jeweils für oder gegen das Verstehen dieser Angaben als geistiges Eigentum in der deutschen Literatur vertreten werden. Für die Entscheidung, welche dieser zwei Ansichten zu befürworten ist, müssen zunächst zwei Sachen unterschieden werden – nämlich *was* (Gegenstand des Schutzes) und *wie* geschützt wird. Anhand der bahnbrechenden Entscheidung des EuGH „*Turron*“, die auch den einfachen (qualitätsneutralen) Herkunftsangaben den Schutz des gewerblichen und kommerziellen Eigentums zugesprochen hat, sind alle Herkunftsangaben, die nicht nur bloß auf die Herkunft der Ware (made in...) hinweisen, geistiges/gewerbliches Eigentum. Wie ihr Schutz dann in den jeweiligen Rechtsordnungen gestaltet wird, ist eine andere Frage. Die Reichweite der Turron-Entscheidungen und die Bedeutung, welche sie für die Gleichbehandlung der einfachen mit den qualifizierten Abgaben hat, wurde anhand einiger europäischer Richtlinien und Verordnungen veranschaulicht. Ein Rechtsvergleich wird auch im Thema der Entstehung, des Erlöschens des Schutzes und der in Frage kommenden Schutzmöglichkeiten dieser Kennzeichenrechte (als GH, individuelle und kollektive Marke, Benutzungsmarke, nicht eingetragenes Kennzeichen) im deutschen und tschechischen Rechtssystem vorgenommen. Zur tschechischen Regelung wurde der Ablauf des Eintragungsverfahrens geschildert und weil dieser der europäischen Regelung sehr ähnlich ist, wurde auch das Eintragungsverfahren laut Verordnung Nr. 510/2006 (seine nationale und europäische Phase) behandelt. Zur Frage des Anwendungsbereichs und der möglichen Ausschließlichkeit dieser Verordnung wurden die unterschiedlichen Meinungen der Kommission, des EuGH und der Theoretiker im Rahmen eines Exkurses vorgestellt. Aus diesen Meinungsunterschiedlichkeiten wurde die Ansicht befürwortet, die die ausschließliche Wirkung dieser Verordnung ablehnt und eine parallele Existenz des nationalen Schutzes der geographischen Angaben und Ursprungsbezeichnungen zulässt. Erwähnt

wurde in diesem Zusammenhang hauptsächlich der ehemalige Artikel 17 der Verordnung Nr. 2081/92, die Verordnung Nr. 918/2004 und auch der im Art. 5 der Verordnung Nr. 510/2006 übergangsweise gewährte Schutz, der mit der Entscheidung der Kommission über die Anmeldung endet. Das Erlöschen des nationalen Schutzes bei allen Angaben, die wenn auch egal aus welchem Grunde nicht ins europäische Register eingetragen wurden, ist als mit den internationalen Grundsätzen und Abkommen nicht vereinbar zu beurteilen, so wie auch das Ende des nationalen Schutzes nach der erfolgreichen Registrierung im europäischen Register. Deshalb ist die Verordnung so zu verstehen, dass sie nur eine *parallele* Wirkung hat. Des Weiteren wird der Inhalt und die Reichweite des Schutzes, so wie die Mittel zur Verteidigung und Durchsetzung der Herkunftsangaben vorgestellt. Auch hier wird auf die europäische Regelung sowie die reichliche Rechtsprechung verwiesen.

Im Rahmen des **vierten Kapitels** wird auf die Konfliktsituationen zwischen unterschiedlichen Kennzeichenrechten, sowie auf ihre Lösung eingegangen. Behandelt werden Kollisionen zwischen den Herkunftsangaben und Marken, sowie auch den Handelsnamen. Als wichtigster Grundsatz gilt hier das Prioritätsprinzip, aus dem aber gewisse Ausnahmen möglich sind. So wird auch die parallele Existenz der in gutem Glauben gewonnenen Rechte in der Realität auftreten können.

Im **fünften Kapitel** ist die Doktorarbeit mit dem Fazit abgeschlossen. In diesem werden noch die wichtigsten Schlussfolgerungen dieser Arbeit zusammengefasst, wobei auch Vorschläge zur Verbesserung und neuen rechtlichen Regelung (wie z.B. ein europäisches Register für qualifizierte und einfache Herkunftsangaben oder gleichwertiger rechtlicher Schutz dieser beiden Angaben) gemacht werden.

Klíčová slova – Keywords:

- označení původu v širším smyslu – indications of source
- označení původu v užším smyslu – appellations of origin
- zeměpisná označení – geographical indications

Seznam literatury:

A. Monografie:

- Ahrens, Claus* Wettbewerbsrecht – Grundlagen – Fallgestaltungen – Rechtsfolgen, Erich Schmidt Verlag, Berlin 2006
- Beier/Heinemann* Patent- und Musterrecht, 8. Auflage, Deutscher Taschenbuch Verlag, München 2006
- Bender, Achim* Europäisches Markenrecht, Einführung in das Gemeinschaftsmarkensystem, Carl Heymanns Verlag, Köln, München 2008
- Berlit, Wolfgang* Markenrecht, C.H.Beck, München 2008
- Busche/Stoll* TRIPs Internationales und europäisches Recht des geistigen Eigentums, Carl Heymanns Verlag, München 2007
- Celli, Alessandro L.* Der internationale Handelsname, Schulthess Polygraphischer Verlag, Zürich 1993
- Dobřichovský, Tomáš* Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví v kontextu evropského práva, dohody TRIPS a aktivit WIPO, Linde, Praha 2004
- Enchelmaier, Stefan* Europäisches Wirtschaftsrecht, Kohlhammer, Stuttgart 2005
- Fezer, Karl-Heinz* Handbuch der Markenpraxis, Markenverfahrensrecht und Markenvertragsrecht, Band I und II, C.H.Beck, München 2007
- Hajn, Petr* Soutěžní chování a právo proti nekalé soutěži, Masarykova univerzita, Brno 2000
- v. Heinegg, Heintschel* Grundrechte, Luchterhand, Heusenstamm 2002
- Heinemann, Andreas* Immaterialgüterschutz in der Wettbewerbsordnung, Mohr Siebeck Verlag, Tübingen 2002
- Hildebrandt, Ulrich* Harmonisiertes Markenrecht in Europa, Rechtsprechung des EuGH, 2. Auflage, Carl Heymanns Verlag, München 2008
- Horáček/Čada/Hajn* Práva k průmyslovému vlastnictví, 1. vydání, C.H.Beck, Praha 2005
- Horáček/Macek* Sbíрка správních a soudních rozhodnutí ve věcech průmyslového vlastnictví, C.H.Beck, Praha 2007

<i>Ilzhöfer, Volker</i>	Patent-, Marken- und Urheberrecht, 7. Auflage, Verlag Vahlen, München 2007
<i>Ingerl, Reinhard</i>	Die Gemeinschaftsmarke, Richard Boorberg Verlag, Stuttgart 1996
<i>Jakl, Ladislav</i>	Evropský systém ochrany průmyslového vlastnictví a jeho vliv na vývoj v České republice, ÚPV, Praha 1999
<i>ten samý</i>	Sbírka správních rozhodnutí ve věcech průmyslových práv, I. Díl, ÚPV, Praha 1999
<i>ten samý</i>	Ochranné známky a označení původu, ÚPV, Praha 2002
<i>Klaka/Schulz</i>	Die Europäische Gemeinschaftsmarke – Überblick für die Praxis, Deutscher Anwalt Verlag, Bonn 1996
<i>Knap/Opltová/Kříž/Růžička</i>	Práva k nemotným statkům, Codex, nakladatelství Hugo Grotia, a.s., Praha 1994
<i>Knap/Kunz/Opltová</i>	Průmyslová práva v mezinárodních vztazích, ACADEMIA 1988
<i>Knappová/Švestka a kol.</i>	Občanské právo hmotné, svazek I., 3. vydání, ASPI, Praha 2002
<i>Köhler, Helmut</i>	Wettbewerbsrecht und Kartellrecht, 27. Auflage, Deutscher Taschenbuch Verlag, München 2007
<i>Lange, Paul</i>	Marken- und Kennzeichenrecht, C.H.Beck, München 2006
<i>Lettl, Tobias</i>	Das neue UWG, Aktuelles Recht für die Praxis, C.H.Beck, München 2004
<i>Lochmanová, Ludmila</i>	Práva na označení – obchodní jméno, ochranné známky, označení původu výrobku, 1. vydání, Orac, Praha 1997
<i>Möller, Andreas</i>	Lizenzen an Unternehmenskennzeichen, Peter Lang GmbH Verlag, Frankfurt am Main 2007
<i>Mühlendahl/Ohlgart/Bomhard</i>	Die Gemeinschaftsmarke, C.H.Beck, München 1998
<i>Munková, Jindřiška</i>	Ochranné známky, další práva na označení a hospodářská soutěž, ÚPV, Praha 2000
<i>Novotný/Dolenský a kol.</i>	Trestní právo hmotné – zvláštní část, 4. vydání, ASPI, Praha 2004
<i>Pipková, Hana</i>	Ochranná známka Společenství a ochranná známka v Evropském společenství, ASPI, Praha 2007

- Schaefer, Thorsten* Normenkonkurrenz beim Schutz von Marken und geschäftlichen Bezeichnungen, Peter Lang GmbH Verlag, Frankfurt am Main 2005
- Schricker/Bastian/Knaak* Gemeinschaftsmarke und Recht der EU-Mitgliedstaaten, C.H.Beck, München 2006
- Slováková, Zuzana* Průmyslové vlastnictví – vynálezy, užité vzory, ochranné známky, označení původu a zeměpisná označení, 2. vydání, Doplněk, LexisNexis 2007
- Streinz, Rudolf* Europarecht, 7. Auflage, C.F. Müller, Heidelberg 2005
- Telec/Tůma* Přehled práva duševního vlastnictví, Česká právní ochrana 2, Doplněk, Brno 2006
- Tichý/Arnold/Svoboda a kol.* Evropské právo, 2. vydání, C.H.Beck, Praha 2004
- Týč, Vladimír* Průmyslová a autorská práva v mezinárodním obchodě, Linde, Praha 1997
- ten samý* Mezinárodní úprava ochrany průmyslových a autorských práv, Masarykova univerzita v Brně 1993
- Vojčík, Peter* Právo priemyselného vlastníctva, IURA EDITION 1998
- Zäch, Roger* Grundzüge des Europäischen Wirtschaftsrechts, 2. Auflage, Schulthess 2005 und Berliner Wissenschafts-Verlag

B. Časopisové články:

- Ahrens, Hans-Jürgen* Geographische Herkunftsangaben – Tätigkeitsverbot für den BGH? – Über gemeinschaftsrechtlichen Eigentumsschutz und Importbehinderungen kraft Irreführungsschutzes, GRUR Int. 1997, Heft 6
- Baiocchi a kol.* Zukunft des Europäischen Markenrechts – Bericht über die Tagung des Max-Planck-Instituts für Geistiges Eigentum, Wettbewerbs- und Steuerrecht vom 4. bis 6. Oktober 2007 in Berlin, GRUR Int. 2008, Heft 2
- Beier, Friedrich-Karl* Unterscheidungskraft und Freihaltebedürfnis Zur Markenschutzfähigkeit individueller Herkunftsangaben nach § 4 WZG und Art. 6quinquies PVÜ, GRUR Int. 1992, Heft 4
- Beier/Knaak* Der Schutz geographischer Herkunftsangaben in der Europäischen Gemeinschaft, GRUR Int. 1992, Heft 6

<i>ti samí</i>	Der Schutz der geographischen Herkunftsangaben in der Europäischen Gemeinschaft – Die neueste Entwicklung, GRUR Int. 1993, Heft 8-9
<i>Berg, Günter</i>	Die geographische Herkunftsangabe – ein Konkurrent für die Marke?, GRUR Int. 1996, Heft 4
<i>Berlit, Wolfgang</i>	Die Gemeinschaftsmarke: Änderungsvorschlag der Kommission zur Gemeinschaftsmarkenverordnung, GRUR 2003, Heft 9
<i>Biskupová, Eva</i>	K zákonu 441/2003 Sb., o ochranných známkách a o změně zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, PV 3-4/2004
<i>Bornkamm, Joachim</i>	Markenrecht und wettbewerbsrechtlicher Kennzeichenschutz – Zur Vorrangthese der Rechtsprechung, GRUR 2005, Heft 2
<i>Buchner, Benedikt</i>	Rom II und das Internationale Immaterialgüter- und Wettbewerbsrecht, GRUR Int. 2005, Heft 12
<i>Büscher, Wolfgang</i>	Geographische Herkunftsangaben als Gegenstand des gewerblichen Eigentums oder als Steuerungsinstrument von Wirtschaft und Politik? – Wirtschaftliche Bedeutung, Voraussetzungen und Rechtsfolgen der Standortbestimmung für den Schutz geographischer Herkunftsangaben, GRUR Int. 2008, Heft 12
<i>ten samý</i>	Neuere Entwicklungen der Rechtsprechung des Europäischen Gerichtshofs und des Bundesgerichtshofs zu den geographischen Herkunftsangaben, GRUR Int. 2005, Heft 10
<i>Čermák, Karel</i>	O vztazích mezi právem nekalé soutěže a známkovým právem, BA 2/2005
<i>ten samý</i>	Ochranná známka versus označení původu: zdroje možného konfliktu, PV 11-12/2002
<i>ten samý</i>	Spory v oblasti ochranných známek. Od zaměnitelnosti k pravděpodobnosti záměny, PR 3/2006
<i>Čičovská, Miroslava</i>	Právo držitele nezapsaného označení, PV 7-8/2001
<i>Čížková, Hana</i>	Ochrana zeměpisných označení a označení původu, PV 7-8/2004
<i>Dörre/Maaßen</i>	Das Gesetz zur Verbesserung der Durchsetzung von Rechten des geistigen Eigentums – Teil I: Änderungen im

	Patent-, Gebrauchsmuster-, Marken- und Geschmacksmusterrecht, GRUR-RR 2008, Heft 7
<i>Eichmann, Helmut</i>	Der Schutz von bekannten Kennzeichen, GRUR 1998, Heft 3-4
<i>Erdmann, Willi</i>	Schwerpunkte der markenrechtlichen Rechtsprechung des Bundesgerichtshofs, GRUR 2001, Heft 7
<i>Grygar, Jiří</i>	Omezení práv z ochranné známky prostřednictvím označení původu výrobků z jiného členského státu EU, Právní fórum 1/2004
<i>Hacker/Kunz-Hallenstein/Loschelder/Spuhler</i>	Das Verhältnis zwischen Marken und geographischen Herkunftsangaben (Q 191), GRUR Int. 2006, Heft 8-9
<i>Hák, Jan</i>	Potřebujeme definici pojmu průmyslové vlastnictví?, PV 4/2008
<i>Handig, Christian</i>	Neues im Internationalen Wettbewerbsrecht – Auswirkung der Rom II-Verordnung, GRUR Int. 2008, Heft 1
<i>Harte-Bavendamm, Henning</i>	Ende der geographischen Herkunftsbezeichnungen? – „Brüsseler Spitzen“ gegen den ergänzenden nationalen Rechtsschutz, GRUR 1996, Heft 10
<i>Heine, Joachim Friedrich</i>	Das neue gemeinschaftsrechtliche System zum Schutz geographischer Bezeichnungen, GRUR 1993, Heft 2
<i>Henning-Bodewig, Frauke</i>	Nicht markenmäßiger Gebrauch und Art. 5 Abs. 5 Markenrichtlinie, GRUR Int. 2008, Heft 4
<i>Hipšrová, Alena</i>	Vztah národních ochranných známek a ochranných známek Společenství, PV 11-12/2004
<i>ta samá</i>	Všeobecně známé známky – jejich minulost a budoucnost, PV 5-6/2004
<i>Horáček, Roman</i>	K otázkám aplikace zák. č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví, OP 11/2007
<i>Jakl, Ladislav</i>	Ochrana všeobecně známé známky v České republice, PV 11/1995
<i>Jänich, Volker Michael</i>	BGH: Kein europäischer Schutz betriebsbezogener Herkunftsangaben – Königsberger Marzipan, LMK 2006
<i>Jochová, Simona</i>	Relativní důvody zápisné nezpůsobilosti označení v Evropské unii (4. část – dobrá pověst dřívější ochranné známky, nezapsaná označení a jiná označení užívaná v obchodním styku), PV 3-4/2003

<i>Junker, Abbo</i>	Die Rom II-Verordnung: Neues Internationales Deliktsrecht auf europäischer Grundlage, NJW 2007, Heft 51
<i>Kahler, Jörg</i>	Die kennzeichenrechtlichen Schutzmöglichkeiten geografischer Herkunftsangaben im Markenrecht neben den §§ 126 ff. MarkenG, GRUR 2003, Heft 1
<i>Knaak, Roland</i>	Die Rechtsdurchsetzung der Gemeinschaftsmarke und der älteren nationalen Rechte, GRUR Int. 1997, Heft 11
<i>ten samý</i>	Die Rechtsprechung des Europäischen Gerichtshofs zum Schutz geographischer Angaben und Ursprungsbezeichnungen nach der EG-Verordnung Nr. 2081/92, GRUR Int. 2000, Heft 5
<i>ten samý</i>	Der Schutz geographischer Herkunftsangaben im neuen Markengesetz, GRUR 1995, Heft 2
<i>ten samý</i>	Markenmäßiger Gebrauch als Grenzlinie des harmonisierten Markenschutzes, GRUR Int. 2008, Heft 2
<i>ten samý</i>	Europäische Union – EuGH-Urteil zur Auslegung des TRIPS-Übereinkommens beim Konflikt von Marken und Handelsnamen, GRUR Int. 2004, Heft 12
<i>ten samý</i>	Die EG-Verordnung Nr. 510/2006 zum Schutz von geographischen Angaben und Ursprungsbezeichnungen, GRUR Int. 2006, Heft 11
<i>ten samý</i>	Der Schutz geographischer Angaben nach dem TRIPS-Abkommen, GRUR Int. 1995, Heft 8-9
<i>Knaak/Tilmann</i>	Marken und geographische Herkunftsangaben (Q 118) – Bericht für die Deutsche Landesgruppe, GRUR Int. 1994, Heft 2
<i>Kolářová, Jaroslava</i>	Vliv nového správního řádu na řízení o opravných prostředcích před Úřadem průmyslového vlastnictví, PV 11-12/2005
<i>Kopecská, Světlana</i>	Nová směrnice ES o vynucení práv k duševnímu vlastnictví, PV 9-10/2004
<i>Kupka, Petr</i>	Správní a soudní ochrana práv z průmyslového vlastnictví (díl II. – ochranné známky, označení původu výrobků a zeměpisná označení), PV 5-6/2001
<i>ten samý</i>	Nová právní úprava ochranných známek, PR 2/2004

<i>Kur, Annette</i>	Die notorisch bekannte Marke im Sinne von 6bis PVÜ und die „bekannte Marke“ im Sinne der Markenrechtsrichtlinie, GRUR 1994, Heft 5
<i>Lochmanová, Ludmila</i>	K některým diferencím obchodního jména (firmy), ochranné známky a označení původu výrobků, PP 2/2001
<i>McGuire, Mary-Rose</i>	Die geographische Herkunftsangabe im Gemeinschaftsrecht, Über systematische Unterschiede der VO (EG) Nr. 510/2006 im Vergleich zum deutschen Recht, WRP 5/2008
<i>Meyer, Alfred Hagen</i>	Anmeldung von Herkunftsangaben nach VO (EWG) Nr. 2081/92 des Rates – Ein Leitfaden, GRUR 1997, Heft 2
<i>ten samý</i>	Verordnung (EWG) Nr. 2081/92 zum Schutz von geographischen Angaben und Ursprungsbezeichnungen, WRP 10/1995
<i>Meyer/Klaus</i>	Kommt Parmesan-Käse aus Parma und Umgebung? – Oder: Das Urteil „Parmigiano Reggiano“ im Kontext der bisherigen Rechtsprechung des EuGH zum gemeinschaftsrechtlichen Schutz von Herkunftsangaben, GRUR 2003, Heft 7
<i>Möller, Doris</i>	Das neue Firmenrecht in der Rechtsprechung – Eine kritische Bestandsaufnahme, DnotZ 2000, Heft 11
<i>Munková, Jindřiška</i>	Průmyslová práva a nekalá soutěž, PV 1/1995
<i>Obergfell, Eva Inés</i>	„Qualitätsneutrale“ geographische Herkunftsangaben als Schutzdomäne des nationalen Rechts – Zur Entscheidung des EuGH vom 7. 11. 2000 – Rs. C-312/98 (Warsteiner), GRUR 2001, Heft 4
<i>Pabjanová, Kamila</i>	Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži podle obchodního zákoníku, Právní fórum (ASPI a.s.), 2/2006
<i>Patěk, Daniel</i>	Klamavé označení zboží a služeb – nekalá soutěž podle § 46 obchodního zákoníku, OP 11/2006
<i>ten samý</i>	Druhy klamavých označení zboží a služeb, OP 6/2007
<i>ten samý</i>	Nekalosoutěžní nároky v případě užívání klamavých označení zboží a služeb, OP 7-8/2007
<i>Růžička, Michal</i>	Několik poznámek k vymezení pojmu průmyslového vlastnictví, PV 1/1991
<i>Sack, Rolf</i>	Das Internationale Wettbewerbs- und Immaterialgüterrecht nach der EGBGB-Novelle, WRP 3/2000

<i>ten samý</i>	Sonderschutz bekannter Marken, GRUR 1995, Heft 2
<i>Samuelson, P.A.</i>	The Pure Theory of Public Expenditure, Review of Economics and Statistics 36/1954
<i>Schulte-Beckhausen</i>	Geographische Herkunftsangaben als Gegenstand des Gewerblichen Eigentums oder als Steuerungsinstrument von Wirtschaft und Politik? – Analyse der bestehenden Rechtslage und Vorschlag für einen erweiterten Schutz auf nationaler Ebene, GRUR Int. 2008, Heft 12
<i>v. Schultz, Detlef</i>	Zu den Privilegierungstatbeständen des § 23 MarkenG, GRUR 1997, Heft 6
<i>Slováková, Zuzana</i>	Ochrana označení původu a zeměpisných označení po 1. 4. 2002, PV 7-8/2001
<i>ta samá</i>	K poslední novelizaci zákona č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení, PV 3/2008
<i>ta samá</i>	Ochrana označení původu a zeměpisných označení po 1.2. 2002, 2. část, PV 9-10/2002
<i>Sosnitza, Olaf</i>	Der Einfluss des Gemeinschaftsrechts auf das nationale Recht zum Schutz geografischer Herkunftsangaben in Deutschland, GRUR 2007, Heft 6
<i>Soudková, Radka</i>	Nové nařízení Rady (ES) č. 510/2006 o ochraně zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin, PV 5-6/2006
<i>Štěrbová, Ludmila</i>	Zeměpisná označení: jsou čeští výrobci připraveni na zánik současné právní ochrany po vstupu do EU?, Britské listy, 3. 3. 2004
<i>Ströbele, Paul</i>	Absolute Eintragungshindernisse im Markenrecht – Gegenwärtige Probleme und künftige Entwicklungen, GRUR 2001, Heft 7
<i>Teryngel, Jiří</i>	Trestní ochrana průmyslových práv, PV 3/1994
<i>Tilman, Winfried</i>	Grundlage und Reichweite des Schutzes geographischer Herkunftsangaben nach der VO/EWG 2081/92, GRUR Int. 1993, Heft 8-9
<i>Ullmann, Eike</i>	Der Schutz der Angabe zur geographischen Herkunft – wohin? – Die geographische Herkunftsangabe im Wettbewerbsrecht und im Markenrecht, GRUR 1999, Heft 8-9
<i>Zamrzla, Vladimír</i>	Vývoj práv na označení v České republice, PV 11/1994

C. Komentáře:

Buechting/Heussen

Beck'sches Rechtsanwaltshandbuch, 9. Auflage, C.H.Beck, München 2007

Eisenführ/Schennen

Heymanns Taschenkommentare zum gewerblichen Rechtsschutz, Gemeinschaftsmarkenverordnung, Carl Heymanns Verlag 2007

Fezer, Karl-Heinz

Markenrecht: Kommentar zum Markengesetz, zur Pariser Verbandsübereinkunft und zum Madrider Markenabkommen, C.H.Beck, München 2001

Groeben/Schwarze

Kommentar zum Vertrag über die Europäische Union und zur Gründung der Europäischen Gemeinschaft, 6. Auflage, Nomos Verlagsgesellschaft, Baden – Baden 2003.

Horáček, Roman a kol.

Práva na označení (zákon o ochranných známkách a zákon o ochraně označení původu a zeměpisných označení) – komentář, 1. vydání, C.H.Beck, Praha 2004

Immenga/Mestmäcker

EG-Wettbewerbsrecht, 1. Auflage, C.H.Beck'sche Verlagsbuchhandlung, München 1997-2001

Ingerl/Rohnke

Markengesetz – Gesetz über den Schutz von Marken und sonstigen Kennzeichen, 2. Auflage, C.H.Beck, München 2003

Jelínek/Sovák

Trestní zákon a trestní řád – Poznámkové vydání s judikaturou, 19. vydání, Linde, Praha 2003

Kobliha/Kalfus/Kovařík/Kozel a kol.

Obchodní zákoník – komentář, Linde, Praha 2006

Köhler/Piper

Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb – mit Preisangabenverordnung, 3. Auflage, C.H.Beck, München 2002

Lenz/Borchardt

EU- und EG-Vertrag – Kommentar zu dem Vertrag über die Europäische Union und zu dem Vertrag zur Gründung der Europäischen Gemeinschaft, 4. Auflage, Bundesanzeiger Verlag, Linde Verlag, Helbing und Lichtenhahn, 2006

Mestmäcker/Schweitzer

Europäisches Wettbewerbsrecht, 2. Auflage, C.H.Beck, München 2004

- Mickel/Bergmann* Handlexikon der Europäischen Union, 3. Auflage, OMNIA Verlag 2005
- Munková, J.* Právo proti nekalé soutěži – komentář, 2. vydání, C.H.Beck, Praha 2001
- Rebmann/Säcker/Rixecker* Münchener Kommentar zum BGB, 4. Auflage, C.H.Beck, München 2006
- Šámal/Púry/Rizman* Trestní zákon – komentář, II. díl, 6. vydání, C.H.Beck, Praha 2004
- v. Schultz, Detlef* Kommentar zum Markenrecht, 2. Auflage, Verlag Recht und Wirtschaft GmbH, Frankfurt am Main 2007
- Štenglová/Plíva/Tomsa a kol.* Obchodní zákoník – komentář, 11. vydání, C.H.Beck, Praha 2006
- Švestka/Jehlička/Škárová/Spáčil a kol.* Občanský zákoník – komentář, 10. vydání, C.H.Beck, Praha 2006